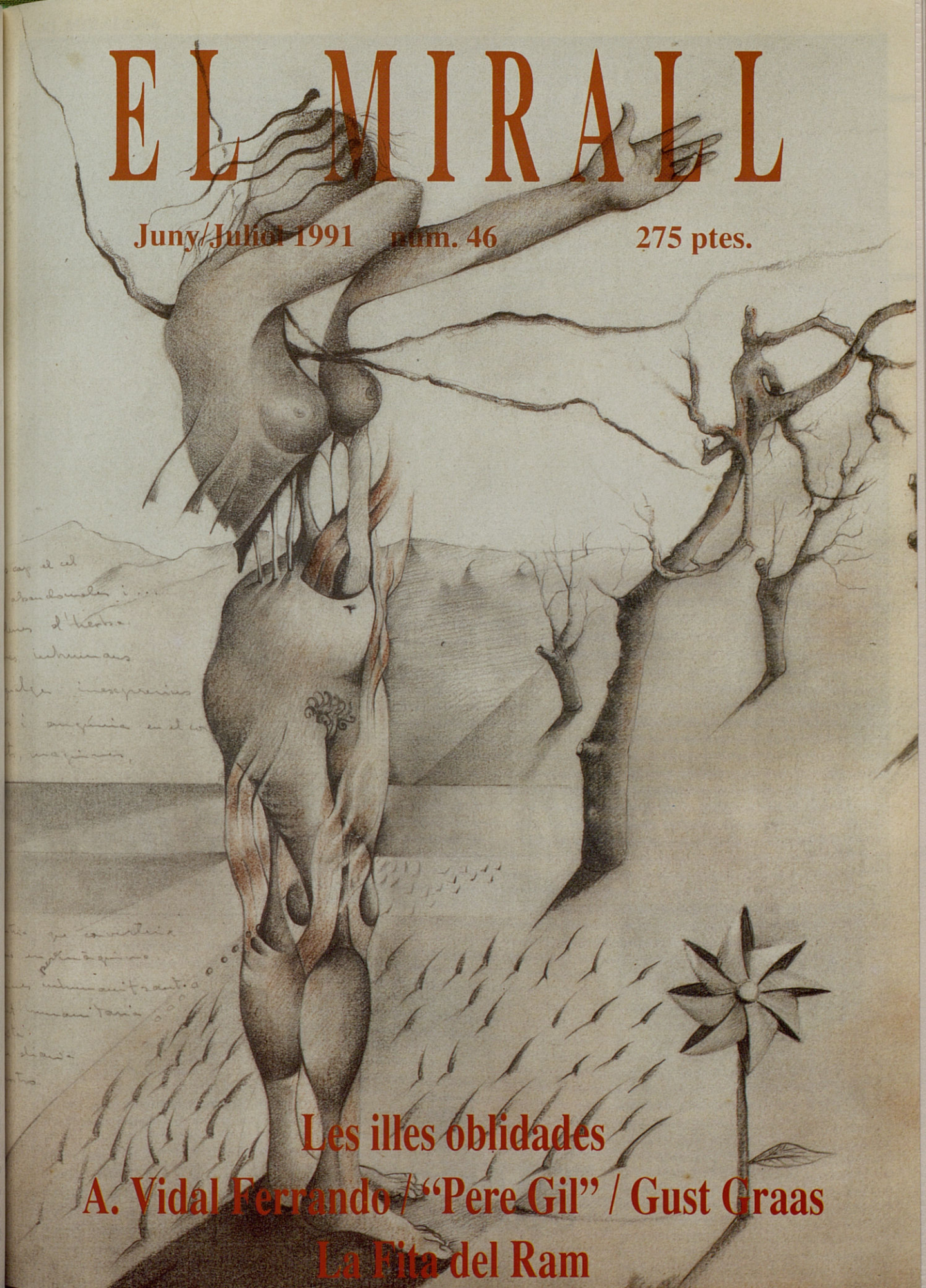

EL MIRALL

Juny/Juliol 1991 núm. 46

275 ptes.

Les illes oblidades

A. Vidal Ferrando / "Pere Gil" / Gust Graas

La Fita del Ram

Les Balears, el nostre món

CLAVE

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

Revista mensual - 275 ptes.
Juny-Juliol - 1991 - núm. 46
ANY V

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
 Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 48 57
 Telefax: (971) 71 93 85

Publica:

Associació EL MIRALL
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Producció, Administració i Publicitat;
Informació i Correspondència:
 C/ Impremta, 1, Pral. 2ª Tel. 72 59 37
 07001 Palma (Mallorca)
 Apartat de Correus 179
 07080 Palma (Mallorca)
Delegació a Barcelona:
 C/ Montcada, 20 (Palau Dalmasas)
 08003 Barcelona
Delegació a València:
 C/ Morafín, 15
 46001 València

Director:

Climent Picornell

Cap de Redacció:

Gaspar Valero i Martí

Secretari de Redacció:

Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:

Macià Blàzquez i Salom
 Francesca Bosch i Capó
 Rosa Mª Calafat i Vila
 Antoni Ginard i Bujosa
 David Ginard i Féron
 Antoni Marimon i Riutort
 Antelm Pujol i Fulgencio
 Andreu Ramis i Puigrós
 Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Nuredduna, dibuix a llapis i sanguina, de Simó Rado.

Fotos:

EL DIA i EL MIRALL.

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió:

Interior: OMNI S.A. Gremi Ferrers, 42.
 Polígon de Son Castelló - Palma.
 Coberta: Xisco Arts Gràfiques,
 c/ Baix Riera, 1-A - Palma. Tel. 24 03 86
 Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

LES ILLES OBLIDADES

4

Les interaccions culturals

ANTONI MIR I FULLANA

PÀGINA ANTOLOÒGICA

13

"¡Viva Cartagena!"

JOAN FRANCESC MIRA

DORU SERHAT A LLUCMAJOR

15

El Kurdistan, un problema de colonització
 clàssica

PEPA CANYELLES

HIPOTECA DE CABÒRIES

17

Tics!

RAFEL CRESPI I RAMIS

ENTREVISTA

18

Antoni Vidal Ferrando

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

GUAL PERMANENT

21

El Tot, les parts i el llenguatge
 PERE FONT

IMPRESENTABLE

24

Amb quina i quina llengua ensenyem?

FELIP MUNAR I MUNAR

CRE-A-CCIÓ

25

El somni de na Paloma i en Tomeu

MATEU PICORNELL CLADERA

27

El xiprer tallat

ANTONI VIVES

LA HISTÒRIA DE CADA DIA

28

El bisbe Juan Díaz de la Guerra i la
 prohibició de predicar en català

ROSA M. CALAFAT VILA

FESTIVALS D'ESTIU

31

Música, aigua i llum

SANTI ADROVER

MÚSICA

32

Una nit a l'Havana recordant Bogart
 SANTI ADROVER

MADURESA MUSICAL

34

Rock català? No hem de fer oi

RAMON TOS

VIATGES LITERARIS

36

Palestina (3): el Jordà
 MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

ACTIVITATS CIENTÍFIQUES

38

Composts de metalls de transició amb
 activitat anticancerosa. Perspectiva
 ÀNGEL TERRON I HOMAR

MIRALL TÈRBOL

39

La vall d'en March

JOAN TORTELLA

PATRIMONI

41

La Biblioteca Episcopal de Mallorca l'any
 1940 segons el testimoni de Fèlix Ros i
 Cebrian

JAUME BOVER

LLIBRES

42

Terra de feudals

46

El repte històric de l'edició de les obres de
 Ramon Llull

AMICS DE LA GLOSA

49

Entrevista amb Vicenç Terrassa ("Pere Gil"),
 fundador d'Amics de la Glosa

JOAN-FERRAN LLORENS I LÓPEZ

LA VIDA DEL TEATRE

52

Representació i realitat

JOAN BARCELÓ I COLL

LES PUBLICACIONS PERIÒDIQUES

MALLORQUINES

54

«Mallorca dominical»

ANTONI MARIMON / JORDI VIDAL

EXCURSIONISME

58

Excursió a la Fita del Ram

GASPAR VALERO I MARTÍ

L'excursionisme és, probablement, la més antiga i la més constant de les seccions que es publiquen a EL MIRALL. Benigne Palos va introduir-la amb els itineraris que coneix tan bé i que ha sabut traspasar amb singular mestratge. Els darrers anys s'ha sumat a la tasca Gaspar Valero, que amb la precisió del geògraf i la reflexió de l'historiador basteix textos que bé mereixen, creim, la remarca habitual d'aquesta pàgina del sumari.

Del 4 al 6 de juny i organitzades per ACTA, Fundació per a les Idees i les Arts, es van celebrar a la seu del Col·legi de Periodistes de Barcelona les jornades dedicades a "Les illes oblidades". Es tractava de plantejar dins el cor mateix de Catalunya una situació de fet que va més enllà de la simple distància marítima: Catalunya viu d'esquena a les Illes. Catalunya va al seu vent, i amb una certa dosi d'irresponsabilitat històrica i fins i tot d'egoisme 'nacional', deixa de tenir iniciatives constructives globals i renuncia a oferir la seva col·laboració a aquesta comunitat germana.

Reproduïm íntegrament la ponència d'Antoni Mir que com a Secretari General de l'Obra Cultural Balear i directiu de VOLTOR va exposar a la taula rodona dedicada a "Les interaccions culturals". Esperam amb interès la publicació de totes les altres ponències i dels col·loquis de les jornades, edició que serà presentada a Palma en un acte que s'anunciarà oportunament.

Les interaccions culturals

ANTONI MIR I FULLANA

Introducció

Parlaré de quatre coses:

a) del fet de deu anys d'Estatut d'Autonomia sense convenis de cooperació cultural entre Catalunya i Balears.

b) del paper de l'Obra Cultural Balear dins l'associacionisme cultural i la possibilitat de la seva interlocució amb Catalunya per canalitzar iniciatives.

c) en tercer lloc exposaré una panoràmica dels mitjans de comunicació a les Balears i la seva interrelació amb Catalunya, i

d) acabaré amb una pinzellada sobre el mercat comú, o únic, o espai comú en temes de producte i consum cultural.

Deu anys d'Estatuts d'Autonomia, deu anys sense cooperació

Ha passat ja una dècada llarga en què les dues Comunitats tenim estatuts d'autonomia. I una cosa que pareixia òbvia, que en establir-se una certa 'normalitat' d'institucions d'auto-govern també seria normal la relació entre les dues comunitats, no ha succeït. En comptes de passar això,

"Les interaccions culturals". Isidor Marí (moderador de la sessió i director de les jornades), Antoni Mir i el rector de la UIB, Nadal Batle, incisiu en la seva intervenció: "Hi ha un desconeixement oceànic de les Illes a Catalunya i el cisma cada vegada és major."

s'ha produït una època de sequera en què les relacions no s'han formalitzat mai, i fins i tot desconeixem que hi hagi hagut iniciatives diguem que sòlides, convençudes i convinents, d'establir acords. Aquests acords, allà

on són més rendibles, més senzills, més naturals i més necessaris, és precisament en l'àmbit cultural, en l'àmbit de la planificació i de la política lingüística, i en l'àmbit dels mitjans de comunicació. Podríem demanar-

nos com es justificarà davant els ciutadans i davant la història aquesta dècada ja passada, i ja perduda, de falta de convenis i de política conjunta de cooperació cultural.

Ara bé, a més del marc constitucional i estatutari que ho permetia, hi ha hagut acords dels respectius Parlaments, acords unànimes. En els vostres seients hi havia una fotocòpia de dos acords aprovats pel Parlament de Catalunya que insten el Govern de la Generalitat a iniciar gestions per establir convenis de col·laboració cultural i per establir acords de cooperació (en un dels textos en concret, d'intercanvi d'alumnes i professors entre els territoris de parla catalana). Aquests convenis de cooperació proposats pel Parlament no només es referien a política lingüística, sinó també a un espai cultural comú, a un espai comunicacional comú i una projecció exterior comuna de llengua i cultura.

Es cert, però, que es feia referència a l'establiment de convenis entre les tres comunitats, País Valencià, Illes Balears i Catalunya. Durant un temps, es va creure que el fet que la Comunitat Valenciana fos més difícil d'incorporar als acords servia, almenys, com a justificació de la manca d'iniciatives; però ara que l'aprovació per part del Parlament Europeu de l'estatus per a la llengua catalana que inclou els territoris de Catalunya i les Balears fa absolutament ja depassat històric-

ament l'argument d'aquesta suposició, queda sense justificació la no firma

**Desconeixem que hi
hagi hagut iniciatives
diguem que sòlides,
convençudes i con-
vinents, d'establir
acords culturals entre
les dues Comunitats**

**Podríem demanar-nos
com es justificarà
davant la història
aquesta dècada de
falta de convenis de
política conjunta de
cooperació cultural**

d'acords de cooperació bilateral,
almenys entre Catalunya i les Illes

Balears. Crec que en els propers anys això ha de ser possible.

Manca, però, una valoració històrica. Certament, la responsabilitat és dels dos governs, de Catalunya i de Balears, però salvant les distàncies i atès el fet que, sense excloure la responsabilitat de ningú, avui som a Catalunya, jo em sent amb l'obligació de dir que té major responsabilitat la comunitat que té major preponderància econòmica, social, d'identitat i consciència nacional -molt important!-, que té un mandat estatutari que abona aquesta actitud, sobretot després de considerar que aquests acords parteixen o es fonamenten en la necessitat de coordinar la política, per exemple, de normalització lingüística, perquè no es pot, a la llarga, planificar la normalització d'un idioma sense pensar en el conjunt de l'àmbit idiomàtic, al marge que els ritmes siguin diferents i que es partesqui de la sobirania de les parts. Si el mandat estatutari de Catalunya obliga el seu Govern i el seu Parlament, les seves institucions i la societat en general a salvar l'idioma, no es pot pensar sols en el Principat de Catalunya. Històricament, només és possible una política conjunta i aquesta -necessitat per a nosaltres- no s'ha vist complerta, acompanyada o seguida d'iniciatives de normalització. "Tenir iniciatives i propostes": fixin-se que no parl ja d'acords o convenis de cooperació, parl de propostes i d'iniciatives, que

Resolució 32/III del Parlament de Catalunya, sobre la signatura d'un conveni de col·laboració en matèria lingüística entre Catalunya, la Comunitat Valenciana i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Adoptada per la Comissió de Política Cultural el dia 15 de desembre de 1988 (DSPC-C.31).

Comissió de Política Cultural

La Comissió de Política Cultural, en sessió tinguda el dia 15 de desembre de 1988, ha estudiat el text de la Proposició no de Llei presentada pel G. p. d'Esquerra Republicana de Catalunya, (Reg. 1920), i les esmenes presentades pels grups parlamentaris Socialista (Reg. 2367) i de Convergència i Unió (Reg. 2523).

Finalment, d'acord amb l'article 135 del Reglament, ha acordat d'establir la següent

PROPOSICIÓ NO DE LLEI

El Parlament de Catalunya manifesta la seva voluntat de participar en l'elaboració d'un conveni en matèria lingüística que, en una primera fase, hauria d'abastar els territoris de Catalunya, la Comunitat Valenciana i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, dins el marc previst per la Constitució i els corresponents Estatuts d'Autonomia, i insta el Govern de la Generalitat a iniciar amb les institucions valencianes i balears els tràmits necessaris per a procedir a la signatura de l'esmentat conveni, el qual ha d'establir les bases i ha de crear els òrgans adequats per a elaborar una planificació lingüística conjunta i coordinada que pugui conduir amb criteris científics, moderns i eficaços, a la normalització de la llengua catalana en tots els àmbits d'ús i arreu del domini lingüístic, i que pugui dotar, alhora, aquestes institucions dels elements que garanteixin un espai cultural i de comunicació catalans i una adequada projecció exterior de la llengua comuna.

Palau del Parlament, 15 de desembre de 1988.

lliurement serien acceptades per les parts. Deman, per tant, major iniciativa des de Catalunya i considerar que Catalunya, històricament, té major responsabilitat en la no firma d'aquests acords, malgrat que, certament, n'hi hagi hagut qualcun, diguem que de caràcter menor, en temes d'alta cultura o de contactes diaris.

L'Obra Cultural Balear, un interlocutor vàlid

L'associacionisme cultural: evidentment, si hi ha hagut relacions entre Catalunya i les Balears s'han produït dins el món cívic: Fundacions catalanes, associacions de les Balears i de totes les parts dels països de parla catalana han desplegat continua-

dament, sempre, abans i després dels estatuts d'autonomia, iniciatives de cooperació. Aquí dins veig alguns representants d'aquestes associacions digníssimes que han desplegat una tasca importantíssima. Permetin-me, però, que atès el desconeixement de la nostra realitat els faci una pinzellada del que és o del que representa a Ma-

El darrer dia, al restaurant Odissea de Barcelona, després de la taula rodona "Els acords institucionals". D'esquerra a dreta: Antoni Mir (Secretari General de l'OCB), Miquel Roca (Secretari General de Convergència Democràtica de Catalunya) i Joan Verger (President del Consell Insular de Mallorca). Roca, finalment, havia proposat un eslògan comú en matèria turística: "Visiteu Mallorca, i si no us agrada, aneu a la Costa Brava".

Resolució 33/III del Parlament de Catalunya, sobre els intercanvis escolars entre els territoris de la comunitat lingüística catalana.

Adoptada per la Comissió de Política Cultural el dia 15 de desembre de 1988 (DSPC-C,31).

Comissió de Política Cultural

La Comissió de Política Cultural, en sessió tinguda el dia 15 de desembre de 1988, ha estudiat el text de la Proposició no de Llei sobre els Intercanvis Escolars entre els territoris de la comunitat lingüística catalana, presentada pel grup d'Esquerra Republicana de Catalunya (Reg.2068), i les esmenes presentades pel grup parlamentari de Convergència i Unió (Reg.2551).

Finalment, d'acord amb l'article 135 del Reglament, ha acordat d'establir la següent

PROPOSICIÓ NO DE LLEI

El Parlament insta el Consell Executiu a:

1. Continuar vetllant de manera efectiva per l'increment i la

promoció dels intercanvis entre alumnes i professors dels centres d'ensenyament de Catalunya i de la resta de territoris de la comunitat lingüística catalana, i prendre les mesures necessàries, incloent-hi les beques i els ajuts oportuns.

2. Procurar la signatura de convenis amb els governs autònoms d'Aragó, de la Comunitat Valenciana i de les Illes Balears, a fi d'afavorir i regularitzar aquests intercanvis, acollint-se a les facultats que atorga l'article 145.2 de la Constitució.

3. Demanar al Govern de l'Estat d'establir convenis de col·laboració amb els Estats francès i italià i el Govern del Principat d'Andorra, en què s'incloguin la promoció d'intercanvis entre els respectius territoris de llengua catalana.

4. Considerar, pel que fa al desplegament efectiu d'aquesta Resolució, l'especificitat lingüística i cultural de la Vall d'Aran -reconeguda en l'article 3.4 de l'Estatut d'Autonomia- i potenciar-la, mitjançant la promoció d'intercanvis entre alumnes i professors dels centres d'ensenyament de la Vall d'Aran i del territori de la comunitat lingüística occitana, establint amb aquest fi convenis entre els Estats espanyol i francès.

Palau del Parlament, 15 de desembre de 1988.

"Les interaccions econòmiques". El Sr. Carles Blanes (Director General de Sa Nostra: 'cada any ens visiten 800.000 turistes espanyols') i el Sr. Bartomeu Fiol (President de l'OCB: 'la riquesa que ens ha duit el turisme també ha tingut un elevadíssim cost social: la llengua, la cultura i la identitat n'han sortit perjudicades').

llorca, a les Illes, l'Obra Cultural Balear.

L'OCB duu gairebé trenta anys dedicats a la defensa de la llengua i la cultura catalanes a les Illes Balears. Creada a iniciativa de Francesc de Borja Moll, podem convenir que el capital més important d'aquesta entitat és precisament el seu valor simbòlic. Al meu entendre, són trenta anys de coherència i constància en la defensa del nostre idioma i de la identitat des d'una perspectiva de les Illes Balears, que representen per a molts de mallorquins la Mallorca conscient de si mateixa, orgullosa de si mateixa, coneixedora de la seva identitat

nacional i del seu paper no provincià dins la història i dins el present.

Aquest paper simbòlic, que crec que no és un invent sinó una cosa constatable per tothom, ha anat acompanyat els darrers anys d'una certa capacitat operativa. L'entitat ha dut a terme projectes d'una certa importància, sempre a partir de pensar què feia falta a les Illes Balears per avançar en el procés de normalització, per avançar en aquest ideari que he esmentat. Amb una pinzellada: l'Obra té tretze revistes de premsa comarcal, de "premsa forana" que deim allà, i això vol dir tretze revistes de tretze

pobles; un mensual cultural, EL MIRALL; uns dos mil socis, i un àmbit social entre les diverses associacions que són de fet l'Obra, d'unes cinc/sis mil persones. Ha promogut, i avui gestiona, íntegrament, el programa d'ensenyament de català per a adults, tant en l'àmbit de població en general com en l'àmbit de funcionaris, d'acord amb totes les institucions públiques de les Balears, com a cursos de les institucions. D'alguna manera va acollir, va promoure i potenciar el moviment d'Escoles Mallorquines, amb el qual es coneixen tots aquells centres que fan ensenyament en català i que es proposen normalitzar aquests centres: són uns 120 sobre 350. I, tot sigui dit, cada un d'aquests 120 centres ha estat promogut des de la iniciativa cívica: compreguin, per tant, la importància del moviment.

Actualment l'OCB gestiona i ha començat la rehabilitació d'un centre cultural, la casa de Joan Alcover (l'autor de "La Balanguera"...), amb la voluntat de crear-hi qualche cosa singular i realment transcendent, important, per a les Illes Balears. Alguna de les idees manejades consisteix a desenvolupar una iniciativa de promoció internacional de la identitat de les Balears, comuna, lògicament, amb el País Valencià i Catalunya. Només que ens proposàssim la difusió entre els vuit milions de turistes que cada any vénen a Mallorca, dels quals ahir es va dir que vuit-cents mil (xifra aportada pel senyor Carles Blanes durant la seva exposició a la taula rodona sobre "Les interaccions econòmiques") provenen de l'estat

Proposició aprovada per acord unànim del Parlament de les Illes Balears

El Ple del Parlament, en Sessió celebrada dia 6 d'agost del 1989, procedí a debatre el text de la Proposició no de Llei (R.G.E. núm. 3138/88), amb les esmenes presentades pel grup Parlamentari Socialista (R.G.E. núm. 181/89), quedant aprovada la següent

PROPOSICIÓ NO DE LLEI

El Parlament de les Illes Balears, conscient de la responsabilitat que li correspon en la defensa de la llengua catalana com a patrimoni cultural comú a les tres

Comunitats Autònomes que la tenen com a pròpia, acorda:

1.- Propugnar l'establiment d'un conveni entre les Comunitats Autònomes de Catalunya, la Comunitat Valenciana i les Illes Balears, per a la promoció, defensa i normalització de la llengua pròpia.

2.- Instar el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè iniciï davant els Governos de Catalunya i la Comunitat Valenciana, les gestions pertinents per tal de presentar conjuntament al Govern de l'Estat i a les Corts Generals la corresponent proposta de conveni, d'acord amb el que es preveu a l'article 145.2 de la Constitució Espanyola.

Seu del Parlament, 13 d'abril del 1989.

Si els llaços ideals que uneixen Catalunya amb tots els altres pobles de llengua catalana són igualment forts i respectables, cal declarar que els que ens lliguen amb Mallorca, sense oblidar les altres illes, Menorca i Eivissa, són d'una naturalesa especialment íntima i infrangible...

Per això, (...) fem una crida a les entitats (...) i a les corporacions públiques de l'una i l'altra terra perquè es disposin a dur a bon terme ben aviat actes que consagrin la nostra germanor i la nostra comuna esperança i institucions que organitzin i intensifiquin l'acció exemplar de Mallorca en el camp de la cultura.

Del MISSATGE DELS INTEL·LECTUALS CATALANS ALS IL·LENCS (maig de 1936).

(Reproduït en el programa de les Jornades)

Les illes oblidades

Així es referia el segle passat a Mallorca, Eivissa i Formentera el viatger rossellonès Gaston Vuillier. I devia tenir raó: en aquell temps, un oblit més vast i insuperable que la mar separava les Balears i les Pitiüses de la resta del món i del conjunt de les terres catalanes. Ja molt abans en Pere Martell havia hagut d'explicar al rei Jaume I que mar endins hi havia unes illes ignorades, però interessantíssimes per als designis reials. D'un temps ençà, l'existència real i operativa de les illes ha tornat a entrar en una fase d'oblit, aquesta volta més inexplicable. Es cert que algú hi pensa en programar les vacances i que diversos escriptors i artistes illencs -generalment importats- han arribat a fer-se un nom a Catalunya.

Però des del punt de vista dels projectes econòmics, culturals o polítics, fa l'efecte que les illes encara estan per descobrir, i això que el Parlament Balear fa temps que ha sol·licitat l'establiment d'acords de cooperació amb Catalunya.

Quan començaran a existir de nou les Illes Balears?

(Del programa de les Jornades organitzades per ACTA)

espanyol, pensin vostès quina cosa tan important de projecció seria explicar la nostra realitat a aquestes persones (que, a més, constitueixen un turisme que es manté durant tot l'any amb viatges de la tercera edat o amb viatges escolars), i quina cosa tan important podria fer un centre d'aquest tipus en col·laboració (o no, però, bé, millor en col·laboració) amb les institucions de les Balears.

Finalment, diré que un acord o pacte interinstitucional creat per coordinar la política lingüística va confiar a l'OCB una part de la gestió, la d'algunes parts generals. En definitiva, si conjuntam, si ajuntam aquesta representativitat social, aquest simbolisme, aquest pes polític de l'entitat, aquesta confiança institucional i aquesta capacitat operativa, crec que l'OCB pot servir, pot ajudar, entre altres agents socials, i en el seu nivell cívic, a canalitzar iniciatives de cooperació cultural entre Catalunya i les Balears.

Els mitjans de comunicació

Com podia, com no podia l'OCB plantejar-se una política ambiciosa en mitjans de comunicació? Normalització lingüística, creació del país, enfortiment de l'autonomia, tot això no és possible sense uns mitjans de comunicació propis i en català. L'any 1985 es va crear l'associació VOLTOR, la qual també represent avui, que es va proposar dur a Mallorca la

TV3. Va ser la primera gran iniciativa en mitjans de comunicació que va connectar amb el desig popular, absolutament popular de veure aquesta televisió i que es va aconseguir per mitjà de subscripcions populars (això

No es pot planificar la
normalització
lingüística d'un
idioma sense pensar
en el conjunt de
l'àmbit idiomàtic, al
marge que els ritmes
siguin diferents i que
es partesqui de la
sobirania de les parts

convé recordar-ho: subscripcions populars de deu mil pessetes, la gent es va gratar les butxaques -cultura de peatge encara- i va pagar els repetidors i el solar on s'instal·laren a la serra d'Alfàbia).

A partir d'aquesta victòria, diguem-ne victòria cívica (va ser una

iniciativa cívica i popular), es varen vèncer totes les resistències polítiques i no polítiques que hi havia enmig del camí. Avui TV3 és el segon canal més vist a les Balears (així sortia a "Diario de Mallorca" el Nadal passat) per davant dels privats i només darrera de TVE-1. Hi ha, doncs, una fidelitat i un seguiment de la població de les illes a aquesta TV, precisament i a desgrat del fet que sigui en català. Es veu TV3 perquè és una bona televisió, perquè té un bon estàndard de qualitat. Creim que aquest ha d'esser el motiu pel qual es miri, s'escolti i es llegeixi televisió, ràdio i premsa en català, perquè siguin productes bons que interessin a la gent, la divertesquin, la informin bé, de manera plural...

Hem de reconèixer que la recepció de TV3 ha estat una de les coses que més ha contribuït a la relació entre Catalunya i les Balears. Quants de prejudicis no han quedat eliminats a partir d'aquest coneixement? Amb la TV3 a les Illes Balears es coneix molt més Catalunya... També vull dir, però, i faig constatar en això al ponent que m'ha precedit, que la recepció de TV3 consolida un fet que ja existia abans, i és que les Illes Balears coneixen molt més Catalunya que no Catalunya les Balears.

Amb l'estabilització de TV3, VOLTOR ha duit el Canal 33, i ha duit també el Canal 9. El canal valencià s'està veient a Mallorca: què més podem fer per la interrelació i el

"Els acords institucionals". D'esquerra a dreta: Josep Moll (Vice-president del Parlament Balear), Miquel Roca (Secretari General de CDC), Aina Moll (moderadora), Joan Verger (President del CIM), Lluís Armet (Tinent Batle de l'Ajuntament de Barcelona) i Mateu Morro (Secretari General del PSM-Nacionalistes de Mallorca).

coneixement dels Països Catalans que veure a cada banda les televisions de cada banda? Per què no es pot veure el Canal 9 a Catalunya si l'estam veient actualment a les Illes Balears?...

Dit això, he de demanar la seva atenció sobre el manifest PROA que també he passat. Es un recull de diversos punts d'un programa de mitjans de comunicació "nostres". Hi ha el punt tretzè que diu que l'Obra Cultural Balear (no ho diu només l'OCB, perquè el manifest està firmat per tot tipus d'entitats, sindicats, partits polítics, personalitats, etc.) es proposa "aconseguir que la presència de les Illes Balears a nivell d'informació, programació i participació sigui real i creixent en tots els mitjans de comunicació originats en altres comunitats autònomes amb llengua comuna, sobretot en els que són de titularitat pública".

El Canal 9... al Canal 9 quan fan el temps ("l'horatge") ni tan sols surten les Illes Balears al mapa... m'entenen? és a dir, hi ha la mar... Això és inadmissible, i el Canal 9 ha d'incorporar les illes Balears "al mapa". Recordin

que TV3 tampoc treia inicialment més mapa que el Principat de Catalunya quan TV3 ja s'estava veient a les Balears... Va costar molt. Aquestes coses no poden passar perquè són les que precisament compliquen i donen arguments a gent contrària, i no ajuden al fet que els illencs, que tenen tants de llaços comuns i tanta unitat amb Catalunya i València, s'hi sentin identificats plenament.

Deixaré els projectes audiovisuals per al col·loqui i diré molt ràpidament que en el tema de ràdio i premsa la situació és molt pitjor: no hi ha cap emissora local en català, excepte Ràdio4 que té una audiència molt petita, mínima... En qüestió de premsa, cap diari en català: ho deixaré per al col·loqui.(1)

El consum cultural

Consider que sempre que es planifica una exposició, un circuit de teatre... promoció de cantants, programes... és a dir, tot el que afecta la promoció del consum cultural, s'han de tenir en compte les Illes Balears.

Cal que els circuits culturals considerin des de l'inici, des del moment de la planificació, que les Illes Balears i Catalunya són un únic mercat.

Els posaré un exemple: "Què t'hi jugues Mari Pili". Quants de doblers s'hi ha gastat la Generalitat de Catalunya? 10, 15, 20 milions? Ho desconec, però la cosa certa és que aquesta inversió no ha servit per a res en el cas de les Balears perquè aquesta pel·lícula s'ha estrenada en castellà a Mallorca, a Palma, i avui o l'altre dia en castellà a Manacor. Això no pot ser. Les inversions institucionals i, per què no?, les privades, que es facin a Catalunya per normalitzar i per crear nous productes d'àmplia penetració, de difusió cultural, també han de servir perquè les Illes Balears se'n beneficiïn. □

Isidor Marí (moderador): *Gràcies, Antoni Mir, per aquesta intervenció incisiva que dona tot un altre relleu en comparació a allò que es fa des de la iniciativa cívica i allò que no s'acaba de fer des de la iniciativa pública...*

(1) A causa de les exigències de temps el ponent va deixar de llegir aquesta part del text que, després, va exposar en el col·loqui:

En el camp de la ràdio la situació és més dolenta. Si exceptuem les ràdios locals, en situació precària, i Ràdio-4, que té una audiència baixa, no hi ha emissores de ràdio en català. Per aquesta raó VOLTOR ha facilitat que les emissores institucionals de la Generalitat de Catalunya arribin a les Balears: Catalunya Ràdio, Ràdio Associació de Catalunya i Catalunya Música. I quan sigui possible, farà arribar la ràdio autonòmica valenciana.

En el camp dels mitjans escrits, hi ha el fenomen de la premsa forana que té una gran vitalitat (són una cinquantena de publicacions), però els diaris són en castellà (els quatre de Mallorca, els dos d'Eivissa i el de Menorca). Fins i tot n'hi ha un en anglès.

En el projecte Proa que els he entregat veuran que el primer punt, el punt estrella, és la creació d'un setmanari popular en català, de gran difusió i d'interès general. Certament, i no tenc cap problema a reconèixer-ho, la iniciativa que varem tenir fa un any i mig anava desencaminada. A nosaltres, a l'Obra Cultural Balear, ens faltava rodatge en aquest medi. Això no lleva, però, que hàgim renunciat al projecte. No hi podem renunciar mai des del moment en què a la premsa escrita no hi ha mitjans d'àmplia penetració, de consum fàcil, en català. Una

altra cosa és que, al capdavant, la gestió directa, la promoció, correspongui a l'OCB: això és un altre tema. Si ningú no llança un setmanari, ningú, l'OCB, tard o prest, amb societat interposada, promoguda, amb participació àmplia o no, el treurà.

Resta damunt la taula el repte d'una TV i ràdio autonòmiques de les Balears. Si es vol dur endavant, podria ser la gran realització de la propera legislatura. Mentrestant, les nostres entitats han demanat que TV3 faci un 'Informatiu Illes', com a justa contraprestació a l'audiència de les Balears, al mercat publicitari que TV3 i els grans anunciants d'aquest canal han guanyat gràcies a la iniciativa cívica (les Balears són la comunitat amb major renda per càpita de l'estat) i també com a inversió per captar més audiència o consolidar-la, amb programes d'interès directe. Per acabar vull recordar que així com varem publicar a la premsa la nota "Televisió Espanyola se'n riu de les Balears: volem veure la programació de Sant Cugat en català", així també ara cal insistir que això ho ha de resoldre TVE. No hi ha raons jurídiques ni econòmiques per robar aquests programes als telespectadors illencs. Només ho explica el desinterès i la marginació de les Balears en la presa de decisions de RTVE i, potser, dels responsables de Sant Cugat, o motius de precaució política que ja seria arribar al màxim del ridícul: TVE-Catalunya sempre es va veure a les Balears durant els anys del franquisme més intolerant.

D'esquerra a dreta: Josep Moll, Pilar Rahola, els caps d'Albert Viladot (director del diari AVUI) i de Núria Viladot, Eugeni Giral, Eduard Bonet, Josep Gifreu, Josep Huguet, Catalina Mir, el front de Miquel Roca i Joan Verger, i Max Cahner.

Algunes referències de la premsa

Això era i no era

(...) Una fosca blavenca ha fet que les valzies, el formiguer, la calitja i la Serra s'hagin conjugat rera els vidres del meu gabinet. Sé que no he estat gens periodístic en el sentit estricte de la comercialitat quotidiana. Hauria d'haver comentat com a mínim la històrica taula rodona que va tenir lloc dijous a les 19'30 al Col·legi de Periodistes de Barcelona, organitzada per la Fundació Acta, dins el cicle "Les Illes Oblidades" i on digueren la seva P. Serra, E. Bonet, A. Alemany, A. Mir i N. Batle, moderats per I. Marí. Foren tres hores fortes-fortes que deixaren clares al vídeo i a la lletra una teranga de realitats evidents que, encara que són prou conegudes, semblen molt de pics oblidades i de les quals en destacaré, tendenciosament, un parell: a) Que Antoni Alemany creu que a través d'uns mitjans de comunicació en la nostra llengua catalana fets per professionals s'arribarà a la normalització lingüística i no a l'inrevés. b) Que Nadal Batle és un patriota tan radical que posa l'exemple irlandès com a model de futur. c) Que Antoni Mir assegura que l'Obra Cultural Balear ha de ser un sensibilitzador de la nostra identitat literalment i en tots els sentits. d) Que Pere Serra és un empresari mediàtic que s'apunta a l'espanyol perquè li dona peles (informatius d'Antena 3) i que ens volia vendre que, si qualcú li hagués proposat, des de fa divuit anys faria premsa en català. Sortosament, una valenta dona, Aina Moll, li desmuntà la fal·làcia i el va fer tocar amb el mac a terra. L'ètica i la noblesa no s'improvisen.

Fou un festival de llenguatges, un ver debat d'idees i tothom mostrà la ploma. La qualitat de cultura, que és qualitat de vida, es fertilitza en fetes com aquesta.

Biel Mesquida, "El Dia 16" 13-6-91.

Qui s'oblida de les Illes?

Un dels assistents illencs a les jornades, concretament Josep Moll, vice-president del Parlament balear pel PSOE, afirmava: "El petit es preocupa del que fa el gran, però el gran no es preocupa del petit". La

frase podria sintetitzar bastant bé el sentit del conjunt de les intervencions dels representants illencs durant els tres dies que duraren les jornades: des del Principat hi ha un profund desconeixement de la realitat de les Illes i s'ha fet molt menys del que es pot fer, fins i tot menys del que el marc constitucional i estatutari preveu que es pot fer (...).

La totalitat dels ponents, tant principatins com illencs, coincidiren a manifestar la necessitat d'incrementar les relacions entre aquestes dues comunitats dels Països Catalans, però hi hagué discrepàncies en la manera i el contingut que han de tenir. Partint de la base comuna que tota interacció ha de ser de igual a igual i de respecte mutu, es divergí en el paper que la cultura i la llengua comuna han de fer en aquesta interacció. Mentre que per a uns, normalment els propers a òrbites del PP o el PSOE, aquest era un aspecte més, per altres, els d'òrbites nacionalistes, la cultura i la voluntat de construcció de país són la premisa necessària per avançar també en altres terrenys.

(...) Ones produïren més coincidències fou en el camp de les transaccions econòmiques, tema que va ser debatut el primer dia (...). Els ponents afirmaren que les relacions econòmiques són a més de possibles, necessàries i que no hi ha competència entre les dues comunitats, sinó que es complementen. Dos temes concretaren això: la reivindicació comuna davant Madrid d'un finançament autonòmic just i proporcionat, i la necessitat d'incrementar la cooperació tecnològica.

(...) El debat sobre els acords institucionals tancà les jornades (...). Tots els ponents manifestaren la seva voluntat d'incrementar els acords institucionals (...). El representant popular, Joan Verger, i Mateu Morro, del PSM, polemitzaren sobre l'existència de recels entre ambdues comunitats. Mentre que per al primer hi ha a Mallorca un sentiment doble "d'admiració i recel" vers el Principat només superable amb unes relacions que incloquin tota gamma d'activitats socials i econòmiques i superin l'àmbit cultural, per a Morro els recels són mínims "quan s'aporten coses positives" (...).

Isidor Marí, en la presentació de les

sessions, denunciava que, de les Illes, "uns se n'obliden i altres conscientment no se'n volen recordar". Clausurades les jornades, sembla que la voluntat d'avançar cap a una més gran interacció existeix, com a mínim, de paraula.

Pere Martí, "El Temps"; 17-6-91.

De la bona voluntat a la impotència, passant per la necessitat

(...) A desgrat de la manifesta bona voluntat de part dels ponents, el debat ha consistit en una justificació dels poders actuals que es limitaren a evidenciar la seva impotència a l'hora de resoldre els problemes més greus, ja que no gosaren posar en dubte la necessitat de l'autèntica font dels nostres problemes, l'estat espanyol amb les seves lleis i la seva política colonial. (...) Antonio Alemany es va comportar com un altre catalanet qualsevol i no es va voler mullar per a res: va afirmar que *mai* no hi havia hagut cap problema seriós entre el Principat -ell en deia "Catalunya" i prou, com la mateixa gent d'ACTA- i les nostres illes, i que si n'hi havia hagut qualcun (o si n'hi havia d'haver qualcun), fora més tost a causa dels intel·lectuals, com els del *Missatge dels intel·lectuals catalans als illencs* de 1936, que podien prendre actituds impopulars, que no pas a causa de la gent que, segons ell, es pot considerar *normal*.

(...)...ningú no va gosar fer cap referència a la possibilitat de sortir dels límits que estableixen la Constitució espanyola i els Estatuts espanyols, però deixaren molt clar que les possibilitats que se suposa ofereixen aquestes lleis tampoc no havien estat aprofitades (i, qui es recorda de les Constitucions de Catalunya, comunes a la nostra pàtria continental i la insular, les més antigues d'Europa?). La qüestió és, doncs: per què? Cal que suposem, a partir d'això, que hi ha uns fets més profunds en la política de Catalunya que *imprimeixen caràcter*, i que mentre visquem a contracor en un estat corrupte, en què hom vota amb los peus i recorre a la força de les armes quan li convé, la bona voluntat esdevindrà estúpida impotència per mor de la necessitat

de mantenir l'estat colonial espanyol dret i d'anar-lo apedaçant a mesura que s'esquinci. (...)

Angel Serra, "S'Arenal de Mallorca", 15-6-91.

La Conselleria de Finances de les Balears vol intensificar la col·laboració amb Catalunya

(...) Forcades, conseller d'Economia i Hisenda, va declarar que no se sentia interessat a entrar en una competició amb Catalunya per atreure inversions, i va apostar per la col·laboració, sobretot en àrees tecnològiques, ja que les dues comunitats "són complementàries" i la seva associació generaria notables sinergies: en aquest sentit va apuntar la idea del megaparc telemàtic. Aquest projecte no consisteix a crear un nou parc tecnològic, sinó a aconseguir la implantació d'empreses que treballin amb sistemes telemàtics.

Bartomeu Fiol, president de l'Obra Cultural Balear, va advertir que el futur econòmic de les Illes exigeix una diversificació de la seva activitat. Igual que va fer Ferran Porto, vice-president de la Federació Empresarial Hotelera de Mallorca, Fiol va remarcar que les Illes "depenen massa del monocultiu del turisme". Per aquesta causa, segons Fiol, a les Illes només hi ha hagut un creixement "anàrquic" i no un veritable desenvolupament.

Aquest model de creixement és insostenible pels elevats costos socials que ha generat -notablement els ecològics- i pels que comportaria el seu manteniment. Fiol va indicar que cal reactivar l'agricultura i la indústria, i que "l'Administració té la responsabilitat de contribuir al procés amb una ordenació integral del territori".

(...) Carles Blanes, director general de la Caixa d'Estalvis de les Balears ("Sa Nostra"), va referir-se també a la necessitat de modernitzar el sector turístic, sempre respectant el medi ambient. Posteriorment, Fiol va insistir que "amb això no n'hi ha prou".

"Avui", Redacció. 5-6-91.

Les Illes oblidades

(...) Per aquells que fa quinze anys, a l'inici del procés democràtic, somiàvem uns Països Catalans lliures, progressistes i solidaris, la fragmentació constant ha

Aspecte parcial de la sala durant una sessió. En primer terme, Àngel Castiñeira, directiu d'ACTA, i Joan Colomines, President de la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya. Al seu costat, Aina Moll.

estat un malson. El pragmatisme polític ens ha fet retrocedir no només en la utopia, sinó també el que havíem aconseguit en lluita contra el franquisme. Avui en dia, les Illes no són per la majoria de catalans més que destins diversos de vacances: Menorca ho és per a una certa burgesia il·lustrada que busca el *paradís* de les platges verdes del nord de l'illa; Eivissa continua sent destí sofisticat d'una èlite tronada que es vol cosmopolita, i Mallorca s'ha convertit en alberg d'excursions de jubilats i viatges de final de curs d'instituts i escoles que no es poden permetre destins més il·lustres.

Per als illencs, Catalunya -sobretot Barcelona- és lloc de pas obligat per a cursar determinats estudis (que encara no es fan a la UIB), per a consultes mèdiques altament especialitzades, per a la concreció de negocis de volada i aeroport d'enllaç

per a determinats viatgers europeus.

¿Què se n'ha fet d'aquelles coordinadores polítiques que es reunien al monestir de Cura, al puig de Randa de Mallorca, i elaboraven una estratègia conjunta? ¿I d'aquelles assemblees d'intel·lectuals, professionals i artistes que s'aplegaven per definir els referents mínims en el camp de la cultura? Penseu que, fins i tot, el 28 de juliol de 1978, quan es va constituir el govern pre-autonòmic de les Illes, presidit per Jeroni Albertí, el convidat d'honor a l'acte solemne del Castell de Bweller va ser el president Tarradellas! Fins aquí havíem arribat. Ara, en canvi, tret del món literari -i encara!- ambdós territoris s'han allunyat fins al punt que calen jornades com les que ha organitzat ACTA. Sobren els comentaris!

Jaume Fuster, "Diari de Barcelona", 8-6-91.

“¡Viva Cartagena!”

JOAN FRANCESC MIRA

Joan Francesc Mira és un escriptor que domina l'ofici. Les col·laboracions que fa a la darrera pàgina d'EL TEMPS són, per a mi, pura delícia. Rigorós en l'estructura del discurs, fèrtil en el lèxic, exquisit en la ironia, oportú en el tema, imprevisible en el títol, les coses que diu són l'evidència davant els ulls.

Avui he demanat de reproduir un article d'aquells que, al meu parer, val la pena de tenir tostemps al capçal del llit, perquè, potser, qualcun dels nostres lectors se l'hi voldrà endur.- (J.M.B.)

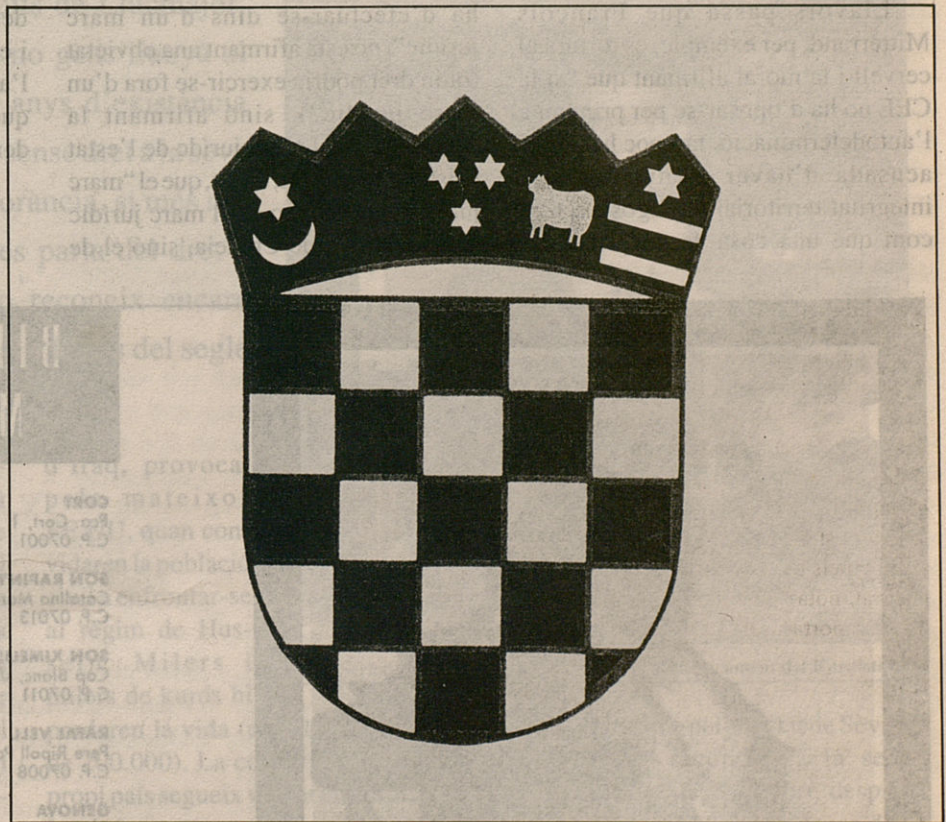
A la mateixa hora que comence a escriure aquest article, els tancs de l'anomenat *exèrcit federal* de Iugoslàvia canonegen vehicles, persones i edificis pels camins i les places de la República d'Eslovènia. Els avions del mateix exèrcit bombardegen a discreció la república envaïda. No sé què assarà d'ací a dos dies, tres dies o una setmana. Sembla, en tot cas, que per als generals de la vella guàrdia comunista iugoslava i per als oficials de la jove guàrdia nacionalista sèrbia els objectius són ben clars, i són comuns: les forces armades de l'estat asseguraran la integritat del territori de l'estat dins les fronteres de l'estat, i ho faran amb els mitjans propis de totes les forces armades, que són els canons, els tancs i les bombes. Correcte. Aquest sembla que és l'ordre generalment acceptat de les coses. Amb la particularitat que, en aquest cas, els tancs i les bombes no van contra l'exèrcit

d'un altre estat que amenaça el territori i les fronteres del propi, sinó contra una part de l'estat propi. Una part de l'estat -un poble, una nació, una república- vista simultàniament com a estranya (i per tant enemiga i atacable), i com a pròpia (és a dir, propietat de l'estat-exèrcit, i per tant legalment disponible i ocupable).

I bé, senyores i senyors, l'actuació

de l'exèrcit iugoslau és perfectament normal. O siga, que s'ajusta en tot i per tot a allò que és reconegut universalment com a norma. Perquè la norma és aquesta: només té dret a posseir un estat sobirà aquell poble o nació que efectivament ja el té, o a qui un altre estat sobirà li concedeix aquest dret, i per tant quan a un territori/poble/nació la sobirania no li és

reconeguda pel propietari-estat, tal sobirania no existeix, i per tant l'estat-propietari de la sobirania la conserva legalment, i per tant pot imposar-la i mantenir-la pels mitjans que li són propis. En fi, aquesta és la norma i la llei. En virtut de la qual, la sobirania malgrat les aparences verbals- no és un atribut dels pobles o nacions, sinó que és un atribut dels estats. Si fora un

La recent instaurada república croata ha adoptat un nou escut que substitueix l'estel roig que hi havia a la seva bandera. L'escut està basat en el tradicional escacquer roig i blanc i incorpora una corona amb els escuts de les regions de Croàcia. (EL TEMPS, núm. 370)

atribut dels pobles o nacions, les coses anirien d'aquesta manera: un poble o nació decideix pels mitjans habituals -com ara un referèndum ordenat i impecablement democràtic- que cedeix en tot o en part, comparteix, recupera íntegrament, etc., allò que és seu, i punt, s'ha acabat. Però tal cosa és perfectament irreal. El principi de la sobirania *nacional* i de l'autodeterminació dels pobles és un dels diversos principis universalment inaplicats. Justament perquè les dues idees haurien de ser la mateixa, però resulten ser diferents i oposades, amb el resultat que només compta la primera, entesa com a sobirania dels estats. *Quod erat demonstrandum.*

Llavors passa que François Mitterrand, per exemple, es tortura el cervell i la moral afirmant que "si la CEE no ha d'oposar-se per principi a l'autodeterminació, tampoc ha de ser acusada d'haver menystingut la integritat territorial de Iugoslàvia". I com que una cosa és un principi -

abstracte- i l'altra és un fet -real-, mantenint alhora totes dues es manté, de fet, el fet. Llavors, més clar o terminant encara. Felipe González insisteix que "la condició necessària per a l'estabilitat i la pau és el respecte de la integritat territorial": dels estats, s'entén com a cosa òbvia, no de les nacions. Això sí, fent-la compatible amb el "dret de les minories i de les nacionalitats". ¿Dret a què? A qualsevol cosa que no afecte la integritat territorial de l'estat on de fet es troben. Felipe González, com Mitterrand i com siga, no nega el dret, nega simplement la possibilitat real de l'exercici del dret. Quan afirma que "l'autodeterminació d'un poble ha d'efectuar-se dins d'un marc jurídic", no està afirmant una obvietat (quin dret podria exercir-se fora d'un marc jurídic?), sinó afirmant la supremacia del marc jurídic de l'estat existent: implicant, de fet, que el "marc jurídic" que val no és el marc jurídic d'Eslovènia o de Croàcia, sinó el de

Iugoslàvia. I remata el cas dient, castissament, que no pot ser que cada poble vaja "por ahí" decidint sobre coses tan serioses com la sobirania i la independència, perquè llavors seria un *Viva Cartagena* que no es podria aguantar.

Vol dir això: que seria un *Viva Cartagena*. Que si una nació com Eslovènia o Croàcia pot reivindicar efectivament, per ella mateixa, l'exercici de la sobirania, això equival al retorn de tot allò que tan entranyablement evocuen els espanyols quan tenen por que els toquen aquesta part del voraviu: la tribu, la taifa, el cantón, la força centrífuga, el separatisme, la pèrdua de Cuba i Puerto Rico, la desintegració de la pàtria, la catàstrofe i el caos. Ja poden lamentar de boca l'actuació de l'exèrcit iugoslau: saben que l'espanyol actuaria igual. Evidentment. □

Setmanari EL TEMPS, núm. 369.

VINCENT VAN GOGH (L'Arlésienne)
Metropolitan Museum of Art, New York

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT
Pça. Cort, 1
C.P. 07001

SON RAPINYA
Catalina March, s/n.
C.P. 07013

SON XIMELIS
Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

RAFAL VELL
Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

GENOVA
Barranco, 2
C.P. 07015

ESTABLIMENTS
Pça Immaculada, 3
C.P. 07010

SANT JORDI
Bauçà, 31
C.P. 07199

ARENAL
Pça. Gaspar Rullan
Garcies, 5
C.P. 07600

COLL D'EN REBASSA
Albuera, s/n.
C.P. 07007

BLANQUERNA
San Joaquín, 9
C.P. 07003

SON GOTLEU
Regal, 105
C.P. 07008

SA INDIOTERIA
Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

POLIGON DE LLEVANT
Ciutat de Queretaro, 3
C.P. 07007

MOLINAR
Xadó, 7
C.P. 07008

L'OLIVAR
Mercat de l'Olivar,
parades 104b/105b
C.P. 07002

AJUNTAMENT DE PALMA

El Kurdistan, un problema de colonització clàssica

PEPA CANYELLES

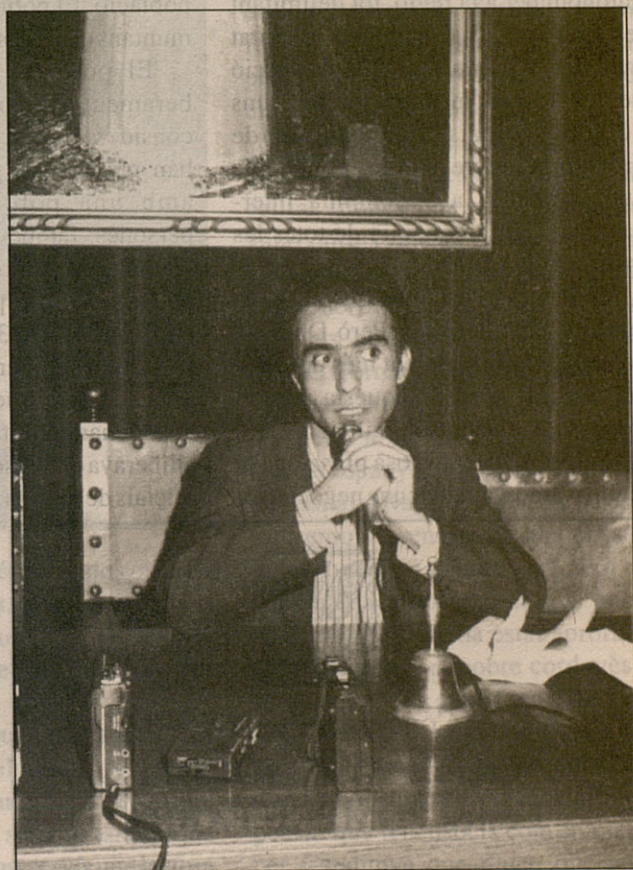
Doru Serhat, portaveu del Front d'Alliberament Nacional del Kurdistan, ens dedicà part del seu temps per tal d'apropar-nos la crua realitat del seu país. Dia 4 de juny se celebraren diversos actes, organitzats per l'Escola d'Adults de Lluçmajor, perquè la situació d'un poble, no gens llunyà al nostre, d'un poble amb 5.000 anys d'existència sense dret al seu propi territori i sense dret a la seva llengua, no romanguí en la ignorància, si més no, en la indiferència. Quan tant es parla del dret a l'autodeterminació, l'ONU no reconeix encara l'autenticitat d'un poble sotmès, a finals del segle XX, a l'èxode i al genocidi.

El portaveu del Front d'Alliberament Nacional del Kurdistan parlà sobre la positura del seu país i de l'actitud internacional vers el conflicte, de la qual cosa es desprèn la sospita d'una certa complicitat sostreta del silenci. Soru Serhat manifestà una envejable fermesa a l'hora d'afrontar i de mantenir la lluita, a qualsevol nivell, per a l'autodeterminació del seu país. I és així que veu les perspectives i la situació en aquest moment, i la problemàtica subtil que suposen.

Les seves paraules al·ludiren als kurds com a referència internacional, a causa de l'intent de genocidi que ha aplicat el règim de Saddam Hussein i amb el suport, d'una manera directa o indirecta, d'alguns països com són ara els EE.UU. L'èxode del poble kurd ha significat una fugida massiva de més de dos milions de persones cap a les muntanyes. Aquest èxode començà amb el primer aixecament txiïta al sud

d'Iraq, provocat pels mateixos EE.UU, quan convidaren la població civil a enfrontar-se al règim de Hussein. Milers i milers de kurds hi perderen la vida (es calcula que més de 200.000). La condició d'exiliat al propi país segueix vigent al Kurdistan. Les informacions que hem rebut sobre la cooperació internacional, sobretot humanitària, no han significat un suport realment important. L'ajut primordial ha estat organitzat pels propis kurds, ja que tot el suport humanitari internacional ha estat entregat a institucions també internacionals, entre les quals les dels règims turc, irakià i iranià, opressors del poble kurd.

El problema del poble kurd va més enllà d'unes fronteres no establertes, és un problema de colonització clàs-

Doru Serhat, portaveu del Front Nacional d'Alliberament del Kurdistan.

sica. Malgrat que pel Tractat de Sèvres de 1920 fos reconeguda la seva independència, la va perdre després de la II Guerra Mundial a causa dels forts interessos econòmics, sobretot del petroli. El 75% del carburant de l'Iraq, el 70% del d'Iran, així com la totalitat del de Turquia i de Síria, pertany al Kurdistan. Doru Serhat manifesta que la lluita per a la independència, encetada aleshores, encara continua a tots nivells i amb tota la força. Pel que fa a la part ocupada per Turquia, cal recordar que aquest país és membre de l'OTAN, que vol ingressar en la comunitat europea, i que als països occidentals

no els convé enemistar-s'hi perquè és un Estat rellevant en els objectius militars del Pròxim Orient. No interessa que se'n parli. Es diuen moltes coses, per contra, sobre acords signats amb Iraq, però el cert és que els kurds no n'han signat cap. Les converses continuen sobre les bases establertes en el tractat de 1970, bases que mai no han estat aplicades. En aquest tractat es preveu un estat autònom per a la regió, tot delimitant les fronteres (que inclouen la ciutat més rica, Kharput), amb la protecció de les forces militars kurdes, uns 200.000 soldats, que haurien de protegir la seguretat interna del poble kurd i el dret a l'economia internacional i a l'autonomia de totes les institucions kurdes.

Se sent parlar també que el poble kurd ha estat derrotat. Però Doru no ho veu així. Actualment més del 50% del territori kurd en aquesta part es troba sota el control militar de les seves forces, la qual cosa pressiona el règim d'Iraq a intentar una negociació.

El que realment ha significat una derrota ha estat la mort de milers de persones, a escoles i a altres zones civils que s'han vist bombardejades salvatjament per l'exèrcit iraquí. Aquest fet ha provocat l'èxode i el terror a les armes químiques, com les emprades el 17 de març del 1988 a la ciutat d'Halabja, quan els avions i l'artilleria de Saddam Hussein llançaren núvols de gas tòxic sobre la població. El poble kurd fugí cap a les muntanyes, únics amics fidels.

El portaveu del Front d'Alliberament Nacional del Kurdistan considera que, si les Nacions Unides han protegit un poble com Kuwait, amb una població de 500.000 persones, també haurien de prendre resolucions sobre el dret a l'autodeterminació del poble més antic de la regió que afecta 30 milions de kurds. El front d'Alliberament ha assegurat a l'Estat turc que estaria disposat a abandonar la lluita armada si Turquia alliberava els presos polítics, les xifres oficials dels quals se situen per damunt

dels 35.000; si els permetia d'organitzar-se lliurement, de disposar d'un referèndum per tal que el poble kurd decideixi el seu propi destí. Encara que alguns presos han estat alliberats, no s'accepta de cap manera, segons el testimoni de Doru, que s'enganyi "la nostra població civil", perquè la majoria de presos segueixen detinguts, perquè es permet parlar la llengua kurda només pels carrers i no es pot escriure, perquè els kurds segueixen essent els turcs de les muntanyes.

Arran d'aquest procés de colonització, la comunitat internacional, entre la qual es troben els països europeus, ha pres algunes resolucions a favor del poble kurd, resolucions que romanen sobre papers i sobre consciències absents que viuen d'esquena a una realitat no tan llunyana de la nostra, amb problemes que no ens són gens aliens i que coneixem tan de prop. □

Concursos literaris **Premis SANT JORDI i Festes POMPEU FABRA**

Hem rebut les bases d'aquests concursos literaris. El termini de recepció dels originals inèdits és en els dos casos el 21 d'octubre d'enguany.

Els POMPEU FABRA en aquesta ocasió s'han domiciliat a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Cassà de la Selva (DP. 17244), Rambla Onze de Stembre, s/n, tel. 972/46 00 05. En el mateix acte s'atribuirà el Premi SANCHIS GUARNER a la unitat de la llengua, convocat i dotat amb 500.000 ptes. per la **Fundació Jaume I** (Aribau, 185; 08021 Barcelona, Tel. 93/ 200 53 47) on cal adreçar els originals.

El SANT JORDI de novel·la catalana el convoca la **Fundació Enciclopèdia Catalana** i les obres s'han de presentar a Omnium Cultural (Montcada, 20, 08003 Barcelona, Tel. 93/319 80 50. És un premi dotat amb cinc milions de ptes., una meitat en concepte de premi i l'altra d'avançament de drets d'autor.

IX COL·LOQUI INTERNACIONAL DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES

**Sota el patrocini de la Universitat d'Alacant
i amb la col·laboració de la Universitat de
València-Estudi General i Universitat Jaume
I de Castelló de la Plana.**

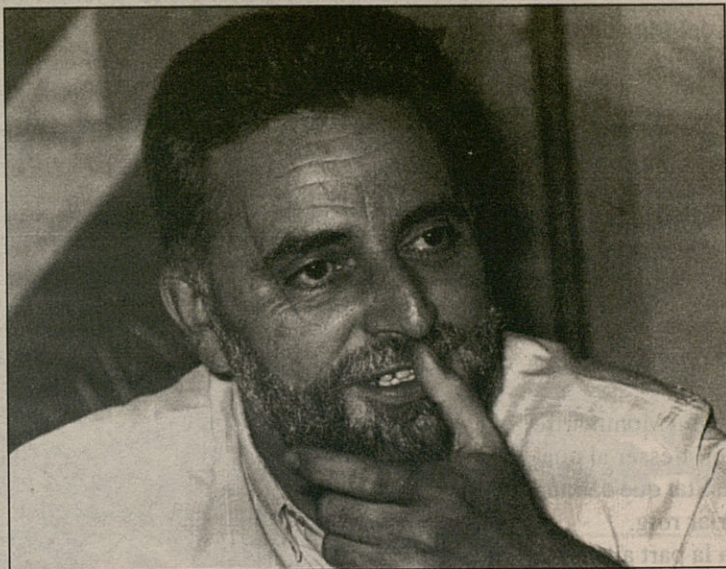
En el Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant tindrà lloc dels dies 9 a 14 de setembre el *IX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* organitzat per l'AILLC (Associació Internacional de Llengua i Cultura Catalanes). Les ponències i comunicacions que hi aportaran els estudiosos de la nostra cultura vénen detallades en el programa que el Secretariat del Departament té a disposició dels interessats, i que es pot consultar també a la redacció d'EL MIRALL.

Podeu adreçar-vos a: Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana. Ap. de Correus, 99. 03080 Alacant. O bé al telèfon 96/566 11 50.

Tics!

RAFEL Crespí i Ramis

Julio Anguita, excel·lent representant del tic espanyolista.

Supòs que no cal que us expliqui què és un tic. Tots ho sabem. N'hi ha d'impúdics, com fregar-se amb fruïció pucera alguna secció de les parts anomenades -vaja contradicció!- púdiques o toves. D'altres són massa consuetudinàries, vulgars, ensopits: apujar-se les ulleres amb freqüència reiterativa. Alguns són originals, com fregar-se la panxa tot descrivint moviments circulars. N'hi ha que poden ser catalogats com a eròtics: certes picades d'ullet poden fer enrojolar l'interlocutor més serè; fins i tot n'hi pot haver de còmics: suposem un home d'orelles elefantines que cada dos per tres li fessin un simulacre de prendre el vol. De totes maneres, fins i tot, els tics més amables, suaus i sorprenents arriben a ser cansats per a l'interlocutor fins al punt de mantenir una certa tensió per por de repetir inconscientment els moviments del tiquista; també no cal dir que vists fredament pel propi generador -bé mitjançant el vídeo, bé pel retret d'algun amic poc diplomàtic- arriben a ser fastigosos.

Tots aquests són tics gestuals. N'hi

ha uns altres de més molestos encara, són els tics fònics. Són articulats o sense, que apareixen com els revolts en el coll de Sóller dins la conversa quotidiana.

Bé, no us cregueu que ara us faci una tipologia dels tics. No me'n sortiria. Seria francament avorrida. De tota manera, seria d'agrair que algun antropòleg ens servís una lectura estiuenca basada en una semiòtica dels tics, talment com hi ha estudis de grafologia o del tarot. Un pretensions estudi, meitat empíric, meitat enigmàtic, que bé podria portar per títol *La interpretació dels tics*. Freudia! No ho trobau? Però també podria ser bíblic: *Pels seus tics els coneixereu*. El producte, tot i que d'agrair, podria, fins i tot, resultar perillós, terrorífic: posar ben de manifest la teva inextricable vida sexual només amb una arrufada rítmica de celles. Una tragèdia. ¿Us imaginau els estralls que podria fer en mans d'afeccionats poc rigorosos en el seu estudi i en la consegüent interpretació?... Hi ha altres tics que es veu que no fan empegueir ningú. Són

els tics la semiòtica dels quals és ben evident: l'espanyolisme integèrrim.

Són sempre ben presents en allò que anomenen el pols del país, en els seus esdeveniments més cabdals: Olimpíades, Expos nassarrudes, Gibraltar, Centenaris, Santiago Apóstol i altres herbes que han substituït aquella entel·lèquia, inintel·ligible per altra banda, de *Unidad de destino en lo Universal*; però també en els més consuetudinàries: futbol, tennis, folklore i folklòriques amb martiri, pitreres i moraduxos nacionals, com els de Marta Sánchez, etc.

D'aquests tics no se n'alliberen ni tan sols els polítics que pel seu aire califal -doncs una mica sarraïnesc, vaja com els valencians lizondonians- i d'esquerra no corrompuda encara pel poder, desperten certes febleses dins els perifèrics no-desencantats. Ho diu Ferrer i Gironès, que l'espanyolisme integral no és patrimoni de les dretes ni de les esquerres sinó de tots els espanyols. I d'això n'ha donat una bona prova Anguita que s'ha posat tot tremolós pensant en una possible iugoslavitació d'Europa. I això que creuen en l'alliberament dels pobles oprimits! La cosa ha estat aprofitada per la premsa i el pobre cordovès ha servit de carn de canó fent-li dir per la seva boca de profeta ungit de la progressia allò que subscriuria amb lletres d'or l'anomenada dreta recalitrant. I pensar que tenensocis com Iniciativa per Catalunya que diuen que tenen clar el projecte de nació catalana. O pensar que un diputat del Parlament Balear, col·lega d'Anguita, va prometre el seu càrrec amb l'afegit que no renunciava al dret de l'autodeterminació. Com es menja tot això?...

P.S. Ja sé que uns dies després i esperonat per Ribó intentà dissimular aquestes declaracions amb unes altres que parlaven d'una Espanya federal. Supòs que el federalisme d'Anguita no va més enllà del que va dissenyar Suárez, va corroborar González i té ganes de confitar Aznar. De tota manera, si algú encara en té algun dubte, el tic, convulsió interna irreprímible, ho ha deixat ben clar. □

Antoni Vidal Ferrando

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Vidal Ferrando davalla de l'estudi, del seu colomer, i, com en una costa avall d'un sinaí, ensopega, travela amb les pedres, els macs, els reclaus i els subsecretaris de la quotidianitat que fa el pes a la bàscula municipal de la vida censada i electoral. Com nosaltres i molts d'altres, però, reconeix en la paraula de la part alta del Velar i en l'abatiment de la carn viva que *l'honor de viure es ben mereix que hom s'esforci a vivificar*, sigui creant el seu *Getsemaní* o les *Cartes de Lady Hamilton*, tant és, la paraula sempre és d'hora, la natura sempre és d'hora, perquè també ell sap que *la més gran utopia del món és la natura*.

Peraixò, quan davalla del Velar, el menut Montmartre a la part alta de la vila, la gent veu en ell l'ésser al qual li ha sortit un posat de finor i d'universalitat que camina a passes petites, aviadet, i que té el parlar roig.

I és que n'Antoni, en la meditació a la part alta de la seva casa, ha après, per al nostre bé, que l'obra d'art és la conquesta de la llibertat per mitjà del treball humà... tant és així, que H. Ecco, a la seva "Opera Aperta", arriba a dir-nos que la facultat de poder aglapir la bellesa just pot ser examinada en *l'acció...*, *l'acció cívica* i *popular*, sindicalista de la literatura, que ha volgut mirar fit a fit el fet que "en art just és lleig el que està mancat de caràcter, el que és bell en lloc de ser expressiu". N'Antoni dóna classes de català, va als pàmpols, té reunió al ESTEI, cala els palangres, poda.

BLAI BONET

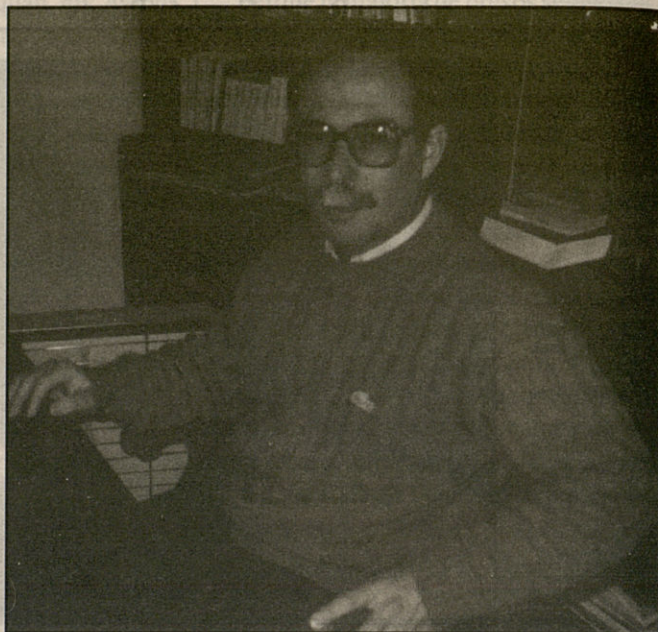
Santanyí (Cala Figuera), octubre de 1989

Bernat Vidal i Tomàs, Santanyí, Blai Bonet

Vaig néixer a Santanyí, l'any 1945. El fet de néixer a un lloc determinat ja et comença a marcar. Ho dic en el sentit d'haver entrat en contacte molt prest amb la figura de Bernat Vidal i Tomàs i amb la veu singular i poderosa de Blai Bonet. Això, tenir-ho tan a mà, tres carrers més avall o més amunt de ca teva, és una jugada del destí, a favor teu, impagable. Perquè jo, que som mestre, puc garantir que no hi ha pedagogia més eficaç que la testimonial: Que jo, als setze anys, escrivís versos en català té molt a veure amb la circumstància de ser santanyiner.

A l'hora de prendre carrera no vaig tenir massa possibilitats d'elegir. A casa no em podien pagar els estudis a Barcelona i, com molts d'altres, vaig caure dins el pou d'aquella casa grisa, que, amb l'excepció d'alguns poquíssims professors, com D. Melcior Rosselló, era l'Escola Normal de principis dels seixanta. La meua sort va ser tenir amics que anaven a la Universitat i poder-hi compartir les inquietuds socio-polítiques i culturals d'aleshores. Però mai no és el mateix que trobar-t'hi.

Als devuit anys vaig guanyar les oposicions i em varen destinar a Menorca, on vaig passar tres cursos,

El sol es pon com un caliu tarat dins el calaix dels segles. Cap rosella no rau el grop, l'ermàs que ens esporuga, l'elemental tristesa de les deus on neix la nit i moren campanars. Hissades longituds d'arcàngels brossen silencis de xiprell, la vida passa pregonja pels carrers empal·lidits.

Desembre cot -els llibres, el braser-, jugarem als escacs i a *dies irae*.

durant els quals vaig entrar dins uns cercles per a mi profundament enriquidors. Començava a prendre força l'oposició contra el sistema, que, en principi, com tothom sap, va ser una oposició de tipus cultural. Idò, des d'aquelles posicions nostres perifèriques, la lluita consistia a ser utòpics i en la força dels gests: *llegir Triunfo*, pòsters del Che Guevara, discos de Raimon, cursos de l'Obra Cultural per correspondència, seccions de Cine-Club, un espai progressista del diari de Menorca, que fèiem com a col·lectiu i que es titulava *Espacio Conexo*, la trobada de Lluc...

Jo ja no vaig passar d'aquí. En

Santanyí.

tornar a Mallorca, m'hi vaig sentir cultural i políticament desconnectat i prest em vaig desenganxar de tot allò. També vaig deixar d'escriure. No coneixia abastament la llengua i, suposat que el que escrivia no em semblava prou bo, en vaig desistir.

Afrevolit pels temporals, herètic, las mariner de llot, aixecaré la veu i la senyera contra el brell de la nerència. No he de rendir la meva nau al llast ni al més-dient.

Els vells-mariners naveguen pel secret dels anys entre els esculls, ja em creix [l'hibiscus de l'esperança a l'hàlit perfumat.

Dibuix amb sal de nàutics dits el nom encès d'un sol eixent i cinamons.

I aquí vaig haver de dir pus

Després aquí posaren la Universitat i hi vaig reprendre els estudis de llicenciatura, els quals havia iniciat durant l'estada a Menorca. El títol de Llicenciat en Història General em va dur a realitzar una sèrie d'activitats dins aquest camp: la Memòria de

Llicenciatura, articles a revistes especialitzades, comunicacions a congressos, participació en l'equip que elaborà la Història de Mallorca en dos volums de l'Editorial Moll, una Història de Mallorca per a les escoles, escrita també en equip per a l'Editorial Moll...

De la literatura, quasi puc dir que, durant vint anys, en vaig romandre allunyat, a pesar de ser la meva vertadera vocació, la que havia escollit des de l'adolescència. Llavors, a partir del gener del vuitanta-cinc, m'hi torn retrobar. I sols no sé si en sabria explicar els motius. En tot cas, seria llarguíssim de contar. Una cosa, de totes formes, hi va tenir a veure. Jo havia començat el meu doctorat i aleshores va sortir aquella llei tan elitista, tan discriminatòria i tan pròpia d'algú sorgit de l'obscurantisme, que ens va donar cinc anys per acabar la tesi. I vaig haver de dir pus.

Els poders fàctics culturals

Una persona, en els inicis, si vol publicar poesia i no pertany a cap dels poders fàctics culturals, només té un camí: guanyar premis. Jo ho vaig tenir

clar des del primer dia i, així com acabava els meus llibres, els duia a algun concurs. He de dir que la sort em va afavorir. Amb *El brell dels jorns* em donaren l'Ausiàs March del 1985, amb *Racó de n'Aulet*, el Ciutat de Palma del mateix any, *A l'alba lila dels alocs* guanyà el Bernat Vidal i Tomàs el 1988, *Els colors del zodíac* el Festa d'Elx del 1987, *Cartes a Lady Hamilton* el Joan Ramis i Ramis, dins els Premis Ateneu de Menorca, l'any 1990. També vaig tenir un Accèssit a la Viola d'or i Argent del Jocs Florals de Barcelona de 1989, amb *Getsemaní*, que ara s'ha convertit en el meu últim llibre, encara inèdit, *Calvari*.

El brell dels jorns volia ser una mena de contrapunt entre un present de desencís

i un passat de lluita i de fe en el futur, un futur prou frustrant per dos motius: la nostra esperança era excessivament utòpica; i, llavors, la frustració, l'hem anat gestant nosaltres mateixos.

Racó de n'Aulet era l'expressió d'un conjunt de sensacions, d'idees, de voluntats, de desencisos que em relacionen amb el meu poble, considerat en el que té de país.

Hi havia l'aura a mitjanit, un fons d'estrelles. Cap malson i cap inútil bisturí, cap destrall per dibuixar-te les hores dins l'arena, la tendresa dins l'herba. Fèiem lentament

[memòria dels vaixells, de la murta, de les clares raons, dels dies a la platja. Mots, ara mateix invictes, t'imantaven l'esplendor de la boca proclamant la voluntat d'estimar-nos per sempre.

A l'alba lila dels alocs és, fonamentalment, un llibre amorós, on s'hi relata un amor que continua a la maduresa, en homenatge a la meva dona, sense l'ajut i la comprensió de la qual jo ni podria escriure.

Els colors del zodíac era un intent

de congregar la quotidianitat i la transcendència i de reflexionar sobre el pas del temps, procurant que els canvis esdevingués a la naturalesa, amb el transcórrer dels mesos i de les estacions, quedassin reflectits en els poemes.

Cartes a Lady Hamilton són dues històries relacionades amb l'illa de Menorca -una personal i una altra fantàstica- conjugades a partir d'un plantejament dualista i del fet de la indefensió humana davant el pas del temps.

Calvari serà una reflexió sobre la mort i el destí de l'home, feta a partir dels mites cristians. A pesar de ser creient, no he volgut incidir en els aspectes religiosos, sinó més bé en aquest gest sublim d'heterodòxia que significa l'acceptació de la pròpia mort.

En literatura no hi ha res per inventar

Tots els meus llibres s'insereixen dins les quatre grans temàtiques de la lírica tradicional: amor, mort, memòria, el transcórrer del temps. En realitat, en literatura no hi ha res per inventar i no feim altra cosa que posar en un llenguatge modern les velles històries. Ara, el secret està en la capacitat de donar a tot això un aire personal i actual, en saber-se expressar plàsticament i saber-hi enganxar els receptors, que són els autèntics co-artífexs de qualsevol obra d'art que, si és bona, tindrà infinites lectures. En darrera instància, es tractaria de no fracassar en el domini de les formes. Perquè l'art són les formes i si no les

ANTONI VIDAL FERRANDO

CARTES A LADY HAMILTON

COLUMNA

treballes com cal, no hi ha comunicació ni meravella.

El nou ordre ha integrat molta gent

De nin vares aprendre a reconèixer l'escarni i la destresa dels romans en la revenja a l'alturó de Sèforis. Des de ca teva, contemplaren l'últim aïrt dels assetjants, les escorçades figures dels vençuts i, ja a la posta, les ombres dels voltors i la narcosi de les fogueres i dels mercenaris.

Continua el debat de si l'escriptor s'ha de limitar a exercitar el seu ofici o, així mateix, ha de ser una veu identificada amb el seu poble. O potser ja ni debat hi ha. Els corrents de la moda solen ser imparables. Ara no s'usa gens donar un caire social a la

literatura. Hem caigut dins una època de comoditat i hem deixat de banda la memòria i l'hàbit de qüestionar-nos-ho tot. El nou ordre ha integrat molta gent. Els intel·lectuals és com si haguessin renunciat al seu paper d'encapçalar les posicions d'avantguarda i de denúncia. Segurament per un doble motiu: el món en què creiem s'ha ensorrat i les subvencions oficials deixen els individus i les entitats culturals a mercè de les institucions. Personalment pens que això d'haver arribat a una situació cultural i de país normalitzada és una pura fal·làcia. I, sense voler dir que l'objecte de la literatura sigui la denúncia -Déu me'n guard!- sí que afirm que si en la nostra actitud ètica i estètica, no hi és de qualque manera present la situació real del país, l'autenticitat de les obres se'n ressentirà.

El panorama actual de la poesia a Mallorca? No em veig amb coratge d'abordar el tema. I ho dic ben planerament. Cadascú ha de realitzar allò pel qual està dotat i jo, per ara, en el paper de crític, no m'hi veig. Però sí vull apuntar tres coses. La primera ja contradiu tots els principis d'ortodòxia: a mi m'agrada més llegir alguns dels meus contemporanis que no els clàssics. La segona que, en proporció, la poesia que es fa a Mallorca em sembla millor que la del Principat, però com que allà ho tenen molt més clar que nosaltres, ja se'n cuiden prou que això no sembli així. La tercera és quasi òbvia: en augmentar la quantitat d'autors i de les publicacions, la mitjana de qualitat se'n ressent força. □

FEINA DE QUALITAT

Xisco
ARTS GRÀFIQUES

C. del Baix Riera, 1-B
Telèfon 24 03 86
07008 Palma

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

ESTOP

TOPOGRAFIA-FOTOGRAFIA-PROJECTES

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

El Tot, les parts i el llenguatge

PERE FONT

Ho diuen ells, vells visionaris de Dharka. O joves també, fills de físiques místiques atrapats entre les llesques de l'entrepà del Tao. No hi ha parts, diuen. Les parts (el llibre que tens davant teu, el bolígraf amb el qual escrius, la cadira on t'asseus, etc.) són efectes de simbolismes, mania de fragmentació, visions errònies a partir de classificacions prèvies, lingüístiques, cartografisme i demarcacions abstractes. No hi ha parts, perquè la realitat és un tot (l'únic Tot) buit de fronteres i separacions i al qual superposam el llenguatge. Inventam, i ens les veiem com a reals, les separacions amb mots i paraules, i veiem ulls, dents, ungles i cua on regna l'imperi no discontinu d'un cos complet que també, a la vegada, es perllonga amb l'aire que respira i amb les pomes, el pebrot i la lletuga que s'empassola, si és que té gana.

¿Creieu que aquesta senyora a la qual es refereix la fotografia és una simple categoria gramatical?

Potser tenen raó. Segur que una "part" de raó: dreta i esquerra, alt i baix, nord i sud, bo i dolent, mes, any, setmana, física, medicina i un llarg etcètera i el mateix i propi etcètera són efectivament separacions, mots remittents a conceptes irreals, invencions i fites que creen parts fictícies, però necessàries, per entendre o entendre'ns. Algun cop també per enredar-nos. Són fites. Convencionals i

arbitràries.

Però no tot deuen ser trucs i fantasmes, enganys del llenguatge, pensam nosaltres. La capacitat simbòlica dels gossets és més que discutible, no tenen res de semblant al nostre llenguatge, i, en canvi, segur que també veuen parts i distingeixen força bé, posem per cas, els límits temptadors d'un bocí de pernil o la contundència inconfusible de l'os

saborós. També nosaltres, i guiats per l'instint i no només per culturalitzacions més o menys precises, ens adonam de certes presències ben definides. ¿Em direu que és el llenguatge qui ens fa veure al·lucinacions, qui marca convencionalment límits, i "em separa" el jo personal de l'exhuberant monumentalitat de qualque senyorassa massissa, i tan abel·lidora com el propi i ben

definit pa tou sobre la taula? El nostre sistema nerviós i també a partir de prèvies experiències, i gràcies als nostres cinc sentits, és el que distingeix parts i fragments, no les paraules. El llenguatge ve després, quan havent observat la realitat que ens interessa, o se'ns imposa per les raons que sigui, i havent-ne fet, d'ella, abstraccions mentals, els mots (millor els "significants") etiqueten aquestes abstraccions. Els significats (les idees generals sobre les realitats concretes) apareixen en l'home naturalment, inevitablement i per predisposició de cervell en herència biològica. Un home sol, en un medi desert d'altres persones, també tindria idees sobre allò que la necessitat vital li exigís. Si després compartís el medi amb d'altres homes, es veuria en la urgència de l'etiquetatge de les realitats, o dels conceptes compartits, per raons exclusivament comunicatives, encara que li poguessin restar multitud de significats propis i personals sense "retolar".

Així que el llenguatge no s'imposa sobre la realitat dividint i fragmentant, sinó que és la divisió en el propi Tot qui establirà imposicions sobre el llenguatge, sobre el llenguatge que vulgui presumir de "sa", bo i eficaç, és clar.

Que un "jo" personal i una "ella" que tira d'esquena siguem separació fictícia i pures i simples "il·lusions gramaticals" tal volta pugui ésser admès per difuminades místiques desgenitalitzades, però no i de cap manera per la contundència irracional i cada cop més definida del desig perfilat en sexe i en línia de batalla.

I l'aigua, un altre exemple. Sí que té realitat marcada en si més enllà del buit conceptualisme verbal. Com diuen, pot calmar-me la set. I de cap manera me la podria calmar la paraula que la representa, ni l'expressió ni el concepte.

La línia limítrofe (establidora de les parts) és evidentment constatable en ulls, melic, cuixa, mama i boca i dentadura. I dentadura. Dents incisives, canines i molars no són diferents entre si per qüestió d'una peculiar actitud classificatòria d'abs-

tracció i simbolisme. Són diferents per la seva funcionalitat natural. Que unes peces serveixin per tallar, d'altres per estripar i d'altres per capolar marca una determinada nominalització. Evidentment que també hagués estat possible una altra classificació distinta de dents o dentetes basada, si voleu, en criteris posem per cas estètics. Però mai no es va fer: perquè el barram "per naturalesa" està en funció de l'activitat alimentícia i no d'altra.

Els cinc sentits (juntament amb els nous mecanismes científics d'anàlisi que sorgeixen) són els tentacles, les finestres i canals informadors de les diferències i les parts. I el llenguatge reflecteix amb els mots (i amb més o menys encert i correcció) el que l'evidència i els sentits, i arran d'unes exigències, ja abans constataven, per molt o poc condicionats que els sentits poguessin estar també per referències a significats o idees prèvies.

Les línies limítrofes estan aquí, copsades per vista, tacte, olfacte, gust i oïda. Línies limítrofes com a potencial camp de batalla, efectivament, però també com a camp creatiu d'interferències de contrastos, d'atracció. Com a camp i possibilitat vers el desig i el plaer i com a camp de riquesa i vida front l'uniformisme de mort, avoriment i nirvana.

Camp de contactes, camp d'alerta. I de supervivència, en definitiva. Anau, si no, per la terrassa d'un gratacels i "imposau arbitràriament" sobre el lloc i del lloc una peculiar organització conceptual per caprici propi suposant que la terrassa no en té, de límits reals. Fareu el salt. O, millor, la vida, us farà el salt. Per entabament místic.

Copsant, amb qualsevulla dels sentits (visualitzant, per exemple) uns elements semblants, i mai *realment* idèntics uns als altres, s'inicia en l'individu un procés d'abstracció mental per formar concepte que els englobi tots, al qual després es posa el significant, si interessa en vistes comunicatives. Adonem-nos, per tant, que no és la llengua causa i determinant de fragmentacions. L'"abstraccionar" (amb o sense l'etiquetació posterior

lingüística a base d'expressió i veu i fonemes) precisament fa el contrari a la fragmentació: inclou -simplificant la realitat- en els marcs d'una idea el que en la realitat és més que plural i divers i fragmentari. Podem veure mil i mil "nassos" semblants, i, d'ells, podem treure'n, si volem, un sol i únic significat. L'abstracció, per tant, haurà simplificat en una unitat (el concepte) el que en la vida és vari i divers (suma de parts i parts més o menys versemblants).

Això que en diem "etiquetació" o nominalització actua després del descobriment de les diferències. En cada cultura la nominalització cada cop tendeix a fer-se més precisa, dins del que l'economia del llenguatge permet, i d'acord amb els avenços dels estudis sobre la pròpia realitat. Si la conceptualització de quelcom és una simplificació (al demarcar -ho repetim- en els límits d'un concepte un tros de la realitat qualitativament ric i ample en sub-parts i matisos), després, amb el pas del temps, i si convé, tota comunitat lingüística pot anar aconseguint puntualitzar i filar més prim sobre la realitat, veient aquelles sub-parts del quelcom que primitivament passaren desapercebudes, i nominalitzant-les també. La llengua no fragmenta en parts, sinó que actua intentant evidenciar precisament més i més les parts quan els conceptes els quals en una primera fase etiquetava podien no ser operatius per ser massa generals i amplis. Així, amb el temps, es pot afinar, rectificar i puntualitzar força, encara que mai no sigui possible un mot per a cada cosa individual.

Si un poble indica les coses amb un nombre escàs de paraules, tanmateix, i a mesura que penetri en l'observació i avanci en l'estudi, més mots li seran d'urgència i necessaris per indicar els elements que faran acte de presència. I d'aquesta manera la llengua sempre se'ns farà testimoni d'allò que més incideix i interessa a la comunitat que la parla. O se'ns farà testimoni i document del procés de dita comunitat en la seva indagació sobre la pluralitat vital i heterogènia.

Les arrels de les confusions estan

en el fet que s'ha confós, i es confon encara massa sovint, causa i efecte. La llengua no divideix veient parts, sinó que les parts, després de ser observades i conceptualitzades, "obliguen" a la llengua, que ha de desembocar en pluralitat i riquesa lèxica.

Com més concentra l'atenció l'home, més elements descobreix, sorgint la peremptorietat de posar noms a realitats desateses o a nous conceptes per comunicar-los. Si un idioma imaginari només tingués un mot per mencionar el que nosaltres designam amb la paraula "ocell", els parlants d'aquesta llengua un moment o l'altre haurien d'espavilar-se per inventar-se nous mots si la urgència de caça, per exemple, els portàs al descobriment de diferències entre ocells i ocells.

Tornem-hi. Les classificacions i el posar noms no es fan ni cal fer-les arbitràriament sinó partint de les exigències de les realitats. Només seran vàlides aquelles classificacions que encaixin amb la realitat observada amb el màxim de l'objectivitat possible. Una llengua "malalta" seria, per tant, aquella que no respongués a la realitat tal i com aproximadament ens la informen els sentits, la que s'allunyàs d'ella extraient-ne abstraccions errònies o la que operàs sobre realitats "realment" inexistents.

Les llengües "malaltes" de pobles tarats de lucidesa *enganen* sobre vida i realitat, alienen i així entorpeixen claredat i pensament. Ai de les comunitats amb significants, per exemple, que remeten a significats-fantasmes, fortament connotatius i sense referències a realitats concretes!

Intuïm, però, l'arrel i els perquè de les filosofies dels místics del Tao, de les físiques en negació de parts i trossos i trossets. Negar parts i fronteres potser sigui, en definitiva, un recurs contra l'angúnia. Contra la por a mort en automentida piadosa.

Negant el jo personal, reduint-lo a categoria gramatical, per què témer l'anihilació personal, si la persona com a element individual no existeix?

Una cosa sí podem permetre'ns creure sense rompre'ns cap. os fona-

I aquesta?

mental i analític: que en el fons dels fons i substancialment i dins de les profunditats primàries de cada cosa, segurament resideix la mateixa i única energia. Però en formes i elements superficialment, transitòriament i infinitament distints i interligats i resultat de connexions mútues. I perquè puguem parlar de l'existència d'interconnexió dels elements, cal l'existència definitiva i en definitiva d'aquests elements, encara que estiguin en canvi i evolució constant.

La diversitat és un fet. I la mort?

Doncs que què hi farem, que la tenim també per constatar-la. Però només des de la terra i la línia dels vius, dels qui podem evidenciar-la en els qui, experimentant-la, ja no se n'adonen, perquè el tancament dels sentits els tanca l'experiència de les coses i els camins drets i torçuts dels simbolismes i els gramaticalismes i les altres punyetes. Així sembla que són les coses. Potser. □

Esporles. 1990.

Amb quina i quina llengua ensenyen?

FELIP MUNAR I MUNAR

¿Facilitar el coneixement lingüístic és responsabilitat única dels ensenyants, com diu Josep Melià; o dels polítics secessionistes de l'idioma, com mana Vicente González Lizondo i el seu equip?

Això és impresentable. Més diria: és inacceptable per part de qualsevol persona que cregui en aquesta nostra professió. Ningú més adient que els mateixos educadors poden dignificar l'acte educatiu; l'administració ha de tenir cura de posar al nostre abast tots els mitjans escaients per tal que això sigui possible.

El senyor Josep Melià —histrió prou conegut—, en un desafortunat escrit —pròleg al seu més que criticable llibre *La nació dels mallorquins*, Biblioteca Bàsica de Mallorca, 27—, deia que la situació de la llengua era responsabilitat única dels ensenyants d'aquesta matèria, passant per alt individus que, com ell, no fan sinó eixafar-la dins el fang de la seva distorsionada idea; també passa per alt els mitjans de comunicació; les contínues situacions en què aquesta

llengua i els qui la parlen són menysvalorats i, fins i tot, ridiculitzats; la vergonya de patir les mancances quant a les competències en educació; el muntatge de gran part del sector privat i/o concertat que no fa sinó cremar i tirar per terra tot el que uns altres van muntant perquè supòs que és conscient que es tracta d'una tasca de conjunt i no d'individualitats eixelebrades.

I concretament em referesc a la llengua que "s'ensenyà" a centres com "Jesús María", "Balmes", etc., en què podem fer tota una antologia de desbarats que fan posar els pèls de punta i produeixen esgarrifances a l'hora de pensar en l'educació que es pot impartir en aquests mateixos centres que concentren un bon contingent de població escolar. ¿Com és possible que pugui sortir a un butlletí de notes escolars: "Lengua vernàcula",

"Lengua Balear", "Lengua de las Baleares", etc., al costat de Lengua castellana o Lengua española amb la més freda impudícia? Sap, per casualitat el senyor Melià qui és que imparteix les classes d'aquella llengua fantasma? Sap quin material empen? Sap quin tracte rep aquesta llengua per part de l'equip directiu i com la "defensen" davant "los padres"?

És un honor, de totes maneres, sentir-se responsable de la tasca que se'ns encomana, però és ben cert que la responsabilitat s'ha de cercar en

moltíssimes altres manifestacions de la vida col·lectiva i no només en l'acte educatiu escolar concret. Bé sabem que els joves "aprenen" més fora de la classe que dins els quatre murs.

Però per arribar en aquest punt cal aclarir quina llengua s'ensenyà; i també amb quina llengua ens manifestem per tal de saber qui tenim davant i com li podem demanar responsabilitats. Em referesc a les situacions lingüístiques esquizofrèniques que pateixen "escriptors" i/o "periodistes" que prediquen allò que no creuen i escampen batzacs pertot abans d'acceptar la seva part gran— de compromís negatiu en aquest procés. □

Felip Munar és professor de Llengua i Literatura Catalanes.

El somni de na Paloma i en Tomeu

MATEU PICORNELL CLADERA (DIBUIXOS MIQUEL BELENGUER)

El passat onze de setembre de 1990 es va publicar en el Diario de Mallorca (pàg. 18) un article d'opinió titulat *Paloma y Tomeu, vidas paralelas*.

Per als que no el recordin o no el llegiren en faré una mica de resum:

Narra la història de dues persones que vivint cada una un món diferent i incompatible, a una mateixa terra, compartiren una mútua atracció.

En Tomeu era literàriament dibuixat per l'autor com a professor de filologia catalana, de família pagesa, divorciat i rejunat amb una assistenta social en atur. En Tomeu duia barba sense arreglar, malvestia roba de "Pierre Garau", era nacionalista, ecologista i soci de l'Obra Cultural.

Paloma, seguint la versió de l'autor, era madrilenya, fadrina, arquitecte i llicenciada en economia, de bona i culta família, residia a

Mallorca i era delegada a Balears d'una multinacional de la promoció de la construcció. Era físicament preciosa, molt elegant i es vestia de les millors i més cares marques. Parlava quatre llengües però deia no entendre res de català ni comprenia perquè s'havia de parlar aquesta llengua.

Un bon dia Paloma i Tomeu coincidiren i es conegueren formant part d'una taula rodona sobre Ecologia, Turisme i Construcció. Ambdós representaven i defensaven les respectives i oposades postures ambientals. Ja fos per convèncer un a l'altre o per l'excusa de la mútua atracció física sorgida, seguiren particularment el debat anant a sopar junts, fet que fou l'inici de successives trobades fins acabar com el que es diu enamorats.

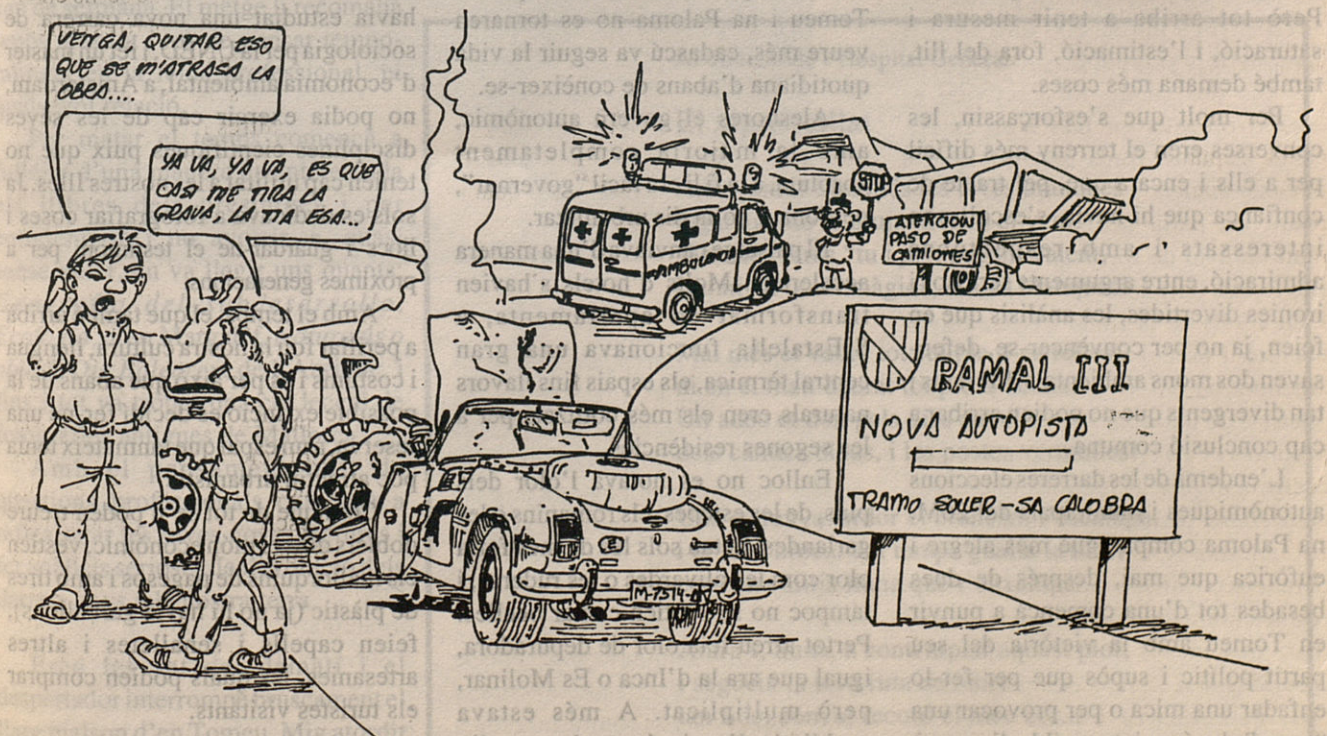
Amb l'interrogant d'un futur certament incompatible, així acabava

parcialment l'autor aquesta història ja que convida a tots els lectors a continuar-la o promet ell mateix seguir-la un altre dia.

Només cal afegir que a la versió íntegra original d'aquest article, a nivell de detalls, semblava que l'autor volia ridiculitzar la figura i entorn d'En Tomeu i d'una altra banda enrevoltava Na Paloma d'un ambient afavoridor per estirar les simpaties dels lectors cap a ella.

Com que jo també conec aquesta història, encara que a mi me la contaren en versió mallorquina, tot seguit vos contaré la continuació.

El corquet de l'atracció sorgida entre En Tomeu i Na Paloma era l'únic motiu per tornar-se a veure ja que els seus debats particulars per convèncer-se mútuament havien esgotat els arguments i acabaven sempre en un

Les converses eren el terreny més difícil per a ells.

cercle repetitiu, per això ben aviat la confiança íntima adquirida els va dur a la treva del llit on podien emprar un mateix llenguatge, sense xerrar, i aconseguir un objectiu comú dins un medi momentàniament compatible.

La treva es convertí ben aviat en pau i glòria quotidianament periòdica. Però tot arriba a tenir mesura i saturació, i l'estimació, fora del llit, també demana més coses.

Per molt que s'esforçassin, les converses eren el terreny més difícil per a ells i encara que, pel tracte de confiança que hi havia, s'escoltaven interessats i amb respectuosa admiració, entre arguments seriosos i ironies divertides, les anàlisis que en feien, ja no per convèncer-se, defensaven dos mons ambientals diferents i tan divergents que no podien arribar a cap conclusió comuna.

L'endemà de les darreres eleccions autonòmiques i municipals del 26M, na Paloma comparegué més alegre i eufòrica que mai, després de dues besades tot d'una començà a punyir en Tomeu amb la victòria del seu partit polític i supòs que per fer-lo enfadar una mica o per provocar una "treva" el més aviat possible, li exposà que ara podrien urbanitzar el que volguessin sense traves. Aquí en

Tomeu ja no pogué més i amb la cara llarga va dir que se n'havia d'anar perquè l'endemà havia de matinejar.

En Tomeu va arribar a ca seva més empenyat que un misto i se'n va anar a jeure sense sopar.

Havia passat molt de temps, en Tomeu i na Paloma no es tornaren veure més, cadascú va seguir la vida quotidiana d'abans de conèixer-se.

Aleshores el govern autonòmic, amb la majoria completament absoluta, a la fi li era fàcil "governar", perdonau, volia dir urbanitzar.

El paisatge canviava d'una manera accelerada. Molts d'hotels s'havien transformat en apartaments, a S'Estalella funcionava una gran central tèrmica, els espais fins llavors naturals eren els més cotitzats per a les segones residències...

Enlloc no es notava l'olor dels pins, de les estepes, els romanins o les garlandes, ni tan sols les de més forta olor com les olivardes o les ruderes, i tampoc no se sentien cantar ocelles. Pertot arreu feia olor de depuradora, igual que ara la d'Inca o Es Molinar, però multiplicat. A més estava prohibida l'agricultura de regadiu perquè era necessària l'aigua per a "l'ús humà" i els camps de golf.

A nivell estatal, el P.P., fent coalició amb l'Agrupació R. M. i el partit G. I. L. va guanyar les eleccions. Tot va ser per un pacte estratègic i secret amb el P.S.O.E. per tal de reforçar el centralisme, derrotar els nacionalismes i provincianitzar les autonomies, i així amb un bipartidisme únic rellevar-se ells dos en el Govern Central. Aznar n'era el president, Isabel Tocino ministra d'Interior, Fraga Iribarne de Turisme, Carmen Alvear d'Educació i Ensenyança Privada, etc.

Socialment també havien canviat coses a les nostres Illes. Es derogà la Llei de Normalització Lingüística, tanmateix no s'havia complida mai. A les escoles, estratègicament s'ocupaven les places per professors castellanoparlants destinats des de fora i el mateix passava amb els funcionaris de les administracions.

Amb la proliferació d'un turisme de baixa qualitat provocat per les cadenes d'explotació de la multipropietat i la construcció massiva de segones residències, érem una gran multitud, una societat indefinida en lloc d'haver arribat a ser una col·lectivitat o comunitat amb uns objectius definits com a poble. En Tomeu, que havia estudiat una nova carrera de sociologia per la UNED, i fet un master d'economia ambiental, a Amsterdam, no podia exercir cap de les seves disciplines científiques puix que no tenien cap utilitat a les nostres Illes. Ja sols es dedicava a fotografiar coses i llocs i guardar-ne el testimoni per a pròximes generacions.

Amb el temps, el que també arribà a perillar fou la nostra cultura, llengua i costums i és per això que abans de la possible extinció es decidí fer-ne una reserva, a un espai que tanmateix tenia poc atractiu urbanístic.

Com que de tot se'n poden treure doblers dins el món econòmic, vestien els mallorquins de pagesos i amb tires de plàstic (ja no hi havia garballons), feien capells i senalletes i altres artesanies, les quals podien comprar els turistes visitants.

Paral·lelament, na Paloma era feliç, els seus èxits professionals eren

immensos. Havia fet un master d'Especulació i Beneficis Immediats i un altre d'Economia del'Explotació organitzats pel Govern de la Comunitat.

Les urbanitzacions quasi es tocaven, i entre platja i platja (si no eren massa llargues) hi havia un port esportiu, el nou paisatge "ecològic" eren els camps de golf, pertot arreu hi havia potabilitzadores i dessaladores, els torrents permanentment duïen aigües depurades...

Però un dia na Paloma quan anava a inspeccionar les seves obres per la nova autopista Valldemossa-Deià-Sóller-Sa Calobra i va haver d'agafar una via de circumval·lació, perquè un pont en construcció havia caigut, i per esquivar una pala excavadora va col·lisionar amb un dumper (aleshores els vehicles per a la construcció tenien preferència de trànsit).

Després d'una llarga estada a la clínica va anar a fer convalescència a una possessió que anys enrera havia comprat i fent ús de l'agroturisme hi annexionà un hotel, quatre blocs d'apartaments i un camp de golf.

L'edifici inicial amb els mobles antics, llibreries, decoració, el mantingué com a casal particular de cap de setmana. El metge li recomanà repòs absolut i res de pensar temporalment en la feina professional, ni qualsevol relació.

Per matar el temps començà a fullejar d'una manera desinteressada els llibres dels prestatges i per entretenir-se i no avorir-se, quasi sense voler, en va llegir uns quants: *Geografia del subdesarrollo*, *Ecologia*, d'en Margalef, *Natura ús o abús?*, *Die Balearen*, de l'Arxiduc, i fins i tot va trobar una col·lecció de fotografies antigues de Mallorca.

Amb el pensament buit de qüestions professionals començà a reflexionar les seves noves lectures i fer anàlisis serioses de l'evolució dels darrers anys a la nostra terra.

Eren les set del dematí i el despertador interrompé bruscament el llarg malson d'en Tomeu. Mig atordit encara, tenia la suor freda, pell de gallina i un escarrufament pertot el

Els ports esportius quasi es tocaven.

cos, pel seu pensament tornaven passar amb ràpides revolucions els fets succeïts.

Quan va serenar-se i adonar-se que de veres ja no somiava, pensà que més que mai havia de seguir lluitant en defensa i protecció de la seva terra... Ring, ring, ring... Agafa el telèfon,

...Tomeu!, Tomeu!, me oyes?, soy Paloma, he tenido una pesadilla horrorosa, necessit verte, vull xerrar contigo...

Nota: Es diu que una imatge, encara que sigui en somni, fa més que mil explicacions.

Al director de l'Hospital General

El xiprer tallat

Adéu amic! Mai més les teves branques jugaran amb la pluja ni amb el vent!
Mai més seràs "tu i jo", gegant valent, somni en la nit màgica, d'ales blanques!

Mai més et veuré tot sol ple d'estrelles, ni en el matí daurat tot ple d'ocells!
Un adéu et don pels dies aquells dels càntics blaus, i les postes vermelles!

Una estranya tardor el brancam t'escampa, i el fosc brocal del temps guaita la mort com una mitja lluna que t'enxampa...

Atura't, lluna, a contemplar aquest plor, i segueix la teva ruta de mort tan fidel com al record el meu cor...

Antoni Vives

El bisbe Juan Díaz de la Guerra i la prohibició de predicar en català

ROSA M. CALAFAT VILA

El 23 de juny del 1768 Carles III signà a Aranjuez una reial cèdula que sota el pretext de la reducció aranzelària imposava l'espanyol dins territori català i en regulava la difusió en els àmbits de l'ensenyament, l'administració i de l'església: *Real Cédula de su Magestad, a consulta de los Señores del Consejo, reduciendo el arancel de los derechos procesales a reales de vellón en toda la Corona de Aragón, y para que en todo el Reyno se actúe y enseñe en lengua castellana con otras cosas que se expresa.*

Aquesta norma jurídica dictada el 1768 té una importància vital, pel que fa al seu atac esfereïdor contra la llengua catalana. Proclama la *lengua castellana* com a la *lengua general de la Nación*. I mana que definitivament cese (...) la *práctica de actuar en latín* i que a les cúries s'actui en *lengua castellana*. A més, atorga a l'Audiència de Mallorca - òrgan que des del Decret de Nova Planta assumí les funcions del Gran i General Consell - el paper de fiscalitzador, per tal que l'espanyol s'introdueixi dins tots els àmbits de la vida pública mallorquina.

Els dos camps on l'activitat es desenvolupava en llatí i en català, amb un abast força general, eren a l'ensenyament i a l'església, i, per tant, on calia actuar fermament i introduir-hi de forma plena l'idioma de l'estat borbònic. Així, els capítols VII i VIII de la Reial Cèdula prohibeixen l'ús del català a les escoles menors, a l'ensenyament de primeres lletres, de llatinitat i de retòrica; i els capítols IV i VI recomanen a les cúries eclesiàstiques d'emprar la *lengua castellana* per redactar-ne les actes.

Aleshores, era bisbe de Mallorca Francisco Garrido de la Vega, qui el 3 de setembre d'aquell mateix any, és a dir, tres mesos després d'haver-se promulgat la Reial Cèdula de Carles III, comunicava l'ordre reial als membres de la diòcesi mallorquina, i manava, per tal de fer-la complir, que

El bisbe Juan Díaz de la Guerra.

todos los libros parroquiales y otros que sirven para el gobierno de las comunidades eclesiásticas seculares es fessin en l'idioma general de la nació. Aquest bisbe, emperò, no gosà de fer extensives les mesures castellanitzaadores a *otras materias y asuntos hasta informarme de los obstáculos que podían ocurrir...*

El recel que semblava tenir el bisbe Garrido a l'hora d'extender el idioma general de la nació contrastarà força amb les línies d'actuació del seu successor, el bisbe Juan Díaz de la

Guerra, qui tingué com a objectiu únic fer complir el precepte de la Reial Cèdula, és a dir, usurpar els àmbits d'ús normals del català i implantar-hi l'espanyol.

Juan Díaz de la Guerra fou nomenat bisbe de Mallorca el 1772 i s'hi va estar fins el 1777, després d'haver organitzat i protagonitzat tota casta d'enfrontaments i de picabaralles.

Es va enemistar amb el capítol, amb l'ajuntament, amb el poble, i, fins i tot, amb el capità general, Antoni Alòs, cap de l'Audiència.

Destacà pel seu antilul·lisme, actitud que el portà a suprimir, entre d'altres, la Causa Pia Lul·liana i qual-sevol culte litúrgic popular a Ramon Llull.

A més, també fou conegut, malauradament, per les disposicions anticatalanistes que dictà, atès que prohibí de predicar en català, i ordenà que les partides sacramentals fossin escrites en espanyol. En definitiva, pretenia només complir i fer complir les disposicions borbòniques.

Només feia uns mesos que el bisbe era a Mallorca, i, ja el 1773 Palma hagué de celebrar els actes quaresmals en espanyol, puix que el bisbe havia ordenat, oralment, que la predicació de la quaresma a la ciutat havia d'esser en l'idioma general de la nació. De res no serviren els advertiments del canonge Despuig i del capítol eclesiàstic.

Tot just acabà la quaresma, quan el bisbe Díaz, el 9 de maig d'aquell any, manà recloure a la casa de la Missió el prevere Joan Vives, perquè havia predicat els sermons de les doctrines en català. Aquest sermons que es llegien a partir del primer diumenge després de Pasqua, i que eren predicats a manera de catecisme, havien de fer-se en llengua catalana per disposició capitular, datada el 4 de març del 1750.

Tot d'una, el capítol eclesiàstic intercedí a favor del prevere: *El Cabildo ha contemplado inocente al Dr. Vives por lo mismo que ha expresado no tener orden de VSI para ejecutarlo en otro idioma y lengua, y haber seguido la costumbre hasta aquí, inconcussamente observada, de explicar el catecismo en lengua del país...*

El capítol argumentà al bisbe sobre la poca concurrència que ha havidu en las pláticas doctrinales después que las hazen en castellano, ja que el bisbe, per contra, pensava que la llengua general era prou coneguda a Mallorca.

Bisbe i capítol no s'entengueren gaire, i la situació arribà a posicions tan enfrontades que el 26 de maig, només disset dies després d'haver

començat l'afer, el capítol mallorquí exposà el «problema» al Consejo de Castilla, per tal que en prenguéss una decisió i en clarificàs posicions. El capítol havia emprès, així, un plet contra el qui aleshores era cap de la diòcesi mallorquina.

Tot i això, el bisbe fou prou contundent: A partir d'aleshores no permetria que *continue el Dr. Vives ni otro alguno predicando en mallorquín*

Juan Díaz de la Guerra fou nomenat bisbe de Mallorca el 1772 i s'hi va estar fins el 1777, després d'haver organitzat i prota- gonitzat tota casta d'enfrontaments i de picabaralles

hasta la resolución de S.M. Tot justificant aquella mena d'intransigència amb el fet que: la predicación en castellano no ha sido en toda la diócesis sinó en la Capital...

El març de 1774 el capítol rebé la primer contestació del Consejo de Castilla, el qual aprovava les mesures que havia pres el seu bisbe: *... manifestándole que queda enterado de la providencia que ha dado para que se consiga el fin explicado de la referida Real Cédula de 23 de junio de 1768 y su capítulo 7 y que espera que prosiga dando las que estime más oportunas, con la prudencia, zelo, discreción y pulso que son necesarias para que*

tengan cumplido efecto las Reales intenciones. Unicamente estableia que els qui no entienden el idioma castellano se les predique en el suyo natural los sermones, exortaciones e instrucciones.

Es clar que això tampoc no resolí gaire la qüestió, puix que l'ordre del Consejo de Castilla no especificava prou bé quan es podia predicar en català i on es podia fer. Emperò, allò que sí restava ben aclarit és que el bisbe podia continuar tranquil·lament amb la seva línia d'actuació.

Amb tot el suport que rebia des del poder les seves intencions arribaren més enllà de fer la predicació en espanyol només a la Capital, tal com deia a la seva carta de 1773. I així, el 1776 en una visita pastoral a Felanitx, intentà d'engegar el seu projecte d'homogeneïtzació lingüística també a la part forana: *que a menos una vez cada més se explique por el cura o sus vicarios la doctrina en castellano, para que así se logren los piadosos fines de S.M., de que se haga general en la isla este idioma.*

El Consejo de Castilla no emeté l'ordre definitiva que establís i regulàs la llengua de la predicació a Mallorca fins el novembre de 1778, quan ja el bisbe era fora de l'Illa, tal volta ho féu així per no desautoritzar ni poc ni molt la prepotència del bisbe foraster, puix que l'ordre tenia en compte, implícitament, el fet que l'espanyol no era gens comú a l'Illa, cosa que el bisbe no havia reconegut mai de forma explícita: *Ha venido otra Real Cédula en la que su Magestad manda se observen las providencias dadas por el Señor Guerra, para que en la educación pueril se doctrine y enseñe y se escriba en las aulas lengua castellana; como así mismo, que se predique en la misma lengua en todos los templos a excepción de San Magín, el Hospital y Miñonas, que podrá hacerse en lengua del País.* Tanmateix, l'òrgan reial manà que a la Seu, puix que hi concorren por lo común las gentes más principales e instruídas por su educación els sermons, les doctrines o el que fos, s'hi havia de fer sempre en llengua castellana.

Díaz de la Guerra, durant la seva estada a Mallorca, comptà amb el suport directe de Pedro Escolano de Arrieta, que aleshores era secretari de cambra del Rei i de govern pel que feia als assumptes de la Corona d'Aragó. Aquest personatge el 1773 havia format part de la Sala de Govern que acordà denegar l'autorització d'imprimir llibres en català a la Universitat de Cervera. Pedro Escolano era qui havia signat les resolucions que el *Consejo* havia tramès al capítol mallorquí al llarg de la disputa amb el bisbe Díaz de la Guerra.

Juan Díaz de la Guerra estava prou ben relacionat amb la cort com per presuposar que el seu trasllat a Mallorca formava part del plans borbònics de fer extensiu, tan aviat com fos possible, l'espanyol a les Illes.

A través de la carta que el 20 de maig de 1777 escriví Jaume Moner, cuiner del bisbe Díaz, tenim una prova fefaent del poder del bisbe i de les bones relacions que mantenia amb la cort madrilenya: *El día 15 del corriente llegamos a Ocaña, y el día 16 por la mañana partió el Sr. Secretario al sitio de Aranjuez del que luego partió un coche de la casa de los Infantes por el Sr. Obispo, pues nos cogió tan descuydados que todos estavamos durmiendo la siesta y no dió lugar a que nosotros, los de la familia, fuéramos con él; pues hasta el secretario se quedó también con nosotros, por no dar lugar el Maestro de los Infantes, que fué el que vino a recibir al Sr. Obispo, pues nosotros salimos de Ocaña día 17 con el secretario para Aranjuez, y estamos en una posada la familia y el Sr.*

El decret de Nova Planta, punt de partida de la substitució lingüística.

Obispo en casa de los Infantes, pues todos los días está convidado en casa del Sr. Rodha y Moñino. Día 17 fué a besar la mano al Rey del que tuvo buen recibimiento, pues es muy amigo del confesor del Rey.

Oy, día 19, ha estado el Sr. Obispo en Palacio en la función que ha havido, pues corren vozen que lo hazen Gobernador del Consejo. Pues no pensaba yo que tuviera tanta familiaridad con los de Palacio y familia Real, pues lo están cortejando sin cesar. Y de noche, para la ensalada, le manda, el Infante, espárragos para cenar. Pues yo estoy ahora hecho un segundo obispo, pues estoy paseándome sin trabajar nada. Pienso que el quiere componer los mallorquines, y los compondrá.

El mateix Jaume Moner testimonia les «mesures encertades» que el bisbe foraster havia portat a terme a l'illa (sempre sota el vist-i-plau borbònic), car conclou la carta -de la qual no en sabem el destinatari- tot fent un al·legat a favor de l'autoritat del bisbe, per sobre dels mallorquins: *pienso que él quiere componer los mallorquines i los compondrá.*

Sembla que Díaz de la Guerra no era un convidat gens estrany a casa de José Moñino, comte de Floridablanca. Conegut per haver estat un dels fiscal que actuaven en el *Consejo* quan s'aprovà la Reial Cèdula de 1768 (afer que li permeté d'obtenir del rei el títol nobiliari), i conegut també per haver divulgat la provisió que exigia la llengua espanyola a tots els mestres.

Per això, els mallorquins tot i que s'alliberaren de la presència física del bisbe Díaz de la Guerra, ni guanyaren el plet davant el *Consejo* ni en sortiren ben parats. Més encara, hagueren de pagar 400 lliures mallorquines que Madrid no els perdonà, i ja no es podria predicar en català ni a la Seu ni a les esglésies «principals» de Palma¹.

¹ Bibliografia:

LLOMPART, GABRIEL: *La Real Cédula de 1768 sobre la difusió del castellano y su repercusión en la diócesis de Mallorca* BSAL (núm. 801-803)

LLUIS DE VILAFRANCA: *Misceláneas históricas relativas a cosas de Mallorca* FERRER I GIRONES, F.: *La persecució política de la llengua catalana* Edicions 62. Barcelona, 1986.

CALAFAT VILA, ROSA M.: *Català, llatí i espanyol a la ciutat de Mallorca entre el 1768 i el 1808* Tesi de llicenciatura, 1991.

hilarario

- Material Tècnic de dibuix
- Llibreria Tècnica de dibuix
- Papeteria

EN CATALÀ:

**Blocs impresos de factures,
albarans i rebuts.**

C/. Aragó, núm. 10 Tel. 46 45 72
Palma de Mallorca

C/. Quint, núm. 3 Tel. 71 54 33

Música, aigua i llum

SANTI ADROVER

Amb l'arribada de l'estiu i la calor, s'ha celebrat una nova edició del festival *Cançons de la Mediterrània*, organitzat per l'Ajuntament de la nostra ciutat (i que té el suport de "Sa Nostra", Aviaco, Cia. Transmediterrànea, Sol Hoteles i Gesa), esdevingut ja una manifestació constant de tot allò que és música mediterrània.

Dia 11 de juliol va tenir lloc la primera jornada amb la participació de Houria Aichi, en representació de l'Algèria. Amb els poemes de guerra i amor, i cants de l'exili, va fer reviure la tradició de la poesia cantada del seu país. Seguidament, els representants d'Andalusia, Lole i Manuel, deixaren testimoni de la condició gitana.

L'endemà va ser el dia de les substitucions. En primer terme, i en lloc de la representant de Tunísia, Amina, va actuar el grup mallorquí *Música nostra* que, com sempre, va mantenir viva la pròpia cultura de Mallorca. Cançons populars i de creació interpretades per la càlida veu de Miquela Lladó.

El grup de rock *La Búsqueda* va suplir Rodaika que, per motius obvis, no va poder representar el seu país, Croàcia. *La Búsqueda* interpretà temes del darrer disc "La Rueda de la Fortuna", demostrant que la seva joventut i la sorprenent inclusió dins el festival no varen ser inconvenients per poder actuar tranquils amb l'estil de sempre.

El dissabte va tenir lloc una de les més interessants jornades. En representació del País Valencià, Joan Amèric va demostrar que ha madurat molt i, malgrat la seva curta actuació, el públic va ser testimoni que no ha perdut ni passió ni melodia. La seva actuació va tenir molt de sentit per les constants referències a l'aigua. Amèric és una realitat de la cançó del País Valencià.

Representant Grècia, Yannis Markopoulos va posar de manifest el

Joan Amèric
va demostrar
que ha
madurat
molt i que
no ha perdut
ni passió ni
melodia.
(Foto: Toni
Martorell)

gran coneixement que té de la música del seu país. Combina perfectament els instruments clàssics amb els moderns. Sempre acompanyat per bones veus que interpreten les lletres del propi cantant o les més representatives de la poesia grega, Markopoulos aconsegueix que les diverses músiques, clàssica, moderna i popular gregues quedin reflectides a les composicions.

La cloenda del festival. Una gran nit. Yarden Arazi, coneguda per les participacions que ha tengut als festivals d'Eurovision, va animar la gent amb el ritme que imprimeix a les interpretacions. Un bon aperitiu.

Finalment, l'actuació estel·lar

d'Ornella Vanoni. Una dona amb orígens teatrals que ha interpretat cançons de Brecht, Brel i Dario Fo; que ha sabut dur a terme projectes amb Vinicius de Moraes o amb Toquinho. Magníficament acompanyada pels seus músics va crear l'ambient càlid a l'escenari amb ritme, suavitat i elegància. No és estrany que la gent n'hi demanés més. La "nostra Ornella" va estar fantàstica. Una gran dama de la cançó.

La mostra de música, aigua i llum ha estat una gran mostra. Ja no té sentit un estiu sense cançons de la Mediterrània. El Parc de la Mar necessita de tot això per seguir gaudint del ben guanyat tòpic de "mar incomparable". □

Una nit a l'Havanna recordant Bogart

SANTI ADROVER (FOTOS: TONI MARTORELL)

És ben cert, algunes coses succeïren perquè el Rick's Café Americain de Casablanca esdevingués famós. Bogart ho sabia. Amb aquest record molts som els que hem confós, alguna vegada, realitat i fantasia creant el nostre propi somni...

La realitat és que Palma no és Casablanca, l'Havanna no és el Rick's, i sobretot jo no sóc Bogart.

Malgrat això, hi ha jocs a totes les ciutats del món que poden crear l'ambient i fer començar el somni. L'Havanna i la nostra ciutat són un bon exemple. Somiem, doncs.

La mitjanit t'obrirà la porta, encara hi ha poca gent. Les taules són petites però suficientment amples com per poder deixar-hi el teu bourbon. Si tens una mica de sort te'l servirà una cara bonica.

Torna-la tocar per a mi...

Ja de matinada, la música en directe et farà girar cap a l'escenari. Nando González i la seva banda representaran, una nit més, el joc de la música. De forma suau al principi i amb molta força després. Els inconvenients del directe no perjudiquen massa, el so és acceptable.

Si encara seguim tenint sort, Reginal Stone ens aproxima més a la realitat, mentre que el saxo de Miquel Morell riu i plora al mateix temps. Els teclats de Javier Mora segueixen de prop els seus companys, i el ritme el marca Nicki Mitchell i la seva bateria.

El disc...

Música de sempre. Música nova del primer treball de Nando González en solitari. Lletra i música són una delícia. Destacaria, "Hombre al agua", "A partir de hoy", "A Luis", "Piedad y Luna" i sobretot, "Sal i Arena".

Les col·laboracions? Sobren les paraules, basta dir que les veus de Pepe Milán, Hilario Camacho, Jorge

Entrada a l'Havanna.

Nando i la banda.

d'Amico o Debora Carter, i l'estil de Toni Cuenca o del propi Joan Bibiloni, són alguns dels luxes que s'ha permès Nando González.

És música per a tots. Fonamentalment suau i dolça. (Aquest somiador recomana el disc compacte amb so digital; gaudireu de la bona feina feta als estudis Swing de la nostra ciutat. Això demostra que es poden fer feines de gran qualitat a Mallorca sense haver de recórrer a infraestructures exteriors).

En solitari Nando González inicia una gran aventura. Una aventura que comença "a partir d'avui, envoltant amb tela de llinet el cos fi d'una dona, i demanant a la lluna que no el deixi sense pietat". Hem de tenir confiança en aquesta aventura.

La sensació que tinc després d'escoltar bona música, fa que recordi les paraules de Dexter Gordon a la pel·lícula "Round Midnight" quan diu: "Ja no m'interessa res, tan sols estim la música".

El final del somni...

Avançada la matinada, ja hi fa massa calor al local. L'ambient està carregat, amb força fum. Seria interessant un passeig a la llum de la lluna. Tal vegada fumant la darrera cigarreta.

Defora el carrer és molt fosc. En sortir he tingut un espant. He cregut, per un moment, que Peter Lorre m'apuntava amb una Smith and Weasson del 38.

En realitat, era un Toni amb l'equip de fotografia. Heu de perdonar la meua imaginació. Només volia viure l'últim segon d'un gran somni. Crec que Bogart el comprendria.

Entretant, mentre aquestes coses passen a l'Havanna i a Palma, qui sap si algú té el mateix somni en algun lloc d'una altra ciutat del món.

Què més puc dir? Tal vegada, que tan sols estim la música? La pura veritat és que aquesta nit l'Havanna, la música i jo hem establert el principi d'una gran amistat... □

PROGRAMACIÓ DEL MES D'AGOST A "SES VOLTES"

- **Divendres dia 2 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
Susie Q
- **Dissabte dia 3 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
Presentació del disc d'**Éxtasis**
- **Diumenge dia 4 a les 20:00 h.**
MÚSICA FOLKLÒRICA
Centro Gallego de Mallorca
- **Dimarts dia 6 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
The Big Fat Bird (Holanda)
- **Divendres dia 9 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL
Presentació del disc de **Jaume Sureda**
- **Dissabte dia 10 a les 20:00 h.**
FESTA INFANTIL
Granots Truicosos
- **Diumenge dia 11**
Entrega dels trofeus de la Copa del Rei de vela (al Parc de la Mar, davant Portella) amb actuació musical: **Alabastro**
- **Dimarts dia 13 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (JAZZ)
Jazz Bandarra
- **Dimecres dia 14 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL
Banda Miranda
- **Divendres dia 16 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
Murder in the Barn
- **Dissabte dia 17 a les 22:00 h.**
TEATRE
0'92 d'**Estudi Zero**
- **Diumenge dia 18 a les 22:00 h.**
TEATRE
0'92 d'**Estudi Zero**
- **Dimarts dia 20 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
Estuches (País Basc)
- **Divendres dia 23 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL
Tomeu Matamales
- **Dissabte dia 24 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (Tradicional)
Victorí i Murenu: Cançons de festa
- **Diumenge dia 25 a les 20:00 h.**
BALL DE BOT
Balls i tonades de Mallorca
- **Dimarts dia 27 a les 22:00 h.**
ACTUACIÓ MUSICAL (ROCK)
Daniel i la Quartet Baño Band
- **Divendres dia 30 a les 22:00 h.**
VERBENA CAMP
Aquarios i Alabastro
- **Dissabte dia 31 a les 22:00 h.**
FESTA INFANTIL
Punt, coma i acció
A les 22:00 h.
VERBENA CAMP
Aquarios, Lucio Barbosa i Bonet de Sant Pere, amb altres artistes convidats

AJUNTAMENT DE PALMA

Negociat de Cultura II

Música i Arts escèniques

c/ Almudaina, 7-1

07001 Palma de Mallorca

Tel: (971) 72 01 35

Fax: (971) 71 64 74

EL MIRALL recomana:

— Divendres dia 9: Presentació del disc de **Jaume Sureda**.

— Dimecres dia 14: **Banda Miranda**.

— Dissabte dia 31: Verbena popular amb **Aquarios, Lucio Barbosa i Bonet de Sant Pere**.

Rock català? No hem de fer oi

RAMON TOS

Figures significatives del rock català: Carles Sabater (Sau), Lluís Gavalà (Els Pets), Gerard Quintana (Sopa de Cabra), i Quim Mandado (Sangtraït), reunits entorn de Joan Josep Isern en un reportatge publicat a "Cultura" (foto: Eloi Bonjoch).

El fenomen indiscutible dels anys 90-91, musicalment parlant, ha estat, sens dubte, el boom del rock en català.

En pocs anys han aparegut una gran quantitat de grups i grupets amb uns clars capdavaners de major qualitat: Sopa de Cabra, Els Pets, Sau i Sangtraït. A més, però, han aparegut altres grups, no tan exitosos, a Mallorca, Menorca i el País Valencià i això també és un bon símptoma.

Un altre indicatiu positiu és la gran diversificació musical d'aquests grups. Cada un es dedica a una parcel·la de rock molt concreta i definida: clàssic, heavy, provocatiu, agrícola, reivindicatiu, divertit... Això vol dir que hi ha rock en català per a tots els gusts i totes les edats i, sobretot, que no es tracta d'un moviment mimètic sense iniciativa ni personalitat.

Aquest celebradíssim naixement no ha estat una cosa improvisada sinó que ja fa anys que molts de grups hi feien feina i intentaven treure el cap a pesar de la situació política i socio-

lingüística adversa.

No és debades que a Catalunya es faci el millor rock (en castellà) de tot l'estat des de fa molts anys. Per això, la maduresa musical catalana era ja molt alta i seguida, només d'enfora, per l'andalusa i la madrilenya. La resta de l'estat, en aquestes qüestions no té res a parlar.

La infraestructura, els equips, les companyies i, sobretot, el públic, ja estaven preparats per un fenomen com l'actual i és per això que ha semblat un esclat fulgurant d'un dia per l'altre.

La darrera fita, impensable fa uns anys, confirma el bon estat del rock català: el macro-concert del Palau Sant Jordi. 22.104 persones marquen el record europeu d'assistència en un recinte tancat i fan que el passat dia 14 de juny hagi estat el sus de l'estiu triomfal que tothom espera.

Evidentment, el fenomen ha estat acollit amb molta simpatia i s'ha dit que això demostra una situació sociolingüística saludable i una

reconstrucció nacional prou sanejada.

En aquests casos, tothom s'apunta al carro que toca i, naturalment, totes les capelletes il·lustrades i els intel·lectuals de la "llengua/nació" ho han celebrat amb entusiasme i joia infinita. De passada, direm que els intel·lectuals de la "llengua/nació" no s'havien preocupat mai pel rock i no entenien com els joves podien perdre el temps en concerts, vídeos musicals, pubs i altres herbes.

Ara, naturalment, es corren molts de perills: matar la gallina dels ous d'or, embafar fins a fer oi, institucionalitzar un moviment espontani, posar etiquetes massa evidents, tornar massa estantissos...

De fet, ja hi ha dues opcions molt clares que es defineixen cada dia amb més força i que representen interessos diametralment oposats. La primera ve representada per Els Pets i es tracta dels grups reivindicatius i compromesos, molt celebrats pels intel·lectuals de la "llengua/nació" perquè

parlen de les olimpíades, els problemes ecològics, la independència, la situació sociolingüística i les actituds lingüístiques de la gent. Les seves actuacions són plenes de signes d'identitat -patriotes, estelades, lemes...- i les seves lletres tenen el "missatge" enyorat pels nostàlgics de la Nova Cançó.

Els altres grups vénen encapçalats per Sopa de Cabra i representen un rock més pur i neutre: balades amoroses, cançons escandaloses i, sobretot, el típic triangle conceptual -alcohol, sexe i rock'n roll-. Es tracta d'un rock que pretén ser universal, tallat a l'estil dels anys 60, amb una escenografia de Rolling i amb mites com Bob Marley o Dicky Deeming, posem per cas. Evidentment, no parlen de les olimpíades ni de Tarragona -un poquet de l'Empordà-, no passen senyeres i no tenen cap problema d'incloure al repertori peces en castellà o anglès.

Ja podeu suposar que els intel·lectuals de la "llengua/nació" admiren els primers i critiquen els segons la-

mentant profundament la seva heterodòxia flagrant. Diuen que prest cantaran en castellà o que es vendran per actuar a Madrid i que "no ho tenen clar" -mantenint l'expressió d'Els Pets.

Allò que no veuen els intel·lectuals "de-la-qüestió-país" és que el segon estil de rock en català és el que presenta un major grau de normalitat nacional. Aquests grups han fet que cantin i ballin en català els qui volen la llibertat de Núria Cadenas i els qui ni n'han sentit parlar mai, els qui "exerceixen de català" -copy-right d'Els Pets- i els que no saben quan és la diada nacional ni de quina malaltia va morir Lluís Companys.

Els mitjans de comunicació acaben de fer el pa tou i fan una passa més cap a la desnormalització. Avui en dia gairebé no hi ha cap canal, emissora, diari o revista -en català o no- que no hagi dedicat algun espai a aquest tema. Per una banda, correm el perill d'embafar, saturar el públic sobre una qüestió que necessita encara un cert distanciament. Per l'altra, veim com

la majoria de notícies, reportatges, entrevistes i ressenyes no s'inclouen dins programes o seccions musicals ni són fets pels especialistes de rock, sinó que solen ser impulsats pels intel·lectuals d'"això-que-diem-casanostra". Un veritable perill.

És per aquest motiu que la majoria d'entrevistes són polítiques i filosòfiques i molt poc musicals. Sempre es fan les mateixes preguntes terriblement desnacionalitzadores: Us agradaria actuar a Madrid? Per què cantau en català? Arribareu a cantar en castellà per sortir de Catalunya?

A Gerard Quintana de Sopa de Cabra o a Lluís Gavalà d'Els Pets, no els han de demanar per què canten en català perquè és com demanar a Lennon per què cantava en anglès o a Sabina en espanyol. Els nostres periodistes, en canvi, han de començar a demanar a Quim Portet de El Último de la Fila, als components de Rebeldes o a Loquillo per què canten en castellà tot i ser catalans i viure habitualment a Catalunya. Res pus. □

Gran La Balanguera

**DOLÇ
i
SALAT**

**GELATERIA
i
XOCOLATERIA**

**C/ JOAN MAURA BISBE
CANTONADA C/ VINYASSA**

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Mancra
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Católica	Sóller	Calabuix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
 Adreça _____ Núm. _____ Pis _____
 C/ _____ Població _____
 Codi Postal _____
 Telèfon _____
 Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
 Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:
 Banc/Caixa _____
 Agència/Oficina _____
 Cte/Lta. núm _____
 Signatura _____

Palestina (3): el Jordà

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

I heus aquí, amb l'emoció en el bategar del cor i la saliva aturada a l'entrada de la gargamella, que hem descobert el riu Jordà. El riu de màgica grandesa que remoreja històries i llegendes d'hebreus i àrabs. Es forma allà dalt amb les fonts situades al nord de la Galilea. I com que és un riu noble i conscient de la seva grandesa, corre cap a la Mar Morta perquè aquesta no mori del tot. Inútil esforç quan es tracta de retornar la vida allà on la concentració de sal és tan feresa que cap ser de les aigües hi sobrevis. El Jordà, que ha donat fins i tot nom a un reialme islàmic, la Jordània, cobreix una distància de dos centenars de quilòmetres i serpenteja entre la Mar de Galilea, avui nomenada Llac Kinéret, reserva de peixos, i la ja esmentada Mar Morta, a una paorosa vall, a 398 metres dessota el nivell de la Mediterrània, l'indret més enfonsat de la terra. Però, amics, no oblideu, que aquesta mar difunta, estèril, borda,... és també miraculosa. Com ho és cada racó i cada pedra d'aquest país. Les seves aigües han esdevingut també famoses per les seves propietats curatives. I dins les profunditats, enfonsada en la sorra del fons, perduda entre rocs, enterrada en el llot, hi trobaríem fent la més ardida de les capbussades, la ciutat de Sodoma.

El nostre gran poeta Miquel Costa i Llobera escrivia en 1907, tot contemplant aquest riu de rius de la "Ha-Aretz" o "Terra Promesa":

"Refrigeri d'ombra i verdor en mig de la soleuada: cantadissa d'ocells i remor d'aigua dins el silenci i la set de tanta terra morta... Vet aquí la corrent del riu únic; més que d'aigua, és copiós de prodigis i de memòries. Al llarg de la planura, enfonsada entre les serres de Galaad i les de Samaria ve baixant de l'estany dolç de Gai... el gorg de la Mar Morta. Espessures de canyars i tamarells, de salzaredes i

Jacint Verdaguer, el nostre company de viatge en l'evocació.

d'aubes festonen arreu les vores; però arreu s'hi exhala del fang olor de ferum i de febre. Entre el cantar dels ocells s'hi sent l'udol del xacal o de la hiena; però més estemordeix aquí l'udol de veu humana. Prou més de tèmer que la hiena i el xacal... és el beduí ocultant-se per aqueixes espessures. Violentes són les corrents del Jordà, com l'ànima d'un fill del desert..."

Sembla que Costa i Llobera tengui por del lladre que viu i s'amaga en aquestes contrades. Del palestí que esmola tal volta la fulla corba del seu ganivet. Eren altres temps i no mancarien per aquells revolts alguns lladres i assassins del turista i el peregrí. Però el poeta com home religiós, hauria estat més fidel a si mateix recordant que en el text corànic el robatori i el crim són causes de condemna. Avui, ja és una altra cosa. Alguns guerrillers del Front d'Alliberament de Palestina han fet

incursions per aquests paratges i han sembrat la mort al seu pas. Però quan Mossèn Cinto Verdaguer s'aventurava per aquestes solituds, sota un bater de sol, semblava més confiat i menys poruc:

"En la tofa d'arbres de vora el Jordà he sentit cantar el rossinyol, únic que he sentit a Palestina. Algun escriptor ha comparat al Nil el Jordà, regant per totes bandes en temps primitius aqueixa fonda plana, que la Sagrada Escripura compara a l'Egipte, dient que era una vall fèrtil i com un jardí del Senyor".

I si Verdaguer sent cantar el rossinyol, nosaltres escoltarem més aviat la remor de les aigües, el ressò del vent entre els canyars i contemplarem, potser, des de l'autocar, la fugida d'esbarts i més esbarts d'ocells. Un hom no es pot sostreure tampoc a les lectures de la seva infància i als textos d'aquella "història sagrada" que passava per ser una assignatura. I cercam un Joan Baptista vestit amb pells de camell. O un Jesucrist agenollat a la vorera de les aigües... Aquí reprendria Costa la paraula:

"És el riu que d'una vegada neteja la lepra del cor; l'aigua eficaç per retornar la frescor de la innocència..."

I no sempre el corrent és clar. Ahir i avui, com diu Costa, "terregen aquestes aigües tèrboles del Jordà".

¿Tan dintre dels mallorquins hi ha aquesta Palestina dels llibres bíblics i dels antics sermons de la Quaresma? Pens que sí. Que sobre el nostre mapa illenc hi trobarem Galilea, Orient, Betlem... I fins i tot hi ha mallorquins per porten per llinatge el nom d'aquest riu: Jordà. Un cognom que pot formar colla amb tots aquells altres procedents de les Escripures: Abraham, Daviu, Daniel...

I encara exclama Costa:

"Oh Jordà! Vena humil del desert de Palestina: quin gran riu ha

transcendit, com tu, a totes les nacions, races i pobles?"

I sens dubte té raó. Tanta raó com Antoni Llor (1896) quan explica: "Caminam per un terreny cobert de floescències salines fins que colombram, de sobte, una ratlla groguenca entre dues fileres d'hermós verdor. És el riu desitjat! Les seves vores, formant un mur de fullam i canyar que travessa de tant en tant algun sender tortuós, és una delícia. Un cop que has entrat allà cal fer molta atenció als peus del cavall i al propi cap, ja que caminam per un veritable bosc verjo on els arbres hi creixen i moren entregats a si mateixos, sense cap casta de conreu. Formen un autèntic oasi que es compona d'àlbers, salzes, joncs, tamarells, i altres variats arbusts on hi niuen les gracioses tórtors de Síria. Una multitud d'aus cantores alegren doncs les orelles dels que estan poc acostumats a escoltar tal casta de concerts a Palestina. Avançant per l'atapeït sender invadit per les branques, els joncs i les canyes, anireu sentint a poc a poc la remor de les aigües del riu sagrat."

I avui és com ahir. I els paratges jordànics apareixen amb tots els seus colors a les postals turístiques, als segells de correus, a les pàgines de les revistes. Així i tot, els enginyers hi han fet la seva. El Jordà és un torrentó comparat amb el Mississipí, l'Amazones o el Nil, però un miler de tècnics en regadiu han volgut aprofitar l'aigua d'una manera o altra. Actualment, el Jordà està lligat a un nom propi que no és el de Joan Baptista sinó el del savi de les ciències físiques que projectà el Pla Hidràulic Mestre d'Israel. Em refereixo a Walter Lowdermil, que ha

Uns habitants de Jordània, la terra i el reialme que porten el nom del riu bíblic.

volgut aprofitar la darrera gota del riu en benefici de l'horta del desert. Una complicada xarxa de tubs, canals i túnels porten el benvolgut líquid de vida des de la Mar de Galilea fins a les granges i poblets del sud. El resultat, admirable, són hortes de tarongers, camps de gira-sols, marjades de verdures... El miracle de fer fèrtil la sorra del desert.

Sí: aquest és el darrer miracle del Jordà. En va fer ahir i la Bíblia en parla. Fa miracles avui i els homes se n'aprofiten. Potser en farà demà, perquè sembla destinat a fer-ne sempre. Tant de bo que fes a les terres de la seva vora dreta i esquerra, el miracle de la pau definitiva entre jueus i palestins. □

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c. del Mar, 6, 3r.
07012 PALMA

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

L'Institut de Ciències de l'Educació i el Departament de Química de la UIB, van organitzar els dies 11/14 de juny un curset sobre composts de metalls de transició relacionats amb activitats canceroses, adreçat a biòlegs, químics, farmacèutics, metges, alumnes de cinquè curs de Biologia i de Química. La importància que va tenir i l'interès que va desvetllar es manifesten en el temari del programa i en la personalitat científica dels conferencians. Àngel Terron i Homar, coordinador del curset, el dia de l'obertura hi va pronunciar les paraules de presentació que es reproduïen en aquest número d'EL MIRALL.

Composts de metalls de transició amb activitat anticancerosa. Perspectives

ÀNGEL TERRON I HOMAR

No és cap atzar que l'Àrea de Química Orgànica, amb coordinació amb el Departament de Química i l'ICE de la UIB, organitzi un curs sobre activitat anticancerígena de compostos de coordinació. Des de 1978 aquesta àrea ha investigat molt profusament les interaccions dels ions metàl·lics de transició amb nucleòtids, investigacions que estan molt relacionades amb els mecanismes de l'activitat anticancerígena de compostos de platí.

Històricament, moltes descobertes són fruit de l'atzar. B. Rosenberg quan estudiava la influència del creixement de les bactèries en un camp elèctric, mai no podia sospitar l'any 1965 que aquestes respondrien bloquejant el procés de meiosi, és a dir, no donar lloc a les divisions i per tant no augmentant en nombre. Un estudi, molt profund, del sistema amb electrodos de platí detectà la presència del compost ($\text{Pt}(\text{NH}_3\text{Cl}_2)_2$), un complex de coordinació descrit a principis del segle XIX. Genialment, Rosenberg sospità que tal vegada si aquest interaccionava amb els DNA de les cèl·lules, podria ser un bon citostàtic. I així fou, l'any 1969 es publica a la revista NATURE l'activitat anticancerígena del cis-platí. Actualment s'empra clínicament amb èxit en certs tipus de càncer, com en el càncer d'ovari, en el testicular, i d'altres.

Moltes són les investigacions posteriors per tal d'establir els mecanismes d'actuació i cercar nous compostos actius menys tòxics. En aquest sentit cal destacar les investigacions de S. J. Lippard. Posteriorment, el camp d'investigació s'ha ampliat; així neixen les metal·lonucleases artificials (J. Barton), és dir complexos que tallen selectivament els DNA, i els enzims que detecten la presència de metalls estranys a l'organisme i donen l'ordre als cromosomes per a sintetitzar proteïnes especí-

fiques que els segrestin selectivament.

Comptam avui amb la participació de la Professora V. Moreno, catedràtic de Química Inorgànica de la Universitat de Barcelona, i la Dra. Ampar Caubet, col·laboradora seva, que ens parlaran des de la perspectiva de la Química Inorgànica; i els Drs. F. Sampedro i P. Santaló de la Unitat de Farmacologia de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, que ens donaran la perspectiva clínica, i dels assaigs in vitro i in vivo per a incorporar nous compostos en la lluita contra el càncer.

COMPOSTS DE METALLS DE TRANSICIÓ AMB ACTIVITAT ANTICANCEROSA. PERSPECTIVES.

Professors:

V. Moreno i A. Caubet, de la Universitat de Barcelona; F. Sampedro i P. Santaló de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona.

Coordinador:

A. Terron.

Objetius:

Coneixement actualitzat de:

- Les principals drogues antitumorals inorgàniques.
- Els mecanismes d'actuació bioquímica.
- L'estat de la investigació i les perspectives de futur.

PROGRAMA

11 de juny: Presentació del curs a càrrec del Sr. Àngel Terron Homar.

Introducció. Antecedents històrics. *Dra. V. Moreno.*

El platí i els seus complexos anticancerosos. *Dra. V. Moreno.*

12 de juny: Complexos d'altres metalls del grup del platí i la seva activitat com a anticancerosos. *Dra. V. Moreno.*

Activitat anticancerosa d'altres composts inorgànics. *Dra. A. Caubet.*

13 de juny: Relació estructura-activitat de nous derivats de Pt (II) i mecanismes d'acció. *Dr. F. Sampedro.*

Estudis in vivo i in vitro amb derivats de Pt (II) i mecanismes d'acció. *Dr. F. Sampedro.*

14 de juny: Perspectives de liposomes amb derivats de Pt (II) en el tractament del càncer. *Dra. P. Santaló.*

Aplicació clínica dels derivats de Pt (II). *Dr. F. Sampedro.*

La vall d'en March

Els efectes del paisatge a l'obra de Gust Graas

JOAN TORTELLA

Quan la nit amb son misteri
encisa serra i valls,
i el pastoret solitari sent que és l'hora de
l'espant.

Nocturn"; MIQUEL COSTA I LLOBERA

He volgut començar aquest text, humil aproximació a la proposta artística de Gust Graas (Luxemburg, 1924), amb uns versos adolescents del prestigiós poeta pollensí. Dues raons m'impulsen a fer-ho. En primer lloc perquè un dijous, quatre de maig de 1989, a Barcelona, s'inaugurà l'exposició "Homenatge a Miquel Costa i Llobera", conformada per quaranta obres del pintor luxemburguès inspirades en altres tantes estrofes de l'autor del mític "Lo pi de Formentor". I, en segon lloc, perquè fou a la Vall d'en March (Pollença), la mateixa vall que el poeta pollensí utilitza com a marc geogràfic en molts dels seus poemes, a l'estudi del pintor, on vaig entrar en contacte amb la proposta estètica de Gust Graas.

No hi ha res d'arbitrari en el fet que un pintor de la talla internacional de Gust Graas s'hagi interessat per les primeres manifestacions poètiques de Miquel Costa i Llobera. Tot el contrari.

Gunter Graas.

Papers pintats

Marc i Motllures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

Podem parlar d'un denominador comú: la Vall d'en March, i, més concretament, la seva transcendental força tel·lúrica, la qual exerceix un doble efecte sobre els seus habitants: els il·lumina o els destrueix. Els efectes sobre el Costa adolescent foren clarament pertorbadors, li feren parlar de soledat, de incomunicació. Un camí perillós pel futur sacerdot, un carreró sense sortida que conduïa inexorablement al pessimisme i al no res, i per això mateix arraconat molt aviat pel jove poeta.

Un camí transitat, d'altra banda, per un altre il·lustre sacerdot-literat, Salvador Galmés, amb les conseqüències conegudes per tots d'abandó de l'escriptura, especialment pel meu amic de Facultat, Pere Rosselló, autor d'una biografia de Salvador Galmés escrita amb un estil lancinant i amb una violència moral que no feia preveure la seva imatge de seminarista embadalit que passejava per la universitat lul·liana dels anys setanta.

En canvi, la incidència de la Vall d'en March sobre la producció pictòrica de Gust Graas ha estat d'índole contrària, aplacant el seu turment intel·lectual i desviant la seva obra cap a postures més harmòniques. El pintor luxemburguès, qui creava des de la cruesa i l'ascetisme unes composicions geomètriques realitzades segons els impulsos d'una tensió interior, uns miralls de paisatges simètrics amb uns plans prudentment associats, uns jocs d'ombra i de llum entreteixits de tons calents i matisats; després de la seva estada a la Vall d'en March ha deixat de banda el racionalisme que havia xuclat a París,

la ciutat on cursà els estudis universitaris, i, sobretot, a l'obra d'artistes com Mondrian i Kandinski, per a posar en un primer pla elements secundaris de la seva producció anterior, com és la subtilitat d'una poesia cromàtica o la delicadesa i refinament amb què es contempla el món interior i exterior

de l'artista. Aquest darrer, tractat mitjançant una abstracció lírica, allunyada del manierisme de l'anterior producció, que ressalta el moviment, el misteri i l'alegria de viure. □

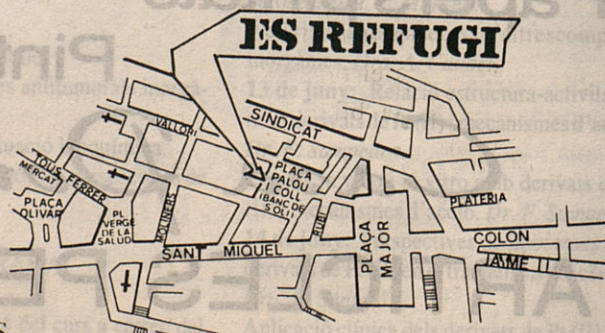
Campanet-Pollença, juliol 1991.

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

La Biblioteca Episcopal de Mallorca l'any 1940 segons el testimoni de Fèlix Ros i Cebrian

JAUME BOVER

Els testimonis dels viatgers sobre la situació de les biblioteques de les Balears solen ser rars i sovint penosos. Òbviament, quan més antics més interessants. En el nostre segle, en què el llibre de viatges ha estat substituït per la guia turística, cal recórrer a les memòries personals.

L'escriptor Fèlix Ros Cebrian (1912-1974) fou catedràtic per oposició de Llengua espanyola i literatura, amb el primer destí a l'Institut Ramon Llull de Ciutat, on exercí un sol curs, de 1940 a 1941.

Amic de Nicolau Brondo, fou l'editor de *Miss Giacomini* de Miquel Villalonga, i promotor de les editorials "Yunque", "Emporion", "Tartessos" i "Samarán", a més de conegut autor d'obres de poesia, teatre, assaig, etc.

En 1965 publicà un llibre de viatges *De la estrella de Oriente a la estrella del Norte* (1), en el qual inclou uns records personals sobre la seva estada a Ciutat que contenen un text corprenedor que tot seguit traduïm.

La Biblioteca Episcopal que conegué es trobava en una situació desoladora: negligència, deixadesa, pols i rates a balquena. Ipèl que sembla era molt visitada. Tant el riquíssim fons medieval com la biblioteca particular llegada per l'ex-jesuíta Miquel Mir i Noguera es trobaven abandonats.

En conjunt és un testimoni trist i dolorós, bastant recent, ara fa cinquanta anys, de la poca sensibilitat pel patrimoni escrit i documental.

Mallorca (fragment)

«Jo coneixia l'illa del l'any anterior, quan, després d'unes oposicions, vaig aterrar a la seva capital; jo ho he dit, en 1940. Amb massa joventut, i en el cervell les conseqüents fantasies, no "vaig resistir" sinó fins el maig del 41: sempre en plena conflagració preatòmica. Vèrtex d'un estriar constant de submarins i avions, Palma resultava emperò, la ciutat més tranquil·la del món. Se m'entelen els ulls tot recordant-la. L'arquebisbe-bisbe Miralles, a qui és segur que Déu guardi molt en la seva glòria, va voler conèixer a aquell estol de catedràtics quasi adolescents que havíem cercat repòs al nostre primer vol -de gavines desgavelladíssimes- als cimacis de la seva catedral. Anàvem a veure'l molt, abans de les dotze, i en un gabinet sobre la clàssica badia palmesana, tot

ple de sol, ens ofería xocolata, madritxos i alguna copa de mistela color topaci, sobre les més rotundes i diàfanes blondes de que m'he servit en la vida. Anava llavors, els pocs anys, ficat en pudibunds escrits d'erudició, i record que, per a certa editorial de Madrid, seguia estantisses polèmiques literàries del XIX: com la d'entre Valera i Campoamor sobre "La Metafísica i la Poesia". Quan li vaig contar, em donà el doctor Miralles, una clau de ferro, amb les dimensions i més pes que un pa. Era la de la biblioteca del palau, a la qual s'accedeix a través de reixes com de masmorra. ¡Quants de matins hi vaig passar allà, regirant els llibres llegats pel pare Mir -amb les seves acotacions al marge-! El silenci de núvols de pols es rompia únicament pel pergaminat declinar de les pàgines i per qualche grinyolament de les rates blanques, encara més grosses que la clau, i les meves amigues, que m'espiaven durant hores mentre treballava. A l'abast de la mà, algunes; però sense voler saber res dels conflictes europeus. (A Mallorca àdhuc les rates vivien en pau). Crec que mai he tengut ocasió més esplendorosa d'enriquir-me, fins i tot amb còdexs del XV. Jur-i ho cregui el lector molt pensatiu- que no me vaig apoderar ni d'una fulla. Encara que sospit que les rates acabaren amb "El Panenteisme" i demés bajanades que vaig elegir. Per a elles, que m'atordien amb els seus ulls tan lúcids, el que jo elegís experimentava una *mise en valeur*.» □

Notes

1. Barcelona: Ariel, 1965 (Nuestro siglo por dentro), p. 108-109.

Terra de feudals

El País Valencià en la tardor de l'Edat Mitjana. Ferran Garcia-Oliver,
Edicions Alfons el Magnànim. València, 1991.

GABRIEL ENSENYAT I PUJOL

Fins no fa gaire, allò que hom anomenava el "feudalisme hispànic" era tractat amb uns clítxes homogenis, aparentment vàlids a tot arreu i lligats al feudalisme europeu. La diferència, en relació a aquest últim, era només quantitativa: a la Península, a causa d'unes circumstàncies històriques ben concretes -la Reconquesta- existia un feudalisme molt més mitgat, tret del cas de Catalunya en què es tractava d'un feudalisme "importat". Més recentment -massa recentment, hauríem de dir- aquests esquemes han estat objecte d'una necessària i pregonera revisió. Els treballs d'A. Barbero i M. Vigil, per al cas castellà, o P. Bonnassie, per al català, entre molts d'altres, són fonamentals a l'hora de trencar amb uns models obsolets i gairebé decimonònics. A Mallorca, els nous enfocaments es començaren a manifestar a partir de finals del 70 amb les aportacions de M. Barceló, R. Soto, J. Portella, A. Riera, i una petita munió de joves historiadors. Gràcies a llurs estudis, a hores d'ara ningú, o quasi ningú, ja no creu, aquí, en cap "sociedad fronteriza, vanguardista, de

hombres libres" i, en conseqüència, "libre de toda servidumbre de tipo feudal" (les cites corresponen a dos autors deiferents).

Quant al País Valencià, les coses han evolucionat, si fa no fa, pel mateix vessant. A. Furió, P. Iradiel, E. Císcar, E. Guinot, el mateix F. Garcia-Oliver... fins i tot Joan Fuster han contribuït a canviar i dinamitzar, aquests últims anys, una panoràmica també enquilonada i desfasada. En aquesta línia d'innovació, d'obertura de nous camins i d'hipòtesis per treballar cal situar l'aportació que fa ara F. Garcia-Oliver. El llibre s'obre amb un capítol dedicat a desbrossar, amb valentia i decisió, la panoràmica historiogràfica valenciana entorn de la qüestió. Una temàtica en què, juntament amb certs anacronismes i vells prejudicis, s'hi mesclen interpretacions fraudulentos i visceralos. I és que parlar d'història medieval del País Valencià qualsevol que sigui el tema- sense esmentar Ubieto i la seva colla de pamfletaris anticatalanistes és quelcom impossible. Així com tampoc, però per raons totalment oposades, hom no pot obviar P. Guichard i R. I. Burns. Curiosament

(o no tant?) han hagut d'esser aquests dos historiadors estrangers qui, després de l'allau blaversita, han reconduït la recerca històrica per la via de la rigorositat conceptual i analítica.

A partir d'ací l'obra assoleix un aspecte original i força creatiu i suggestiu. L'autor, molt conscientment, se'n va cap al camp, defugint l'emmirallament que des de sempre ha atret els historidors vers la ciutat de València. De fet, F. Garcia-Oliver ha concentrat, fins al present, una bona part de la seva tasca investigadora en l'estudi de la societat i l'economia agrària valenciana (que a la seva tesi doctoral centrà en el monestir de la Valldigna) després de l'ocupació feudal del segle XIII. Tot plegat el porta, als capítols següents, a analitzar les transformacions esdevingudes al

Ferran Garcia Oliver

Terra de Feudals

COL·LECCIÓ POLITÈCNICA / 45
EDICIONS ALFONS EL MAGNÀNIM
INSTITUCIÓ VALENCIANA D'ESTUDIS I INVESTIGACIÓ

Viajes
MARTEL S.A.

G.A.T. 271

Central:

Oms, 50/b
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/71 13 46 - 72 38 42

Sucursals:

Carles III, 22/b
07080 EIVISSA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/31 24 72 - 27

LA SEVA AGÈNCIA DE VIATGES
A LES ILLES BALEARS
I ARA TAMBÉ A LES CANÀRIES

Pl. del Príncep
07701 MAÓ - MENORCA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/36 70 13

país en l'estructura agrària i de població a partir de la conquesta. Els nousvinguts no només aspiraven a mantenir un control polític del territori sinó que hi trasplantaren el seu model de societat: la reorganització de l'espai transforma les alqueries musulmanes, tot adaptant-les a les noves necessitats, o les substitueix pel poble; es desenvolupen conreus gairebé desconeguts fins aleshores; les rendes passen a ésser controlades pels feudals (que s'interposen entre els pagesos i el rei); els cristians edificuen noves viles per a ells i els moros són trasbalsats; hom estableix una nova fiscalitat (talles, morabatins, delmes...); en fi, l'Església passa a articular la vida local i la plaça esdevé el centre de l'activitat social i quotidiana.

En aquest context la ciutat no sempre és el lloc d'atracció, una mena de "món lliure". A vegades, hom s'estimava més, fins i tot, d'avassallar-se. Però el camp, com s'estructura? "Un país ple de senyors", escriu l'autor. Però uns senyors encara poc poderosos (tret dels magnats), que no poden evitar la fragmentació del patrimoni, lligats més aviat als favors reials i a l'exercici de càrrecs públics. En aquestes circumstàncies, doncs, sorgiran les bandositats, les lluites entre feudals veïns per la possessió d'unes determinades terres marginals o els conflictes entre nobles i viles. D'altra banda aquests propietaris de la terra no trigaran gaire a fer-se absentistes i residir a la capital del regne: entre ells i els camperols s'interposarà una nova figura: l'arrendador que controlarà directament la producció agrària. Les explotacions

familiars són, per mor d'això, cada cop més bàsiques en el procés productiu, tot i que des de bon començament es veuen afectades per la fragmentació parcel·laria.

El mercat, emperò, esdevé un element nou i diferenciador del feudalisme valencià. Si bé les crisi periòdiques i les caresties provoquen freqüents daltabaixos i retorns a l'autoconsum (que, en qualsevol circumstància, no deixava d'ésser important), l'existència d'excedents caracteritzava la producció agrària. D'aquesta manera, doncs, es feia palesa la influència de la ciutat i dels mercaders que controlaven les activitats comercials... El domini del país no era un monopoli dels senyors.

Però les societats són canviants i a la valenciana també li arribà el torn. La crisi es planteja de manera ben diferent a la dels llocs pregonament feudalitzats d'Occident. Hi arriba més tard, té connotacions de tota mena (i les lluites de classe no hi resten alienes: les Germanies en són l'esclafit màxim) i provoca un increment de la pobresa i la marginació. La seva sortida, finalment, ja es troba lligada a altres circumstàncies que acaben per modificar completament la situació anterior. Entre aquests factors comencen a manifestar-se els inicis de la castellanització lingüística i l'espanyolització "que de mica en mica pulveritzava les herències del pactisme medieval i el foralisme valencià". Un món, un regne, tocava a la fi. □

Gabriel Ensenyat i Pujol és doctor en Història.

Incidència de la calor en la producció de l'efecte "fading". Gestions per a millores en la recepció del Canal-9 i Catalunya Música

Les altes temperatures dels dies d'estiu provoquen distorsions en la recepció dels senyals d'àudio i vídeo, que afecten fins i tot cadenes absolutament consolidades com són ara TVE i les privades. És el conegut efecte de "fading" o esvaïment de la imatge i/o del so, repetit amb relativa freqüència.

Això té més incidència en algunes de les emissores institucionals de ràdio i TV que repeteix Volor, sobretot fins que no s'enllesteixi el Pla de Consolidació Tècnica actualment en curs.

La situació es dificulta també si el senyal que es rep no és prou "net" o si no ho és tot el temps. Aquest és el cas del Canal-9, que es recull acceptablement bé, malgrat la petita potència del repetidor provisional (que serà substituït en breu termini).

Volor ha demanat reiteradament a Televisió Valenciana la mediació per aconseguir que l'arribada del senyal sigui adequada de forma permanent, i ha posat en marxa un seguit de gestions prop de la Presidència i Direcció de la zona País Valencià/Múrcia de l'Ens Públic Retevisión (la Televisió Valenciana no té xarxa pròpia) que espera tinguin bon èxit.

Per altra part, el senyal de Catalunya Música s'ha vist afectat recentment per un problema tècnic en el repetidor i, quasi simultàniament, per una interferència en la mateixa freqüència del 88.8 FM; ambdues situacions estan en curs de solució.

Palma, 9 de juliol de 1991

Relojeria Española

FUNDADA 1885

C. Colon, 12 — Telèf. 72 15 63 - 72 43 44
07001 PALMA DE MALLORCA

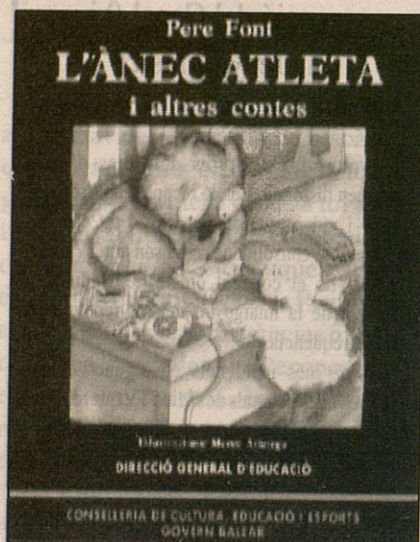

Ω
OMEGA
AGENCIA OFICIAL

*Moments
estelars*

Pere Font (1991): *L'ànec atleta i altres contes*. Palma. Direcció General d'Educació. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear. 83 pp. Il·lustracions de Mercè Arànega.

RAMON DÍAZ I VILLALONGA

L'ànec atleta inicia un recull de contes que Pere Font ens ofereix com a la primera incursió —almanco coneguda— en el món de la literatura infantil. I probablement és amb aquesta mena de llibres que l'etiqueta "literatura infantil" més trontolla, perquè *L'ànec atleta...* proposa —i permet— diverses lectures.

A parer nostre, és un recull de contes sorgits del món de les idees. Qui hagi seguit la trajectòria intel·lectual de Pere Font a través dels seus articles (*Latitud 39*, *El Mirall*) sap que, de grat o a desgrat, suposen sempre un punt d'opinió i de pensament divergent. Amb aquest tarannà, l'autor s'enfronta a l'equilibri, sempre difícil, de la concisió que exigeix el conte i a la ficció —les històries— que exigeix una literatura adreçada, en primera instància, al lector infantil.

A *L'ànec atleta* hi trobareu la reflexió de qui li interessen altres valors enlloc de l'esbojarrada cursa de la competitivitat; a *Els números entremaliats* parla de l'angoixa d'un home degut a una obsessió; a *El*

gorrió i la figuera hi veurem reflectits els qui es queixen de tot i de tothom, i no fan res; a *En Hans i en Hons* fa un joc de paraules i d'idees amb el so [a] de Hans i el so [o] de Hons; a *L'arbre i el nin*, el final n'és la clau: "Jo, ja us ho podeu imaginar, me'n vaig. Al camp obert. O al carrer. On està la vida. Que vosaltres també sortiu a fora? Doncs, apa, anem-hi! Fins més tard, amics! Els contes segur que poden esperar. Veritat que sí?"

A *L'ànec atleta i altres contes*, Pere Font empra una llengua acurada (encara que sobta la barreja dialectal, sovint innecessària) en la qual usa l'efecte de la repetició com a recurs literari ("Era com era, feia el que feia simplement per qüestió de cervell. Tenia un cervell, un cervellet, petit i minúscul i ben, ben ple de palla i serradís. Aquí estava la nafra: en el seu cervell". P. 51), que juntament amb frases com "I què me'n direu" l'acosten a la tècnica narrativa del conte oral. A més, també hi podreu constatar una primmirada selecció dels mots, que donen als textos la precisió semàntica adient a cada moment: "Cantava i cantussava amb el sol i calor i vent i fredor" (p. 36).

La tria dels objectes que trobam al llarg del llibre —unes sabates, un paraigua, un llibre de receptes, un bosc animat— així com el món dels colors i el somni creen un món lúdic i màgic, atractiu als ulls del lector.

Per acabar, hem de dir que els contes d'aquest recull ens són presentats amb generositat d'il·lustracions fruit del pinzell delicat de Mercè Arànega; això contrasta amb la duresa del disseny (negre i groc) de la Conselleria, que no pot ser el mateix per a un volum d'assaig històric que per a un recull de contes per a infants. □

Els verbs del viure. III Quasi inventari és el tercer recull de poemes publicat per Bartomeu Bennàssar i Vicens. Abans ja havia tret *Així tanmateix. Quasi poemes* (1984) i *Petjades i (tre)pitjades. II Quasi pregària*. Bennàssar fa una poesia basada en l'expressió de les vivències i dels pensaments propis, en la qual el més important és la comunicació. Es tracta d'una poesia entesa com a mitjà per arribar als altres, de la poesia com a substitut de l'autèntica "conversa".

Els verbs del viure neix de la idea del "verb" com a representants de la vida: "els verbs actuen, moguts per l'emoció, i anuncien treballs, actituds, accions sense perdre el sentiment que els acompanya", ens explica al pròleg. Això determina la forma del llibre: tots els poemes comencen per un verb, en la forma en primera persona del singular, i el volum s'organitza alfabèticament, talment com si es tractés d'un diccionari (o d'un inventari).

Es tracta de poemes sense mètrica ni rima, escrits amb una absoluta llibertat formal, tal com correspon al l'ideari estètic/ideològic del poeta. Bennàssar reacciona davant una realitat que necessàriament l'ha de comprometre, perquè l'individu no pot restar-ne al marge, silenciós. Viure és parlar, tenir opinió, pensar. Viure no és ésser un simple espectador impotent. El volum és acompanyat d'uns dibuixos de Simó Rado, que en certa manera complementen la visió personal i existencial que ens ofereix Bartomeu Bennàssar.

LL.B.

Bartomeu Bennàssar i Vicens, *Els verbs del viure. III Quasi inventari*. (Mallorca, 1991).

Les ombres seduïdes

P. R. B.

Després de *L'hivern remot* (1987), Ramon Guillem ens ofereix el seu quart poemari. Essencialment la poesia del poeta de Catarroja segueix les mateixes línies estètiques que el volum precedent (vegeu EL MIRALL 18), caracteritzat pel tractament de temàtiques de sempre des d'un punt de vista propi amb una evident actitud estilitzadora.

Les ombres seduïdes es divideix en dues parts. La primera no porta títol i està formada per 13 poemes. Es tracta de composicions llargues, en versos generalment sense mètrica ni rima, però amb un predomini total de la cadència. S'hi observa la veu de Cernuda, tal com palesa el títol d'una de les composicions, juntament amb la d'altres poetes d'afinitat essencialment romàntica. La segona, *La fosca candint-se*, en conté un total de 14, escrits en prosa, més breus que els anteriors. Tot i això, els poemes d'aquesta secció estan dotats d'un ritme propi, més ràpid, que prové del fet que al fons es tracta de versos decasíl·labs.

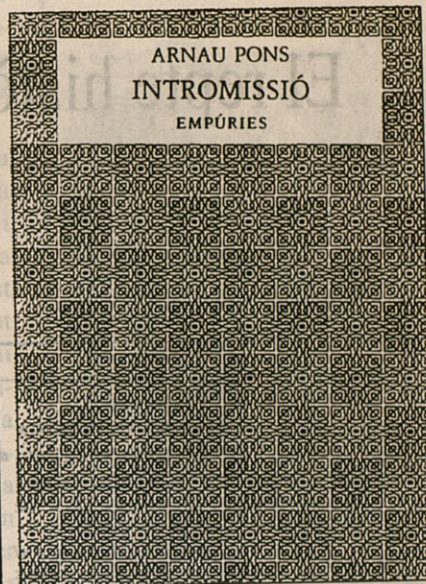
Ramon Guillem en *Les ombres seduïdes* ens parla de la soledat i de la mort, del desig i del pas del temps que marceix els somnis. Per a ell la poesia

RAMON GUILLEM LES OMBRES SEDUÏDES

sembla esser una eina de penetració en el món propi, de descoberta de si mateix i dels universos ocults que hi ha en l'ànima humana. Guillem no és un poeta que trenqui amb cap tradició, sinó que aprofita les experiències que tota la lírica moderna i clàssica li ha posat a l'abast. Sens dubte, és un dels volums de poesia que ens descobreixen un dels poetes joves més interessants d'aquests últims anys.

Ramon Guillem, *Les ombres seduïdes*.

En *Intromissió*, premi Ciutat de Palma 1990, Arnau Pons recull la seva obra poètica escrita entre 1987 i 1990. Per aquest mateix fet, el volum té un cert caràcter d'obra primerenca, per una part, i, per una altra, és un conjunt de material divers, format per cinc plaquetes de poemes.

"Natures mortes i paisatges", la primera part, està constituïda per nou poemes formalment diferents, però que en essència són descripcions. "Liquen saur", que ja havia aparegut en una capsula d'Edicions Atàviques de Lluçmajor, tracta la temàtica eròtica. "L'espiral" és un divertiment sobre les diverses possibilitats combinatòries dels elements d'un mateix poema. "Intromissió", que dona títol a tot el conjunt, ja revela una major maduresa del poeta i, per a mi, conté alguns dels millors poemes d'Arnau Pons. Finalment, "Nòtules de Marràqueix" són quasi pinzellades, petites aquarel·les, en què es combinen paisatges i sentiments. El volum es clou amb un retrat de l'autor realitzat per un dels seus "mestres": Blai Bonet.

Intromissió és un primer llibre i, com a tal, no ens deixa preveure com serà el futur de l'autor. Però, això sí, ens permet disposar-hi moltes esperances, ja que de bell començament Arnau Pons ens demostra que és una veu ben compromesa amb la Poesia.

R.

Arnau Pons, *Intromissió*. Poesies 1987-1990. (Barcelona, Empúries, 1991).

Del projecte educatiu a la programació d'aula

P. Ll. P.

Amb aquest títol, l'Editorial Graó ha publicat el núm 14 de la col·lecció Guix. Una obreta no gaire extensa —120 pàgines—, però molt densa de contingut. Una obreta de la màxima actualitat i de gran interès per a tots els professionals de l'ensenyament. No és fàcil fer-se una idea clara del contingut i abast de l'actual Reforma del Sistema Educatiu, però la lectura d'aquest llibre proporciona una visió de conjunt de la Reforma que permetrà als mestres aplicar-la adequadament a la planificació escolar. Els autors, Seraff Antúnez, Lluís M. del Carmen, Francesc Imbernon, Artur Parcerisa i Antoni Zabala, mostren tèdicament, i també, en certa manera, pràcticament, la manera com s'han

d'elaborar el Projecte Curricular del Centre, el Reglament de Règim Intern, la Programació general i específica, l'avaluació del treball escolar, etc.

En definitiva, es tracta d'un llibre que pretén orientar els professionals de l'ensenyança en la perspectiva que s'obrirà amb el nou curs acadèmic 1991-92 amb l'aplicació de l'esmentada Reforma, que ben bé podria ocasionar confusió a causa de la seva novetat i complexitat.

Aquesta obra s'ha publicat amb motiu de la festivitat de Sant Jordi d'enguany, com a complement de la revista "Guix, element d'acció educativa" núm. 162.

Del projecte educatiu a la programació d'aula. Graó. Diversos autors. Editorial Graó, Col·lecció Guix-14. Barcelona 1991.

El repte històric de l'edició de les obres de Ramon Llull

PERE ROSSELLÓ I BOVER

TAULA CRONOLÒGICA DE L'EDICIÓ ORIGINAL (30 volums en 10 anys, a rahó de tres cad'any)

1906.	DOCTRINA PUEBIL.—LIBRE DE CAVALLERIA (text original y versió francesa).—L. DE CLERECIA.—ART DE CONFESSIÓ. LIBRE DE CONTEMPLACIÓ: tom I (cap. 1 al 59). Taula completa dels 366 capítols; mostres de traduccions. L. DE CONTEMPLACIÓ: tom II (cap. 60 al 102). Glosari dels mots dificultosos o més arcaïcs de tota l'obra.	1911.	L. DEL GENTIL E LOS TRES SAVIS (reimpresió, ab mostres d'antigues versions inèdites).—L. DE ÇO QUE DEU HOM CREURE DE DEU.—L. DELS ARTICLES.—PHANTASTICUS. COMENÇAMENTS DE MEDECINA. Sumari d'altres tractats medicals.—Essai sobre 'ls llibres d'Alquímia.—L. de Natura. ART AMATIVA DE BÉ.—FLORS D'AMORS.—L. DE ANTECRIST.
1907.	L. DE CONTEMPLACIÓ: tom III (cap. 103 al 168). OBRES RIMADES: nova edició, espurgada y aumentada. Biografia Lulliana: (Vida coetania, llegendes, crítica).	1912.	ART D'ATRORAR VERITAT.—TAULA GENERAL.—ART BREU.—LÒGICA NOVA. FELIX, DE MARAVELLES DEL MÓN (reimpresió, ab mostres d'antigues versions inèdites). L. D'ÀNIMA RACIONAL.—L. DEL HOME.—ARRRE DE FILOSOFIA DESUJADA.—L. D'ENTENCIÓ (reimpresió).
1908.	L. DE CONTEMPLACIÓ: tom IV (cap. 169 al 226). L. DE CONTEMPLACIÓ: tom V (cap. 227 al 268). Altres obres y fragments, de Contemplacions y Oracions. Bibliografia Lulliana: (manuscrits y edicions d'estampa; obres autèntiques y apòcrifes, originals y traduïdes; comentaristes; detractors. Lullisme antic y modern).	1913.	ART DE FER ESOLRE QUESTIONS: tom I. Id. id. id.: tom II y últim. L. de Nova Geometria.—TRACTAT D'ASTRONOMIA.—L. DE QUADRATURA DE CERCLE.
1909.	L. DE CONTEMPLACIÓ: tom VI (cap. 269 al 314). BLANQUERNA (ab l'Amic e Amat y altres opuscles). LIBRE DE DEMOSTRACIONS: tom I.	1914.	ARRRE DE SCIENCIA: tom I. Id. id.: tom II y últim. Libres de PROVERBIS (3 col·leccions).
1910.	L. DE CONTEMPLACIÓ: tom VII y últim (cap. 315 al 366). L. DE DEMOSTRACIONS: tom. II y últim. L. DE SANTA MARIA.—L. de Benedicta Ta.	1915.	ARRRE DE FILOSOFIA D'AMOR (reimpresió).—L. DE VERTURS E PECCATS (Art de predicar).—Els tres LIBRES DE DEU (reimpresió).—L. DE CONSOLACIÓ D'ERMITA. Estudis crítics y històrics complementaris. Gramàtica y Vocabulari de les Obres Lullianes originals.

¡Deu vulla que poguem veure acabada, si convé, y duita a bon terme aquesta edició, a major coneixença y gloria del immortal autor, y a més ampla anomenada y espariment de la nostra antiga Literatura!

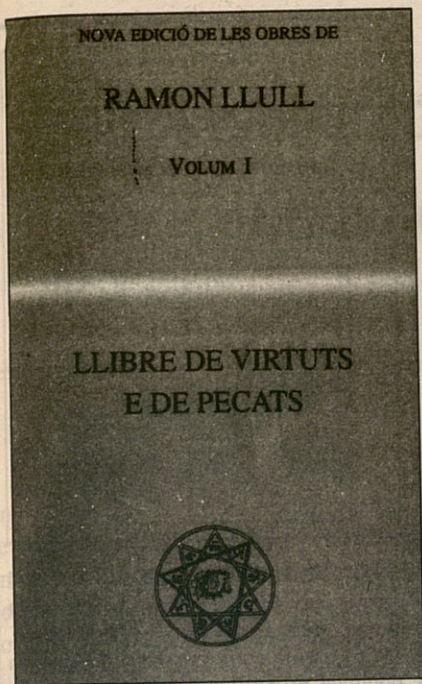
Pla de l'edició lul·liana segons Mateu Obrador. El *Llibre de Virtuts e de Pecats* s'havia de publicar en 1915.

El passat dia 20 de març es va presentar a Palma el primer volum de la Nova Edició de les Obres de Ramon Llull (NEORL), que conté el *Llibre de virtuts e de pecats*. (1) L'aparició d'aquesta edició, sens dubte, constitueix un esdeveniment històric i és una fita important en un llarg procés iniciat el segle passat. L'any 1985 s'havia fet una passa important en el difícil i complicat camí de l'edició

lul·liana: constitució del Patronat Ramon Llull, format per la Conselleria de Cultura del Govern Balear, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana. La Comissió Editora del Patronat Ramon Llull està formada per lul·listes i filòlegs de reconeguda solvència, sota la direcció d'Antoni Bonner. Amb l'aparició del *Llibre de virtuts i de*

pecats s'ha reprès l'edició lul·liana en català, que des de 1951, quan va aparèixer el volum XXI i darrer de les Obres de Ramon Llull, havia quedat interrompuda.

Per això és important, abans de parlar del llibre editat, fer una mica d'història dels principals esdeveniments de la publicació de les obres de Llull. En primer lloc, cal dir que es tracta d'una tasca importantíssima que, potser després del *Diccionari* de Mn. Alcover i Francesc d'E. Moll, s'hauria de considerar el projecte més ambiciós i complex que es planteja a Mallorca abans de 1936. Es una gran obra, fruit d'un consens i d'un context determinats, en el qual intervenen múltiples col·laboradors i, fins i tot, diverses generacions d'intel·lectuals. Cal dir que l'edició lul·liana neix de l'esperit mateix de la Renaixença, com és lògic, perquè aquest moviment (connectat amb la tendència envers el món medieval pròpia del romanticisme), que pretén revitalitzar la cultura catalana, no es podia oblidar de la figura i de l'obra del Mestre. Ramon Llull des de la Renaixença havia d'esser considerat com una de les pedres angulars sobre les quals es podia reconstruir tot l'edifici de la nostra cultura nacional. El conservadorisme i l'interès popular del nostre romanticisme varen esdevenir factors favorables a aquesta revitalització lul·liana, que ara es presentava sota un aspecte força diferent del lul·lisme acadèmic o tradicional, propi dels nuclis universitaris o religiosos des de feia segles. Per tant, podem dir que la Renaixença va obrir les portes d'un nou lul·lisme, tal volta més "sentimental", més "viscut" i sobretot més "patriòtic" i no tan "acadèmic". Aquest

Primer volum de la Nova Edició de les Obres de Ramon Llull (NEORL).

nou lul·lisme es relacionarà amb el naixent sentiment nacionalista, però haurà de passar forçosament per la superació d'un gran entrebanc: la necessitat d'editar les obres del Mestre en la llengua pròpia.

El poeta romàntic Jeroni Rosselló, conegut amb el pseudònim medievalitzant de lo Joglar de Maylorcha, inicià l'obra de la publicació tot oferint al públic en 1859 les poesies de Ramon Llull. De fet, l'edició és un dels punts bàsics del programa renaixentista, tal com també ho palesa un aspecte del treball de Marià Aguiló que, per exemple, en 1879 va treure una edició de bibliòfil del *Llibre de [l'ordre de] Cavalleria*. L'edició de l'obra poètica realitzada per Jeroni Rosselló era el resultat d'una tasca poc científica, conseqüència més de l'esperit apologètic que del treball filològic, com ho prova la introducció d'un poema escrit per Jeroni Rosselló mateix entre els del Mestre. Mateu Obrador i Bennàssar, continuador del camí obert per lo Joglar de Maylorcha, s'adonà d'aquest fet i, per això, en 1906 decidí preparar de bell nou la publicació de les poesies lul·lianes, perquè alguns dels textos impresos pel seu predecessor reclamaven "una revisió feta ab tot esment y cura, sobre'ls millors manuscrits qu'ell

pogué conèixer y emprar, confrontats ab alguns que avui sabem o posehim, y qu'ell no tengué avinentesa o lleguda d'aprofitar ni arribar a veure."(2)

Precisament Mateu Obrador fou l'autèntic artífex de l'edició lul·liana en català i, com opinava Joan Pons i Marquès, és "el primer gran lul·lista contemporani que aplica en aquest camp d'estudis criteris rogorosament científics".(3) Després de Jeroni Rosselló, Jaume Lluís Garau i Estanislau de K. Aguiló varen engegar la creació de la Comissió Editora Lul·liana, que va actuar sota la presidència de Mossèn Alcover, però que en un principi fou autènticament dirigida per Obrador. Aquest posseïa uns sòlids coneixements bibliogràfics, ampliats durant el curs dels viatges a les més importants biblioteques europees on havia consultat còdexs lul·lians, que li permeteren fer l'esbós del pla de l'edició. Segons el càlcul, en deu anys s'havien d'imprimir els trenta volums pensats, tot havent-se d'acabar en 1915 quan se celebrà el sisè centenari de la mort de Llull. En realitat, aquest pla no es va poder complir per múltiples motius, entre els quals hi ha la defunció d'Obrador en 1909.

Després d'aquest succés, la feina de preparació (transcripció, confronta, redacció dels pròlegs, etc.) dels volums lul·lians va passar a Miquel Ferrà, un dels nostres intel·lectuals noucentistes capdavaners. Aquest és un punt fonamental que cal subratllar: amb Ferrà -i després amb Salvador Galmés- l'obra d'edició dels textos lul·lians entra en una nova fase l'esperit de la qual podem considerar que des d'ara s'inscriu en el context estètic-ideològic noucentista. A la vegada aquest fet també palesa el vincle existent entre la Renaixença i el moviment que substituï el Modernisme. L'element d'enllaç entre ambdues tendències passa per *La tradició catalana*, de Josep Torras i Bages. De fet, aquest llibre dedica força atenció a Llull i els seus judicis influiran sobre els de Salvador Galmés. Així, el balbucejant projecte romàntic es converteix en una més de les realitzacions culturals nou-

Cartell editat per a la presentació del llibre.

centistes, tot difonent i/o rescatant de l'oblit el nostre patrimoni científic i literari. En aquest sentit, és ben significatiu el mecenatge de l'Institut d'Estudis Catalans i el suport econòmic d'altres entitats. Per tant, tot i les diferències, l'edició lul·liana es converteix en un projecte semblant a realitzacions com "Els Nostres Clàssics" o la Fundació Bernat Metge.

L'empresa de l'edició lul·liana en realitat passà quasi directament de Mateu Obrador a Salvador Galmés, car Miquel Ferrà només se n'ocupà durant un període força breu. De totes maneres el ritme de sortida dels volums fou molt més lent del que Obrador havia calculat. Així, en 1915 només s'havien editat deu dels trenta projectats, tot portant un retard de cinc anys respecte del pla inicial. En 1917 es paral·litzaren un altre cop les impressions a causa de les desavinences entre Mossèn Alcover i Salvador Galmés. En poques paraules fou una batalla violenta que es pot veure com una pugna pels drets materials i pels honors de l'edició, lluita que connecta amb les tensions entre Alcover i l'Institut d'Estudis Catalans.(5) El volum següent, un cop resolt legalment l'afer, surt en 1923. Llavors Galmés ha decidit carregar en solitari tota la respon-

sabilitat de la publicació, tot prolongant-se la feina fins el 1938 quan treu a llum el volum XX. Amb la repressió franquista i la malaltia progressiva de Salvador Galmés, l'edició lul·liana es torna interrompre. Després de la seva mort (1951), Miquel Tous i Rafel Ginard reemprenen el seu treball, però només publiquen un sol tom, sense que la seva iniciativa tenguí continuïtat quan encara resta molt de material lul·lià inèdit.

En 1986 l'editor mallorquí Miquel Font inicia la publicació de facsímils de les Obres de Ramon Llull publicades per la Comissió Editora Lul·liana. Aquesta edició facsímil, de la qual només han sortit els primers volums, havia d'omplir el buit creat per l'exhauriment dels volums de les Obres Originals..., encara que alguns són a l'abast en impressions més modernes. Fins ara només n'ha tret tres volums. Cal, a més, subratllar dues publicacions lul·lianes importants: *Obres essencials* (Ed. Selecta 1957-60) i, recentment, *Obres selectes de Ramon Llull (1232-1326)* (Ed. Moll 1989) a cura d'Antoni Bonner.

* * *

Quant al *Llibre de Virtuts e de Pecats*, un text lul·lià inèdit en català, ha estat transcrit per Fernando Domínguez Reboiras, romanista gallec del Raimundus-Lullus-Institut de la Universitat de Freiburg. Es tracta

d'un text, la paternitat lul·liana del qual sembla inqüestionable, acabat en 1313. L'únic manuscrit català del *Llibre de Virtuts e de Viciis* s'ha conservat a la Biblioteca de Catalunya (Mn. 2021), encara que n'hi ha diversos de versions llatines. L'obra es relaciona estretament amb la teoria lul·liana de l'art de la predicació. Així, està formada per 136 capítols o sermons, "nombre que s'adapta matemàticament a la combinació de virtuts i de pecats segons el pla i l'estructura que Llull s'havia proposat".(6) Es divideix en cinc parts, on s'aplica la teoria combinatòria lul·liana: la primera són vuit sermons corresponents a les vuit virtuts principals; la segona, vuit sermons més dedicats als vuit vicis capitals; en la tercera es comparen les vuit virtuts entre si, de la qual cosa surten vint-i-vuit sermons; en la quarta es comparen entre si els vuit vicis i s'originen vint-i-vuit sermons més; i en la cinquena es combinen les vuit virtuts i els vuit vicis, tot produint-se un total de seixanta-quatre sermons.

Formalment, el volum segueix una estructura i una forma molt semblants a les de l'Edició de les Obres de Ramon Llull iniciada en 1906 per la Comissió Editora Lul·liana. Esperem que la Nova Edició de les Obres de Ramon Llull (NEORL) pugui dur a terme la tasca immensa de publicar tot el que encara resta inèdit del nostre intel·lectual més universal. □

NOTES:

- 1.- Ramon Llull. *Llibre de Virtuts e de Pecats*. [A cura de Fernando Domínguez Reiboras]. (Palma, Patronat Ramon Llull, 1990).
- 2.- *Obres de Ramon Llull*. Volum I. [*Doctrina Pueril Llibre de l'orde de Cavalleria. Llibre de Clerecia. Art de Confessió*] (Edició facsímil.) (Mallorca, Miquel Font editor, 1986), p. XXVIII.
- 3.- Joan Pons i Marquès, "El nostre lul·lista". Dins *Art i Cultura*. (Palma, Ed. Moll, 1987), p. 157.
- 4.- Vegeu: Mateu Obrador i Bennàssar, "L'edició original de les Obres de Ramon Llull". Dins *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, octubre 1906*. [Edició facsímil]. (Barcelona, II Congrés Internacional de la Llengua Catalana & Ed. Vicens Vives, 1985), pp. 501-506.
- 5.- Vegeu: Francesc de B. Moll, *Un home de combat (Mossèn Alcover)*. (Palma, Ed. Moll, 1981), pp. 229-240; Pere Rosselló Bover, *L'obra de Salvador Galmés i Sanxo (1876-1951)*. (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988), pp. 47-a7.
- 6.- *Llibre de Virtuts e de Pecats*, op. cit., p. XIX.

Pere Rosselló Bover és professor de la UIB.

Pere C. Palau i Ferrer

PENEDESENQUES

HISTORIETES VUITCENTISTES
DE
SANT JAUME DELS DOMENYS

L'obra coneguda fins ara del farmacèutic Pere C. Palau i Ferrer (Sant Jaume dels Domenys, 1881 - Palma, 1956) prenia com a matèria d'estudi la botànica. En són dos exemples excel·lents els llibres *Les plantes medicinals baleàriques* (Edit. Moll, 1954), del qual s'han fet quatre edicions, i el *Catàleg de la flòrula de l'illa de Cabrera i dels illots que l'envolten*, que va obtenir ex-aequo el Premi Jaume I de l'Institut d'Estudis Catalans del l'any 1951 (Institut d'Estudis Catalans, 1976, dins la sèrie Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural). Però Pere C. Palau també va conrear la literatura, potser perquè enyorava el temps de la seva infantesa i perquè sentia un amor abrandat pel Penedès i per la Catalunya que va conèixer, com imagina el seu fill, l'escriptor Josep M. Palau i Camps. Han hagut de passar quaranta-cinc anys, però, perquè l'obra literària més completa i extensa de Pere C. Palau fos impresa, d'iniciativa del l'Ajuntament de Sant Jaume dels Domenys, amb el patrocini de la Caixa Agrària i la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i del Consell Comarcal del Baix Penedès. El llibre, titulat *Penedesenques* i subtitulat *Historietes vuitcentistes de Sant Jaume dels Domenys* reuneix un conjunt de tres volums que manté l'estructura original, i consta de més de quatre-centes pàgines que es fan de bon llegir per l'amenitat amb què relata, sobretot, esdeveniments diversos que van tenir lloc durant la darrera guerra carlina amb el rerafons de la terra que s'aferra als contraforts del Montmell, i la capacitat de comunicar-nos l'aparença de veritat, una qualitat literària tan difícil d'assolir encara que hom refereixi fets reals. La presentació del llibre l'ha escrita Josep M. Palau i Camps, però el llibre també porta pròlegs de l'autor, i un altre del prevere Vicenç Salvà.

T.H.

Entrevista amb Vicenç Terrassa ("Pere Gil"), fundador d'Amics de la Glosa

JOAN-FERRAN LLORENS I LÓPEZ

- Com va sorgir la idea de fer l'Associació Amics de la Glosa?

- La idea ve que s'estaven fent unes trobades esporàdicament, i la seva organització sortia d'un grup que en aquell temps tenia cert prestigi, perquè eren els únics que feien qualche cosa. Eren la *Comissió Portolana*, o sigui de Pòrtol. Dels temps moderns varen ser els primers que varen organitzar unes trobades amb molt d'èxit, a Pòrtol, en motiu de la festa del Carme. Això va ser el 83 o el 84, i va durar tres o quatre anys. Després va quedar interromput. I, en un moment donat, el mes de novembre de 1988, em vaig adonar que feia més d'un any que no s'havia fet res més. A la gent de la *Comissió Portolana*, els havia suggerit en diferents ocasions: "Per què no feu una associació, una societat, un club..., allò que li vulgueu dir, perquè hi entri més gent i tinguem una directiva... perquè ara vosaltres feu i desfeu, sense comptar amb ningú. No vull dir que hi hagi queixes, però, a la gent, això no li agrada, que li donin les coses fetes perquè sí..." I a en Marçal Bestard i Serra, un dels principals, que sense ser glosador era qui manejava la qüestió, jo li vaig dir: "Mira, Marçal, tu fas una societat i t'hi presentes com a president, jo et votaré i t'asseguro que no vull ésser a la Junta. T'ho dic perquè no creguis que pensi fer-me l'amo d'això i prendre els papers, però sí donar forma a aquesta cosa que vosaltres teniu enlaire". Passaren amb això anys, perquè els ho vaig dir arran de la segona trobada que vaig tenir amb ells. I en vista que en el novembre de l'any 1988 feia un any rodó que no s'havia fet res, vaig pensar: "Per a mi és hora que facem una associació o

Emblema adoptat per l'associació a partir de dia 26-4-91. És obra de Josep Antoni de la Mata.

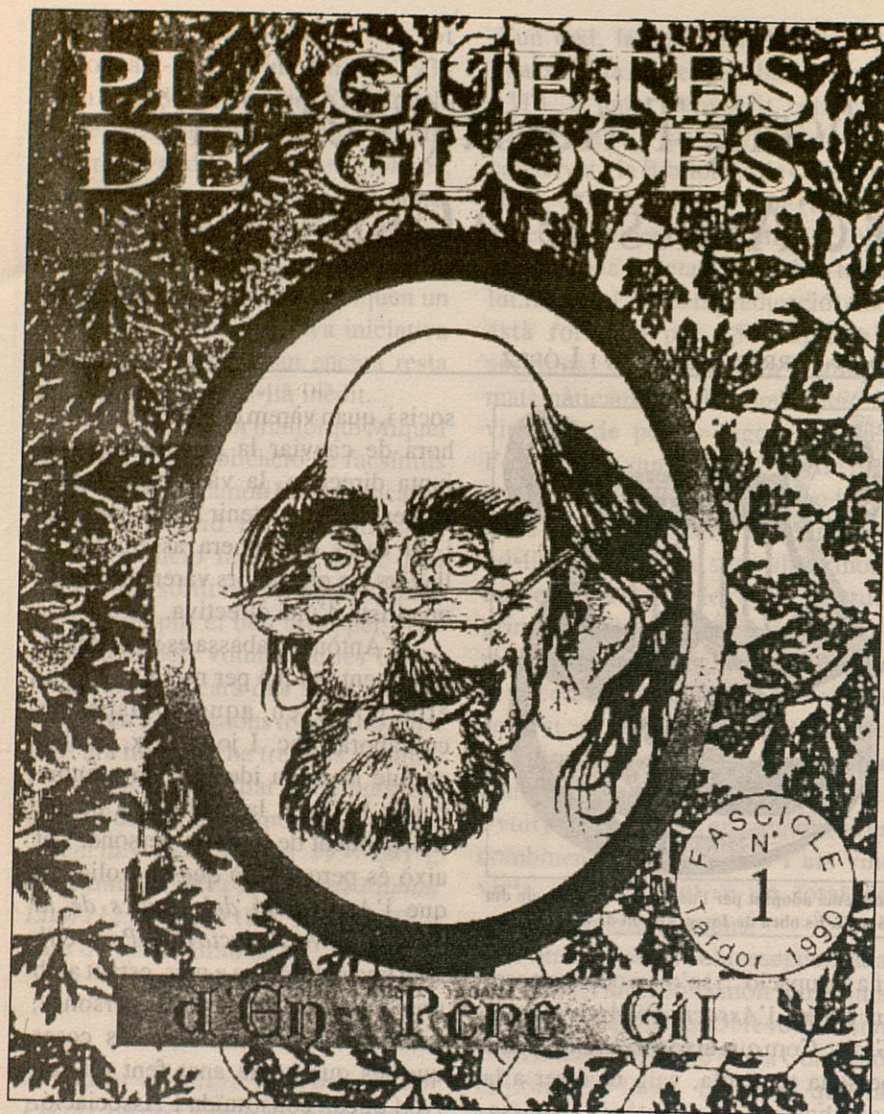
una agrupació", i se'm va ocórrer posar en marxa l'Associació Amics de la Glosa. Com que això no és feina d'una persona tota sola, vaig recórrer a la col·laboració de n'Antònia Rabassa, que és glosadora i una dona molt apreciada. Es presta sempre a tot; sobretot, on la conviden per fer un recital, allà és ella. I a més, els glosadors l'apreciam molt. I, per altra part, en Marc Vallbona, que és el batle de barri de Calonge. Aquest home és afeccionat, havia organitzat per mitjà de l'ajuntament quatre concursos de glosa escrita, en quatre anys successius; dels quals llavors l'ajuntament repassava llibrets, i els publicava. I de cop es va suspendre. (Jo crec que més que res per falta de finançament). Aleshores, aquestes dues persones varen estar d'acord, i va quedar constituïda una junta promotora. Amb això començarem a fer feina i vàrem registrar l'Associació al Govern Civil, a Hisenda, es van fer uns estatuts als quals no van posar cap inconvenient en el Govern Civil, i començarem amb la captació de socis. Anàrem fent

socis i, quan vàrem considerar que era hora de canviar la gestora per una junta directiva, la vàrem convocar: Aquesta junta va tenir lloc a Algaida, i va ésser la primera assemblea. I llavors els promotors varen presentar una llista d'una directiva.

N'Antònia Rabassa es va excusar, justament perquè per motius de salut ella podia en aquests aspectes col·laborar poc. I jo mateix, també; perquè la meua idea era no prendre part a la junta, la qual havia de ser independent de la meua persona. Tot això és perquè allò que no volia era que l'Associació dels Amics de la Glosa fos l'Associació d'en Pere-Gil, sinó una entitat que a més, estant amb una junta de sis o vuit persones, desenvoluparíem moltes més coses que les que havia anat fent tot sol. Així quedà constituïda l'Associació.

- I la gent, com va respondre en el primer moment?

- Com en moltes coses, la gent és mala de moure. Per telèfon, per exemple, vaig demanar a algunes autoritats que es fessin sòcies, i així els corresponen uns números molt baixos a la llista d'associats. Perquè els tres primers, naturalment, ens corresponen als tres promotors. Però després tenim el president Canyelles, el president Albertí, el president Verger..., els quals vaig fer socis, com he dit, per telèfon. I, a més, els vaig dir: "No es tracta que us facem socis d'honor, necessitam gent que cotitzi". Clar, les cotitzacions es van establir molt baixes. En principi, mil pessetes el primer any. Ara ha passat a 1.500, perquè els qui entren ja tenen certs avantatges: rebran els butlletins retardats, igualment els donarem els

fascicles de la primera plagueta. Per tant, que almanco paguin per als segells i per això. Però, en canvi, la quota anual es conserva a 500 ptes per any, que és una insignificància. Només és per allò de poder subsistir a unes despeses de paper, de correspondència i coses d'aquestes. D'aquí no passam.

- Hi ha molts de socis actualment?

- Ara s'acosten a un centenar.

- Se n'hi segueixen apuntant darrerament?

- Sí. Darrerament, d'ençà que publicam un bolletinet d'inscripció a l'ULTIMA HORA, van responen.

A part que jo sé que tinc en cartera una altra quantitat grossa de gent que només he d'estrènyer-la perquè s'hi apunti.

A més, no hi ha hagut cap baixa.

- Quines coses ha dut a terme l'associació fins ara?

- Aquest primer any després del llançament, quan la junta es va constituir, la directiva s'ha limitat a mantenir l'associació. Iniciatives, no n'hi ha hagut. Però és que, així mateix, per trobar els directius... No sé si va ser per premur o per allò que fos. Per ventura hi va venir una mica per força gent molt enfeïnada que després no hi ha pogut dedicar el temps que fos. I un altre inconvenient és que amb tota bona fe, o per creure que es feien les coses millor, vaig fer que hi hagués gent de pobles que estan enfora l'un de l'altre, cosa que va propiciar la dificultat de reunir-se. Per tant, crec que quan es faci una altra directiva s'hi hauria de posar gent de Ciutat o de pobles propers. Si un dia hi ha un candidat a president de Pollença, per exemple, li diria que cerqués gent del

seu redol, li ho recomanaria o li ho suggeriria. Perquè reunir gent d'enfora, com és Calonge, per venir allà on sigui... I així, si és gent de prop de Ciutat, sempre els vindrà millor reunir-se, tenint en compte que el Consolat de Sóller els té ofert el seu local. Legalment, l'associació està domiciliada al Consolat de Sóller.

Com dic, allò que ha fet l'Associació ha estat només aguantar la cosa com estava. Pens que, d'iniciatives, realment no n'hi ha hagut. Les coses com són.

- Pel que fa a la plana del diari: Quina relació hi ha entre l'associació i aquesta plana?

- La plana del diari, me la varen donar a títol personal. I crec que de totes maneres així és millor. La plana, la tinc a disposició i al servei de l'associació, però no com a obligació.

- Quines coses més positives troba que s'han aconseguit amb l'any i mig de la publicació de la plana?

- Estic convençut que hi ha molta gent que la segueix. Molta gent que a Ciutat no tenien gaire ocasió de llegir gloses i adonar-se'n. Perquè hi ha devers 50 publicacions de premsa forana, i no hi ha cap exemplar en què no hi hagi gloses. En canvi, a Ciutat no hi havia res d'això més que la meua que surt a l'ULTIMA HORA dos o tres pics per setmana. D'aquesta manera s'ha divulgat, fins i tot amb el meu poc saber. De gloses només sé el que arriba a les meves mans. Així mateix he cercat una mica: Don Francesc de B. Moll, per exemple, té bastants d'escrits sobre això, a damunt la premsa forana hi ha gent que hi escriu... i tot això ho vaig arreplegant. I he fet una feina de divulgació, que crec que ha estat positiva; perquè es pot dir que cada setmana ha comparegut un glosador nou. I això és un èxit, perquè si va passant el temps s'hi anirà afegint de cada vegada més gent. La darrera ha estat una al.lota de naixement austriac. Això és un gran triomf; una estrangera s'ha interessat per la plana, i hi ha enviat gloses per al concurs i fora de concurs.

I de Palma no se'n coneixien, de

glosadors. I en va enviant bastant de gent. Això, per a mi, és el més positiu.

- I, de gent jove, n'ha col.laborat a la plana?

- Molt joves no ho són. Perquè pareix, no sé per què; que és cosa de gent major. Per ventura nosaltres tenim més temps perquè ja no tenim obligacions de cada dia, la feina... De joves, n'hi ha, però pocs. I jo voldria que s'estimulessin més i ho tracto, però pareix que la cosa dels joves va un poc fluixa encara.

M'han suggerit que fes un curset. I jo no és que me les hagi de donar de mestre; però, un curset d'iniciació, sí que el puc fer. Fins i tot, de fer gloses de picat.

Ara he perdut facultat, perquè la base principal per fer glosa de picat és tenir memòria retentiva, una memòria que em comença a faltar. Els joves, que sí que tenen la memòria més exercitada, qualcun podria ser bon glosador de picat. El cas és ben clar: Si tingués la retentiva que tenien els glosadors antics, podria anar pel món amb glosa. Moltes vegades es dona el cas que surt un punt de conversa i dic: "Jo tenc una glosa feta d'això". I me'n record per ventura del primer vers, però no la puc dir sencera. En canvi un jove que estigués entrenat aniria pel món i dirien: "Quin glosador que és això!". Si tingué retentiva d'amollar la glosa en un moment determinat, que és el que feien els antics. Per exemple, el famós i tan famós mestre de glosadors que va ser en Pau Cerol, sollerí, era un home que feia feina al camp, i, sense cap dubte, el capet li treballava i entre setmana anava posant

en el seu arxiu, en el seu cervell les coses que se li ocorrien cavant i treballant, i llavors quan arribava al poble: "Pau, que no ens ha de fer una glosa?". Ja la tenia. I a més, preparada per la cosa de "Sempre em demana gloses. Dissabte li diré això". És a dir que la improvisació era molt relativa, però això no és per llevar-li mèrits. El que passava és que, com que ells no es podien exercitar amb la ploma, per ventura duïen tota quanta glosa havien feta a dins el cap. Amb les mils que en tinc fetes, en tinc una per cada cosa. O sigui, que hi podria parlar. Ara em falta la memòria i no puc fer-ho.

- Finalment, quin creieu que és el futur de la glosa a Mallorca?

- Sóc optimista, perquè baldament no hi hagi gent, per exemple, que es doni a conèixer, sigui enviant-les al diari o d'una altra manera, sí que és ben segur que hi ha molta gent que, en un moment donat, fa gloses. Sobretot això es veu a les festes particulars, batejos, núvies, quan celebren un acte d'homenatge, en motiu de celebrar una victòria d'un equip de futbol... això és correntíssim, que hi hagi els glosadors que ja tenen fama de fer les seves composicions. De glosadors, n'hi ha molts. No els coneixem tots. Ara el que hi ha és gent que fa, per ventura, una glosa un pic en l'any. Els podem considerar com a glosadors? Jo no ho sé, però de fet glosen. La glosa està molt ficada dins la nostra manera d'ésser i d'actuar. Això està molt claríssim a Mallorca.

- O sigui: Ho veieu com si s'adaptés al nou medi, a la nova vida?

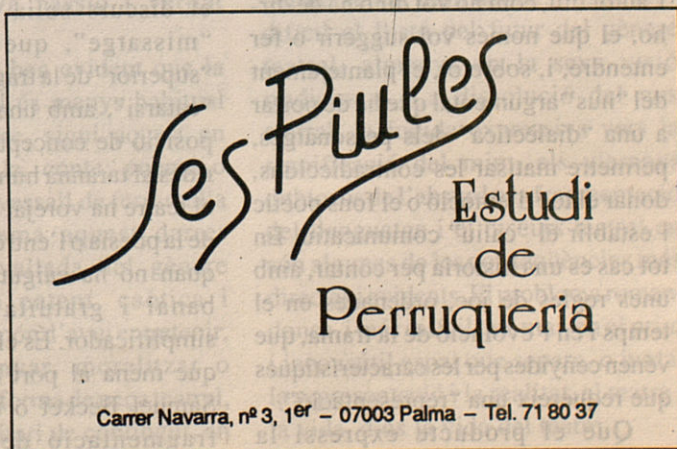
- Sí, sense cap dubte. Perquè ara mateix jo tinc satisfacció de veure que a BALEARES, de fa poc, hi ha un glosador, un tal Móra em pareix, que fa unes dècimes molt encertades. Els altres diaris de Ciutat a penes en publiquen. Però, ja en tenim dos: el BALEARES amb aquest Móra i les meves a ULTIMA HORA. Em deman per què és que els altres no tenen una secció diària. El trobarien, al glosador diari. El glosador que fa la glosa al diari ha d'estar molt al corrent de les coses que passen, procurar de fer-les d'actualitat, en pla crític o riallò i anar fent la crònica glosada de les coses que passen. Per a mi, aquesta és la finalitat principal. Per exemple, a Lluçmajor tenim en Climent Garau, que, més que la crònica actual glosada, està fent una història de Lluçmajor a base dels seus personatges il·lustres. Ho publica generalment a S'ARENAL DE MALLORCA, amb unes gloses molt llargues on s'espaija contant de tal família o de tal persona la seva vida i miracles. Això és interessantíssim, sense cap dubte.

No minva. L'afecció no minva. Dins l'Associació, sense dubte, el dia que hi hagi una directiva que es mogui, llavors la glosa tornarà a donar una empena forta. □

26 de febrer de 1991

Joan-Ferran Llorenç i López és estudiant de Filologia catalana

P. S. Dia 26 d'abril d'enguany s'ha constituït una nova junta directiva presidida per Antònia Sitjar i Gomila.

Representació i realitat

JOAN BARCELÓ I COLL

"El teatre consisteix a elaborar reproduccions vives d'esdeveniments produïts entre els homes, transmesos o inventats, i amb una finalitat d'entreteniment" (BERTOLT BRECHT, Augsburg 1898-Berlín 1956)

No sóc ni he estat un espectador —i menys un lector— molt voraç de les obres i representacions teatrals. Les meves apetències intel·lectuals més aviat s'han decantat cap a una literatura menys lineal, més oberta al meandre divagador, que s'avé més lliurement amb l'abrandament líric, la prosa brunyida i significativa, o el tret definidor, en detriment del diàleg i del col·loqui, més propis del teatre. Es podria objectar que aquestes característiques es poden trobar també, i ben abastament, en el teatre. Si no, quina altra cosa és tota l'obra de Shakespeare, el Faust de Goethe o el turment esperitat d'Ibsen, tots ells la pura antonomàsia teatral! Però hem de convenir que això és ja parlar de la perfecció teatral, que és l'excepció ideal en el temps, i no del fet diari o la realitat primària del gènere.

Buscant la causa o causes d'aquesta posició personal hi trobo, en aquest fet, un cert caràcter general. En el teatre hi compta, amb un pes decisiu, el "contingut" que condiciona el que l'autor diu, com ho vol dir o ha de dir-ho, el que només vol suggerir o fer entendre, i, sobretot, el plantejament del "nus" argumental que ha de portar a una "dialèctica" dels personatges, permetre matisar les contradiccions, donar el toc d'emoció o el fons poètic i establir el "caliu" comunicatiu. En tot cas és una història per contar, amb unes regles de joc, ordenades en el temps i en l'evolució de la trama, que vénen cenyides per les característiques que requereix una "representació".

Que el producte expressi la

complexitat de la cosa real, sigui una mera caricatura d'idees superiors, un simple joc d'entreteniment o un residu ruralista o suburbà, està més lligat al geni, qualitat o enginy (per aquest ordre) de l'autor, que a les seves més o menys bones intencions. En el teatre dels "clàssics" la bellesa expositiva o

"El somni d'una nit d'estiu", al Grec 91 de Barcelona.

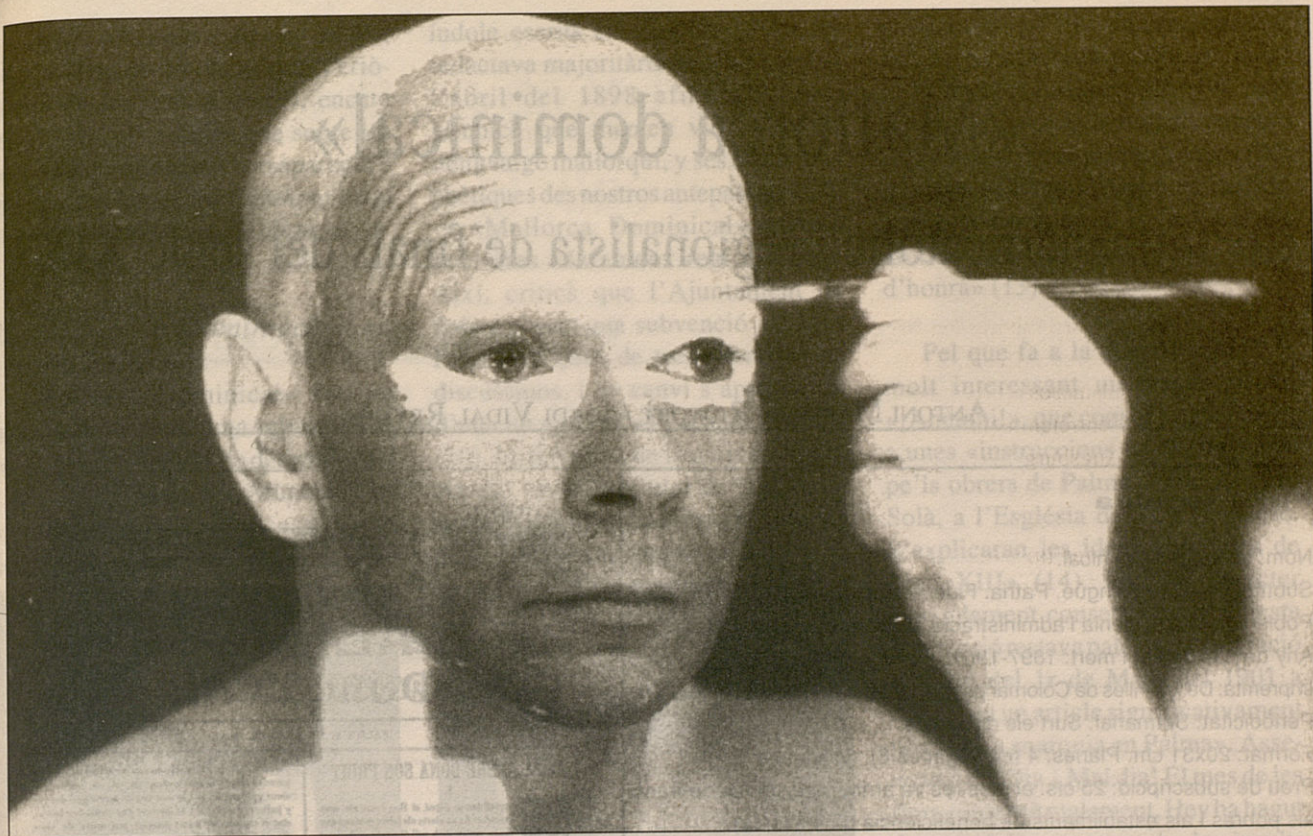
el discurs solia exemplificar un "missatge", que en el cas més "superior" de la tragèdia condueix a la "catarsi", amb una eloqüent contraposició de conceptes i actituds referides al tarannà humà. Per aquesta via el teatre ha vorejat la nuesa essencial de la poesia o l'entremiscel de la filosofia, quan no ha caigut en la xerrameca banal i gratuïta o l'arquetipus simplificador. És el camí, fi i tortuós, que mena al port d'amarratge d'un Samuel Becket o d'un Ionesco. La fragmentació del discurs i del

llenguatge és a la porta.

Bastir una obra teatral és un esforç tens i prolongat, banyat d'irregularitats, on hi compta molt l'estil, l'habilitat expositiva, els moments d'inspiració intensa, l'ofici i la "raça" d'escriptor, el fons, joïós, amarg o escèptic, de les pròpies experiències, els dots d'observador sagaç i atent, i un panteix descriptiu de llarga alenada, per sobre de la intensitat dels moments individuals i de la seqüència d'"actes". Només així es dona la veritat del conjunt unitari d'una obra.

El bon teatre no pot ésser aliè a aquestes característiques. Però el seu tractament és més decantat, una veritable destil·lació, on la paraula, ajustada a l'"acció", ho és tot, la descripció el mínim i els personatges agafen plena consanguinitat en els actors. Així, el teatre és una obra creativa singular que requereix una imaginació viva, fèrtil i activa, encara que fortament condicionada pels motllos rígids de la seva finalitat d'obra per a representar. Això obliga a una estreta i difícil comunió entre autor-actor-espectador-lector. D'aquí la forta diferència substancial amb els altres "gèneres" literaris. I el seu encís, rarsa, dificultat i "solitud" subvencionada actual.

Un fet que no hem d'oblidar és que en una novel·la, en un poema o en un assaig, apart del paper central i bàsic de l'autor i la qualitat de la seva obra, hi compta molt l'empenta editorial, les característiques de la seva trajectòria i la capacitat d'inducció i convenciment. *Cien años de soledad* de García Márquez és un bon exemple d'això. En canvi, el teatre és un producte intel·lectiu per a "representar" que només més tard, i més rarament, esdevindrà una obra "literària" per a llegir i romandre en forma de llibre. Aquí primàriament la

Un bon actor sap desfer-se del seu "ego" i s'identifica amb el "seu" personatge. (Lindsay Kemp n'és un bon exemple.)

veritable editorial, o el seu paper, el juga la companyia teatral, el seu nom i prestigi, la destresa i intel·ligència del director i, amb un grau destacat, la qualitat, realisme, personalitat i comunicativitat dels actors. Un bon actor sap desfer-se del seu "ego" limitador i s'identifica, amb punyent virtualitat, amb el "seu" personatge. Aquesta simbiosi autor-actor-personatge és essencial. No hi ha, així vist, res més oposat a la rutina que el teatre. L'obra es fa i es guanya cada dia, al representar-se, i els matisos hi poden ser ben diferents, tants com estats d'ànim viuen o mostren els "seus" actors, en les successives representacions.

Al tractar-se d'una representació, l'obra teatral, fonamentalment, ha de convèncer pel seu contingut, pel seu llenguatge, per la seva finalitat o missatge o simplement per la seva bellesa i veritat expositiva. La "dialèctica" és un dels seus components essencials. Hi compta el ritme d'exposició, la ductilitat de la dicció, l'estructuració dels moments, la selecció i exemplificació dels personatges, el grau d'intimitat

assolida i el "tempo" en la comunicació "directa" dels actors amb els espectadors a la sala, la veritat humana que es diu, la bellesa, sonoritat, profunditat i selecció del llenguatge i, en el fons, l'atracció o repulsió que provoquen els personatges.

L'"expressivitat" és així un altre dels components bàsics dins la sensibilitat teatral. Les figuracions d'un Ibsen, el teatre nordamericà de la "generació perduda" o el mateix García Lorca, Valle Inclán o Buero Vallejo són exemples clars i propers del que volem dir, amb estils molt diferents, però tots ells amb el tret comú de la seva passió i veritat comunicada.

En tot cas és ben evident que la bona obra teatral és menys habitual que un bon llibre, sigui aquest en forma de novel·la, conte, poema o assaig, tot i el deversall de ferramella que emmagatzema aquest darrer conjunt. La davallada del gènere teatral es prou patent, caòtica i inevitable. En el món d'avui entretenir, il·lustrar, ensenyar, moralitzar o exemplificar, en forma de peça teatral, dins un espai unitari de contingut, en

unes poques hores, acotat a un escenari i a un ambient coherent i a uns pocs "quadres" explicatius requereix quelcom més que enginy i sagacitat estilística i temàtica, qualitats que ja de per si mateixes són ben magres d'esprèmer.

La "mobilitat" i incertesa actual en els usos i les creences, el grau d'"exteriorització" informatiu dels esdeveniments diaris, el trencament i variació subtil de tantes "convencions", la rapidesa i fragilitat en la "successió" i variació dels costums, l'unificació en els conceptes i opinions, i tantes altres coses que defineixen el món actual, posen més difícil el llistó pel futur del gènere teatral, almenys en la seva visió tradicional. La dissolució del nus teatral, la fugida expressiva vers la significació del mim, els viaranys dubtosos de l'absurd o la fragmentació del llenguatge i el discurs teatral en són algunes de les conseqüències més directes i evidents. El problema roman, doncs, i més difícil que mai, en el prim i inconsútil espai que separa, o junta, la representació i la realitat, el teatre i la vida, dins la vida del teatre. □

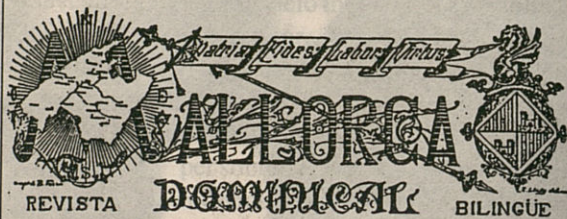
«Mallorca dominical»

Un Setmanari catòlic i regionalista de finals del segle XIX

ANTONI MARIMON RIUTORT / JORDI VIDAL REYNÉS

Fitxa tècnica

Nom: Mallorca Dominical.
Subtítol: Revista Bilingüe. Patria. Fides. Labor. Virtus.
Població: Palma. Tenia l'administració al carrer de Santa Eulàlia.
Any de naixement i mort: 1897-1901.
Impremta: De les Filles de Colomar primer, i a partir del 1898 de Josep Mir.
Periodicitat: Setmanal. Surt els dissabtes.
Format: 20x31 cm. Planes: 4 (de vegades 8). Columnes: 2.
Preu de subscripció: 25 cts. al mes (es va arribar a distribuir de franc als pobres i als establiments de beneficiència de Mallorca).
Tiratge: entre 1.500 i 2.500 exemplars.
Ideari: Catòlic i regionalista conservador.
Estructura: Un comentari a un text evangèlic, articles i poemes de col·laboradors i seccions fixes com «Envinagrat y ronxetes», bibliografia i oració. A partir del segon any inclou un cronicó quinzenal i un article de caràcter biogràfic sobre «El patró de la setmana».
Llengua: Es publica preferentment en català dialectal, també hi ha articles en castellà.
Directors: Bartomeu Ferrà i Miquel Torres.
Col·laboradors: Bernat Batle, Pere Blanes, Antoni Maria Alcover, Rafel Tous, Antoni Tomàs, Josep Miralles, Josep Maria Tous i Maroto, Miquel Costa i Llobera, Miquel dels Sants Oliver, Jacint Verdaguer, Pere Orlandis, Marià Aguiló, Pere d'Alcàntara Penya, Miquel Gayà, Victorià Penya d'Amer, Joan Alcover, Miquel Duran i Miquel Ramon Ferrà, entre d'altres.
Localització: Biblioteca Pública de Mallorca.

Año I	PALMA 25 DE JULIO DE 1897	Núm. 25
-------	---------------------------	---------

CADA ARBRE DONA SON FRUIT

En aquel tempo digué al Bon Jesus sin que
describiere: An au alerta sin falsos profetas que
venen vestits amb pell d' oveya y de part
de dins son bons carnissons

Per as obras y fruits jo cozecria. ¿Per restura de
meu se cullos dela opinsia, ó oes figuras dela romagueria?
Atí, tot bon arbre dona bon fruit, y tot mal arbre
dona dolent. Porque, un arbre bñ no pot mal fruyter; si
un malich produch froyts asus.

Tot arbre que no sia bon fruyter será arruocat, y
arruocat.

Donchs, p' els seus fruits los conxareu.
—No tot bon que diu: Señor, Señor, entrad en el
mayor de los oñes; sino el que la voluntad de Dios es
que entres en los oñes, aquest hi entrad.

II.
Sempre y en tot temps hi ha hagut destruccions d'una ciutat social, y avuy en dia els més clars-se toquen amb dos

Una de les citacions més difícils, y al mateix temps més fàcil, es es de conèixer la homies. Difícil perquè dins la nostra civilització de fi de segle, la major part de bergantes porten el rostre y es presenten enjuguats amb el rostre.

l'heureux rivetier de mansuétude y courtoisie, emper-
meur, d'après ses soupes y ennuis; intensions torren-
tielles y de ces Nép. N'écrit, presque basta d'écouter s'
empour de luyss amb-d q' empantelliss chris homies
que puzss lats plantosoz, y examiner, no ses flore, s'ind
le fruit que produzeoz, per decouvrir sans on podrit q'
rien d'insatiablement per passions innobles.

Si tot arbre se és estimar per la bondat dels seus fruits
ent haurà de ser estimat y considerat p' en mèrit de pen
dels bones. De manera que así com deim: habita no fa
mai, ni mossa' consoje, tempoeh els vestits de rica', y

Y así como también dejé, sea ahora con el

...en el sector agrícola, los cultivos agrícolas y pecu-

pelea al mator, azi matorii au voie de discoteca, si au
parculet dolos, si oia matorerii, si au recomende-
riuni matorerii la tot ce au de servit per deitrie
si iudicari cu capacitat, cu istancie si cu virtut dea bunos,
nind al oia comportament practice, oia mod de viure
dine la har domestice si los peun acta publice.

A una alerta d'antics de desfilaments polítics que insidiosament convertits amb xotets de cordats, usants per trufaments seus consciència, degollan al poble y li xupen la boina.

Guardas de deus qui sustentationes et liberacione y la
masonaria moutrei ce los nos supes amb los reys secta-
ris y capitan y roben dos favores materiales, puez a' adagi-
die: diguenz amb-d qui vas y, te died qui este; y pot' afi-
girah: veion lo oon los y a diad lo oon

Además de sus respectivos diarios ilustrados que entre y entre de sus graves religiones y de "picturismo" de contra hay muchos de la imagen contrabando pornográfico y herético.

Ne vos fieu de sa devoció hipotecada de còrts pre-
boms que embolicats amb se combreis des misticians,
font se sente luzzo é invocant saviet el segret nom de
Dau mé mé la tenen diu se lueu, meut... diu...

Y amb que pericula teniu en conta que no es: tot or lo que sou, y que alit about pareix que no hi piau está ac-
cui de rateros.

Perque está escrit en lo ewangelii de Sant Mateo correspon-
da á s' aquets dominicos, que per entrar en el regne de
los celis es necessari haver fet lo voluntat del Pare celestie;
es dir: haver combat amb tota flenytia y castidat los
Mansaments. Y també está escrit: que tot aquel que
haja fet es hoix xerxet eret talleit y creuat; es urt: tot
home que haja mal obra, mescont á uns devets ociosos y
religiosos durant aquesta vida, desdrament, lurdant y
reuerficiant al seu genral prebiador, después de sa mort
en aquest moe, far flennas atormament en l'altra.

Iº els qui no tenen la sª mab nua q. 26. son solas

l'erà per moltes que no l'heim coneguda, ¡Dey! mes, se
llibri es cosa de reflexionar y de mirar-se'n, germànets
catòlics.

MONTY LUTCH

Amb aquest article només pretenim realitzar una primera aproximació a «Mallorca Dominical» i establir quina era l'opinió d'aquest setmanari sobre un tema concret: la guerra de Cuba de 1895-1898.

1.- Els estudis sobre la premsa a Mallorca

Afortunadament, ja comencem a tenir alguns treballs de conjunt sobre les publicacions periòdiques mallorquines i un grup bastant nombrós d'estudis monogràfics. Així i tot,

encara resten per a analitzar els grans diaris ciutadans, com «La Almudaina» i «La Ultima Hora», i moltes d'altres publicacions d'abast més reduït.

Una panoràmica de la bibliografia sobre premsa de les Illes Balears es pot trobar a un article de Sebastià Serra Busquets, publicat a la revista «Estudis Baleàrics» el 1985 (1). D'aquesta bibliografia en volem destacar alguns estudis. En primer lloc, dues obres, ja clàssiques, sobre la premsa illenca, en general, l'article de José Altabella a «La Estafeta Literaria» (2)

i els volums inèdits de Lluís Alemany Vich *Las publicaciones periódicas en Mallorca* (3). I en segon lloc, dues aportacions centrades en les publicacions mallorquines de finals del XIX, és a dir contemporànies de «Mallorca Dominical». Es tracta de Pere Sampol i Ripoll i el seu «Anuario Bibliográfico de Mallorca» (1897-1900), que té una secció dedicada a les publicacions periòdiques (4), i de F.J. Díaz de Castro i Isabel Moll i el seu article sobre «El periodismo integrista: El Ancora, Palma de Mallorca (1880-1900)» (5).

També s'han de tenir en compte, el «Catàleg de Publicacions Periòdiques de les Illes Balears», encara inèdit (6), i els articles que sobre les publicacions illenques han aparegut a la *Gran Enciclopèdia Catalana* i a la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*.

2.- «Mallorca Dominical» i el seu fundador

«Mallorca Dominical» fou un setmanari editat a Palma entre el 14 de febrer del 1897 i el 24 de desembre del 1901. Josep Massot i Muntaner ha assenyalat que volgué ésser «un portaveu popular del regionalisme

índole escrits en castellà». Així, es redactava majoritàriament en català i l'abril del 1898 afirmava ésser «l'únich que manten viu el nostro llenguatge mallorquí, y ses tradicions poètiques des nostros antepassats» (9).

«Mallorca Dominical» adoptà positures clarament regionalistes. Així, criticà que l'Ajuntament de Palma donàs una subvenció als Jocs Florals després de tres setmanes de discussions, i en canvi s'aprovàs tot d'un ajut per «El arte del canto» (10). Es feu ressò de la mort de Marià Aguiló «gran conrador de la llengua catalana» (11) i celebrà la creació d'una càtedra de llengua mallorquina

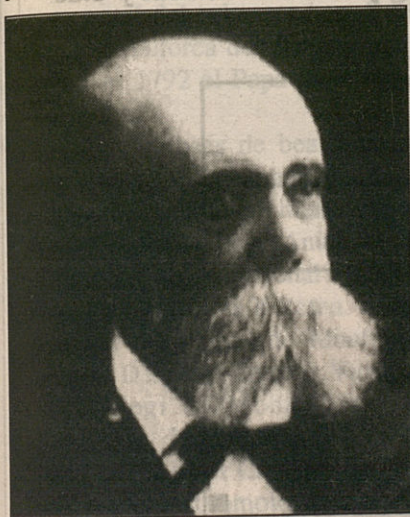
popular, si qui l'ha de desempenyar no entén la llengua pròpia del país? (...) Cap còdig ni lley, ni rey ni roch pot privar als ciutadans ni als pagesos expressar-se en sa pròpia llengua (...). Aquesta és l'opinió dels bons mallorquins regionalistes entre'ls quals noltros mos hi contam amb molta d'honra» (13).

Pel que fa a la qüestió social, és molt interessant un article titulat «¡Anemhi!», que convida a participar a unes «instruccions catòlico-socials pe'ls obrers de Palma, dites del Pare Solà, a l'Església de Sant Francesc. S'explicaran les idees obreristes de Lleó XIII» (14). Però el caràcter marcadament conservador d'aquesta publicació restava palès en la valoració que féu del 1r de Maig del 1901 a Palma, en un article significativament titulat «La anarquia en Palma». Assenyalava: «Dia 1 Mal dia! El mes de les flors començà malament. Hey ha hagut de tot: música, renou, pedrades, insults i fàbriques assaltades» (15).

El fundador i director de «Mallorca Dominical» fou Bartomeu Ferrà Perelló (Palma, 1843-1924), mestre d'obres, escriptor i arqueòleg. És considerat el representant més destacat de l'arquitectura historicista a Mallorca. Com a escriptor, se'l considera un dels màxims exponents del costumisme mallorquí. Col·laborà a diverses publicacions com «La Dulzaina», «Revista Balear», «Museo Balear» i «La Ignorancia». Però excel·lí en el teatre, fins al punt que les seves obres es varen convertir en el model del teatre regional posterior. Fou un dels fundadors de la Societat Arqueològica Lul·liana i creà i dirigí el museu de la Sapiència (1880-1904). Moralista intransigent, sovint utilitzà la sàtira i la caricatura per oposar-se a l'evolució de la Restauració. Per ell, la culpa de l'anomenat «Desastre del 98» la tenia el liberalisme (16).

3.- Les guerres de Cuba i de les Filipines

«Mallorca Dominical», com la resta de la premsa mallorquina de l'època, es mostrà partidària de les

Bartomeu Ferrà Perelló, escriptor, arqueòleg i mestre d'obres fou el fundador i director de «Mallorca Dominical».

Miquel Ramon Ferrà Juan (1885-1947), poeta, crític literari i traductor, que també col·laborà a «Mallorca Dominical».

mallorquí catòlic, no adherit a cap partit concret» i que hi col·laboraren «una trentena de sacerdots i un bon nombre d'escriptors mallorquins» (7).

El seu caràcter clerical és indubtable. Es pronunciava a favor d'una moral estricta i no mancaven elogis per al pare de l'integrisme, Fèlix Sardà i Salvany, el polèmic autor de *El liberalismo es pecado* (1884). Antiliberal, antirepublicà i antimacònic, fa l'efecte que no havia paït encara la Restauració Borbònica, ja que afirmava només reconèixer com a rei a Jesucrist si bé sembla que no es pronunciava a favor del carlisme i afirmava, en to irònic, ésser del «partit de Lleó XIII» (8).

Es definia com una publicació de «propaganda catòlica entre el poble que no entén bé els diaris d'igual

en el Seminari de Palma. El gener del 1899, censurà l'escassa participació del consistori palmesà en els actes del 31 de desembre (12). Aprofità aquesta celebració per a demanar un «diccionari mallorquí» que evitàs que els sermons dels capellans estassin plens de castellanismes. A partir del núm. 101, publicà una secció titulada «Mallorquins Honorables».

Quan a la tardor del 1899 alguns regidors de l'Ajuntament de Palma demanaren que el nou secretari s'examinàs de «llegir i escriure la nostra llengua mallorquina», el setmanari es manifestà clarament a favor d'aquesta proposta:

«¿Com és possible dar possessió de la plassa de Secretari d'una Corporació administrativa y eminentment

guerres de Cuba i de les Filipines i de la repressió exercida pels espanyols.

Ja en el número 1 (17), Miquel Torres criticava la manca de mà dura a Cuba i la decisió d'enviar a l'Havana al general Weyler, un home «que li sembla millor allargá un bossí sa corda» (18), i en canvi valorava positivament la marxa de Polavieja, «un homo de roño clos, de mà de bronso», a les Filipines (19).

La qüestió d'Ultramar era l'única en la qual coincidia «Mallorca Dominical» amb els republicans del partit d'Unió Republicana, fervents partidaris de la guerra (20).

El maig del 1897, aquest setmanari es manifestà a favor del general Polavieja i del comandant Cirujeda, ahora que criticà moderadament les reformes cubanes decidides pel govern conservador (21).

Després de les derrotes de Cavite (maig del 1898) i Santiago (juliol), lamentà les successives pèrdues territorials de la Monarquia Hispànica, i va preveure que quan es signassin les paus, perdria Cuba, les Filipines i Puerto Rico, «si no mos roban les Canàries ó les Balears». «Mallorca Dominical» es preocupà per la sort de les Filipines -que els espanyols confiaven mantenir- i criticà durament la intervenció nord-americana:

«Ah lladres embusters! Invocan la civilització els qui han potetjat totes ses lleys de caracte internacional favorint masònica y descaradament l'insurrecció cubana» (22).

«Mallorca Dominical» va fer recompte de tot el que havia perdut el govern liberal de Sagasta amb la Pau de París (desembre del 1898):

«-Cuba: 118.833 km² i 1.631.090 hab.
Puerto Rico: 9.315 km² i 798.570 hab.
Filipines: 296.182 km² i 7.832.719 hab.»

A Sagasta, que anomenava «germà Pau», «Mallorca Dominical» li dedicà aquesta cruel sàtira:

«Germà Pau (33 grau):

si us nomessen Fra Guerra

Digau que á Espanya, de terra,

ja no'n romandria un dau» (23).

«Mallorca Dominical» es preocupà per la sort dels soldats que tornaven, sovint malalts o ferits, d'Ultramar i donà informació dels actes organitzats per la Junta de Protecció al Soldat, creada a Palma el juliol del 1896 (24).

Malgrat que el to general fos clarament bel·licista, també s'hi

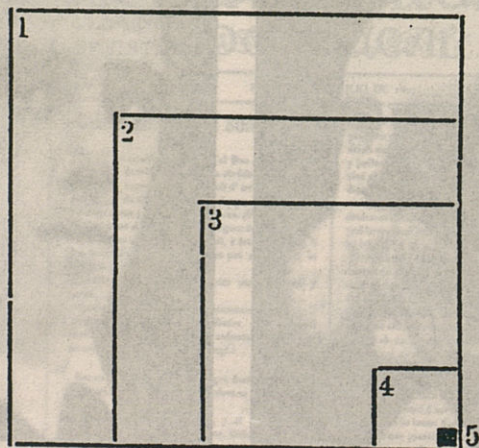
publicaren alguns articles de caràcter pacifista. Pere d'Alcàntara Peña en el poema titulat «Prou de guerra» demanava, per raons humanitàries, la fi de la guerra de Cuba, ja el febrer del 1897 (25). I en una altra poesia, «Un invàlid», que començava «Som un pobre llicenciat/ que torn de Cuba,

4

MALLORCA DOMINICAL

ENVINAGRAT Y RONXETES

Figura demostrativa de com s'han anat minvant les tèrras que dins l' antig y el nou continent y dins la mar possehia España.

El quadret núm. 1 correspon á l' any 1580, en temps del Rey Felip II.

El núm. 2, indica la primera desmembració,—separat Portugal—Any 1668.

El núm. 3, indica la segona desmembració, conforme el tractat d' Utrecht—Any 1713.

El núm. 4, indica la tercera desmembració, ó sia perdut el continent América—anys 1810—1828.

El núm. 5, (quadret negre) demostra lo que romandrà á l' España después de firmar les paus,..... si no mos roban les Canàries ó les Balears.

¡Per lo que queda! podem dir que l' España Catòlica, com en temps de D. Rodrigo, desapareix del Mapa.

Amb so ben entès, que, á pesar de ses grans llibertats que mos han regalades, may com ara els espanyols havíem vist, dins ca-nòstra, tant de despotisme, ni tant de servilismo.

¡Deu vulga suscitar mos un D. Pclauo!

1792: El ressò de la beatificació de Catalina Tomàs entre alguns il·lustrats mallorquins

ROSA M. CALAFAT

Aviat farà dos-cents anys que va ésser declarada beata sor Catalina Tomàs, religiosa agustina (Valldemossa, 1531 — Palma, 1574), que ja en vida va tenir fama de santa. Tot i això, Urbà VIII va ordenar el 1625 la suspensió del culte que hom li tributava a Mallorca des del seu traspàs. Però, el 1792 el Papa Pius VI la va beatificar.

En el procés de beatificació, hi intervingueren personatges il·lustrats de la Mallorca del moment. Hi tingué un paper preponderant Antoni Despuig i Dameto, futur cardenal i aleshores auditor de la Rota a Roma. Despuig era fill del comte de Montenegro, Ramon Despuig i Cotoner. Va estudiar al col·legi de Monti-sion i a la universitat de Mallorca on el 1774 es graduà. Va ésser Cavaller de l'ordre de Sant Joan i promotor de la Societat d'Amics del País. Va ésser també canonge de la Seu i capellà de l'exèrcit, i quan va ésser nomenat auditor de la Rota, va residir a Roma i hi promogué la beatificació de Catalina Tomàs. També escriví una *Vida de la B. Catalina Tomàs*, obra que aparegué pòstumament el 1816.

Altres il·lustrats, aprofitant l'avinentsa, escriviren sobre la vida de la Beata. Així, el pare Bartomeu Pou, jesuïta, que fou rector de la universitat de Bolonya, va escriure la *Vida de la Beata Sor Catalina Tomás, religiosa agustiniana en el monasterio de sta. María Magdalena en Palma. Escrita en Roma en cuatro libros por el abate Bartolomé Pou y destinada a los mallorquines sus paisanos*. El pare Pou era a Roma quan es decidia sobre la beatificació de sor Catalina Tomàs. En una de les cartes enviades a Foquet el 18 d'agost del 1790 hi escriu: *Hoy mismo (¡viva*

Mallorca!) se ha tenido la congregación antepreparatoria sobre los milagros de sor Tomasa, que V. tendrá beatificada por todo el año próximo. Todos los votos han sido favorables.

El 1793 el pare Pou envià la seva obra des de Roma a Madrid al comte de Campomanes, que fou un dels impulsors de les societats econòmiques d'amics del País, per tal que en tengués cura de la impressió, emperò aquest es quedà amb la traducció i mai no la féu publicar. El 1801 la hi fou denegada també a Mallorca. Un any més tard, el prevere Guillem Ramon, antilul·lista i col·laborador més tard en la tasca del bisbe Juan Díaz de la Guerra, per ordre del bisbe Bernat Nadal censurà l'obra i la prohibí taxativament, puix que era escrita en un estil nefast, i tenia una redacció poc acurada i una terminologia impròpia, farcida de refranys *que son más propios para que los dijera Sancho Panza en la Historia de D. Quijote, que para que los dijera el abate Pou en la vida de la Beata*. Endemés, deia que contenia dades contradictòries. Sembla que la crítica que li féu el prevere portava un rerafons polític. El pare Lluís de Vilafranca a les seves *Misceláneas históricas relativas a cosas de Mallorca* exposa la seva opinió sobre aquesta obra: *la misma vida de la Beata Catalina Thomás en español, la compuso hallándose en Mallorca y la tenía dispuesta para darla a la imprenta, pero Don Guillermo Ramon, bibliotecario episcopal, a quien se dió para la censura criticó el estilo por antiquado, y la obra quedó sin imprimirse. A otros he oído decir que no merecía una crítica tan severa, y el Canónigo Magistral, Don Antonio Roig estaba en ánimo de darlo a la imprenta;*

pero murió antes de darlo a la imprenta.

Joan Francesc Masdén, jesuïta destacat pel seu espanyolisme a ultrança, exilat a Itàlia des del 1767 i conegut sobretot per les seves obres erudites històriques, va escriure també una vida de sor Tomassa, el 1807.

Per altra banda, el caputxí fra Manuel Maria de Mallorca, famós orador a l'època, el 18 de novembre del 1792, un any abans de la seva mort, féu l'últim sermó, dedicat a la Beata Catalina Tomàs, que predicà en sus *fiestas de Beatificación en el Convento de las monjas de Santa Magdalena*.

Antoni Roig (1750-1808), menorquí il·lustrat, nomenat teòleg consultor pel cardenal Despuig i reconegut a la seva època com *uno de los tres mejores predicadores de Mallorca*, predicà el 13 d'agost de 1793 a l'església de Valldemossa un sermó panegíric de la Beata. Imprimí aquest sermó a la impremta «Real de Mallorca». Dels deu sermons que té impresos, és l'únic que féu en «mallorquí». És clar, que també és l'únic no predicat a Palma. □

Dilexisti

GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL

Ens veiem impel·lits de per totes les bandes a celebrar el 1992. A part dels magnès esdeveniments que cal que rememorem, venerem, i festegem a Barçolona [sic], Madrid, etc., tot es solucionarà aquest any de meravella i prodigi, ja que tots els acords, projectes, autopistes i totes les il·lusions es veuran miraculosament complerts i assolits. Perdudes ja moltes de les esperances que ens havíem promès de no perdre mai, no estam en disposició d'esperar que el 1992 sigui l'any que ens porti la panacea a tots els nostres mals i misèries.

Els qui prometen ja s'han preocupat d'organitzar coses extraordinàries (o al·l'inrevés, tant se val) perquè hom no s'adoni que tot allò per què sospiraven no arriba. En definitiva, ens preparen panem et circenses. Evidentment, no hem de pujar a aquest tren. Per començar, no hem de tenir gens d'interès —ni fetge, per altra

banda— a unir-nos a commemorar *descubridores*—per molt mallorquins que sembla que siguin— ni *conquistadores*, gràcies als quals es canta i cantarà una glòria que pertany al qui la ostenta—com deia fa gairebé cent anys Jaume Brossa— de forma discutible i discutida. En tot cas, encara que fos una aurèola justificada, tampoc no seria la nostra.

Descartat tot això, sembla que amb la consciència tranquil·la podem unir-nos a la festa de l'esport. Doncs, no. Per començar, les olimpíades, tal com són celebrades ara, és una vertadera aberració que conservin encara aquest nom. A més, allò que semblava que havia de servir per fer veure al món que catalunya existeix, resulta que s'ha convertit en una peça més de l'engranatge del Quinto Centenario. Com hom ja ha notat, Barcelona no serà vista com la capital de Catalunya,

sinó com la segona ciutat d'Espanya. Ja ho va profetitzar gent ben il·lustre quan, de tot d'una, va manifestar que la concessió de la celebració de les olimpíades a la *Ciudad Condal* era *bueno pa' Barcelona, pa' Cataluña i para España*. Per tant, no celebrem les olimpíades, simplement resistim i donem suport al C.O.C. Ja veurem després si cal fer festa.

I aleshores, què hem de fer? Ens hem de quedar sense magnificar res el 1992? No senyor. La Providència —i deixam ja el to irònic— ha volgut que puguem disposar d'un esdeveniment per commemorar: el bicentenari de la declaració pública de l'estat de beatitud de la serventa de Déu Catalina de sant Tomàs de Villanueva, dita que fou en el segle Catalina Tomàs Gallard. *Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* □

